

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XX Nr. 2

martie – aprilie 2016 –

48 pagini

Constantin Brâncuși

140 de ani de la naștere

Constantin Brâncuși (1876 — 1957) a fost un sculptor român cu contribuții covârșitoare la înnoirea limbajului și viziunii plastice în sculptura contemporană. Constantin Brâncuși a fost ales membru postum al Academiei Române.

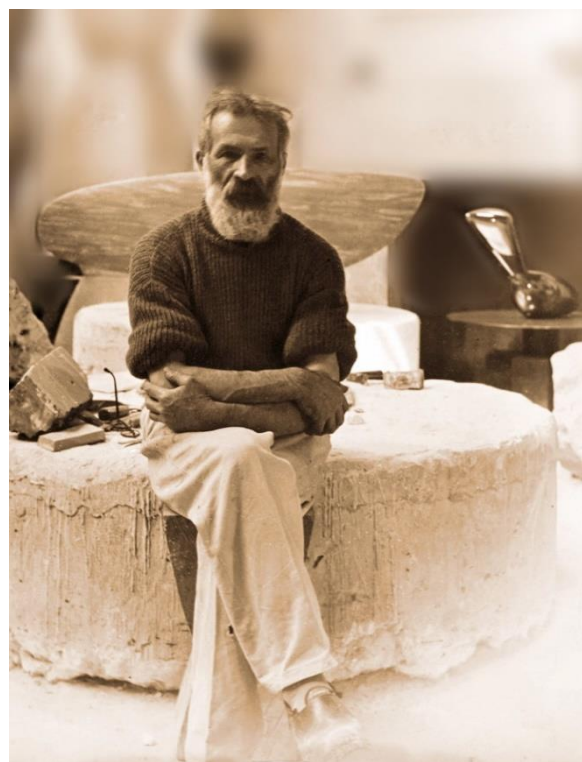
Din vorbe sale memorabile:

„Am șlefuit materia pentru a afla linia continuă. Și când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit; parcă cineva nevăzut mi-a dat peste mâini.”

Refuză să lucreze ca practician în atelierul lui Auguste Rodin, rostind cuvintele devenite celebre: „Rien ne pousse à l'ombre des grands arbres”.

„Creează ca un zeu, comandă ca un rege, muncește ca un sclav.”

„Ca să vezi departe este un lucru, ca să mergi acolo este altceva.”

Constantin Brâncuși
(n. 19 februarie 1876, Hobița, Gorj —
d. 16 martie 1957, Paris)

Revistă de literatură și cultură generală

bilingvă / bilingue

Revue de littérature et de culture générale

Sumarul numărului

PASTORALA LA ÎNVIEREA DOMNULUI – 2016 Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
DRACUL DE LA ORA CINCI Diacon Nicolae MARINESCU.....	4
NICULAE MATEESCU MATTE NE - A PĂRĂSIT LA 102 ANI Victor ROSCA	6
PSALMII DIN POEME Dumitru ICHIM	7
"DIN ȚARA SOARELUI RĂSARE" DE MILENA MUNTEANU Cezarina ADAMESCU.....	9
INTERVIU CU DOAMNA DANIELA GÎFU George ROCA.....	10
CU SFIALA SUFLETULUI... Miruna OCNĂREANU	13
TERAPIA PRIN JURNAL: O FEMEIE LA BERLIN ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1945 Mircea GHEORGHE	14
VICTOR IERONIM STOICHIȚĂ DESPĂRȚIREA DE BUCUREȘTI – O povestire – Doina HANGANU - BUMBĂCESCU.....	16
POEZII DE SĂRBĂTORI George FILIP	18
ROMANCIERUL COSMOPOLIT INTERVIU FELICIA MIHALI Eva HALUS.....	18
MUZICIANUL AUSTRIAC NICKOLAUS HARNONCOURT NE - A PĂRĂSIT Veronica PAVEL LERNER.....	21
POEME Daniela VOICULESCU.....	21
DANIELA VOICULESCU, magiciană a cuvintelor George Robert Mitrache	21

CUM AM ÎNVĂȚAT CARTE Fragment din romanul memorialistic „File îngălbenite ” de Ortansa TUDOR.....	23
DUMITRU ȘI DUMITRA (III) Florin ONCESCU.....	27
NUNTA ALEȘILOR Cristina-Marina MURGEA.....	28
LES JOIES DE NOËL Miruna TARCAU... 30 O'NOIR SAU CUM SĂ APRECIEZI MAI MULT LUMINA Corina LUCA	33
SERIA ȘTIINȚE 23. DESPRE REALITATEA SPAȚIULUI Wladimir PASKIEVICI	34
POEZII Lia RUSE	36
TREI CĂRȚI Al FRANCISC (poetul orb).....	37
FUNIA ROȘIE – continuare – Leonard VOICU	38
FRAGMENT DIN VOLUMUL INIMA PE CALDARĂM Carmen IONESCU	39
CUCERIREA PREFECTURII DOLJ, LA DATA DE 17.02.1945 SAU DEBUTUL PARADOXURILOR Ion Anton DATCU.....	40
POEZII Marcela STRAUA.....	42
GÂNDURI DESPRE MERSUL LUMII Elena BUICA.....	43
COPIL CA TINE SUNT ȘI EU - recenzie carte – Elena OLARIU.....	44
O IARNĂ DE COȘMAR Camelia ARDELEAN.....	45
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47
APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)	48
MELANIA RUSU CARAGIOIU – BASM ÎN VERSURI ȘI POEME PENTRU COPII	48
MILENA MUNTEANU – DIN ȚARA SOARELUI RĂSARE.....	48
EVA HALUS – CARNETUL ALBASTRU	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon:(514) 736-0950

Redactor Șef : Victor Roșca

Administrația: Ion Lăcătuș

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Mircea Gheorghe, Ortansa Tudor, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

PASTORALA LA ÎNVIEREA DOMNULUI – 2016

Liviú ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Veniți de luați lumina! Lumina Lui Hristos luminează tuturor!”.

Iubiți credincioși :

Am pornit pe calea postului și a rugăciunii, spre a urca duhovnicește pe muntele virtuților creștine, spre a fi martori ai Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos din morți și în anul acesta binecuvântat- 2016.

Bucuria Învierii se regăsește în fiecare dintre noi și se împlinește zilnic, cu cât ne apropiem de momentul ei. Învierea Domnului ne adună pe toți la masa credinței, ne împarte Lumina din Lumina Cerească și ne încurajează, zicând: „Bucurați-vă! ” deoarece treceți prin „moarte la viață și de pe pământ la cer”.

Lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos nu s-a încheiat pe Cruce, ci s-a desăvârșit prin Înviere. Tot așa și viața noastră nu se va încheia cu obișnuitul mormânt, ci ea va continua cu învierea fiecăruia dintre noi, spre fericire sau spre osânda veșnică. Când zicem cu credință: „Hristos a înviat!” afirmăm implicit: „Noi toți vom învia!”. Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este dovada cea mai puternică a dumnezeirii Lui, dar și fundamentul credinței noastre creștine. „Dacă Hristos nu ar fi Înviat zadarnică ar fi fost credința noastră, zadarnică propovăduirea noastră ” (I Cor. 15,14).

Au trecut peste o sută de ani, pentru Mama Comunității Române din Montreal, adică pentru Catedrala noastră „Buna Vestire”, care a crescut generații de fii credincioși, i-a ocrotit prin rugăciune, i-a luminat prin învățătura sfântă transmisă de vrednicii slujitori și chiar a fost un sprijin material pentru cei nevoiași. Slujba Sfântă a Învierii, ne va aduna pe toți în jurul Sfintei Biserici, ne va împărtăși din Lumina ei, atât pe cei prezenți cât și pe cei plecați din lumea aceasta.

Ziua Învierii este ziua iubirii, a iertării și a nădejzii, deoarece Învierea Domnului este învierea noastră, a tuturor. Cântarea spune: “Ziua Învierii și să ne luminăm cu prăznuirea și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Si să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe

noi, să iertăm toate pentru Înviere și așa să strigăm : Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte calcând și celor din morminte viață dăruindu-le”

Dorim ca lumina Învierii Sale să se reverse în viețile noastre, să aducă bucurie în casele și familiile noastre, să ne întărească pe toți în credință, nădejde și iubire sfântă.

Cu aceste gânduri, Pr. Liviu Alexandrescu, împreună cu Consiliul Parohial și Comitetul Doamnelor, vă îmbrățișează creștinește și vă întâmpină la Praznicul Învierii, cu salutarea pascală : „Hristos a Înviat!” și „Sărbători fericite”.

Nota: Biserica noastră „Buna Vestire”, este întreținută numai din donațiile dumneavoastră și neavând nici un ajutor din afară, vă rugăm și în acest an să ne ajutați, pentru a putea acoperi din cheltuielile ei.

Vă mulțumim anticipat pentru ajutorul oferit cu ocazia Sărbătorilor de Paște! Am alăturat un plic pentru donații și „Dumnezeu Să vă răsplătească!”.

DRACUL DE LA ORA CINCI

*Diacon Nicolae MARINESCU**după o istorisire a părintelui Galeriu*

E mult timp de atunci.

Eram preot în satul unde Preasfințitul avusese buna plăcere să mă trimită paroh. Oameni cumsecade, cu frica lui Dumnezeu. Nu erau ei prea bogați, dar erau săritori. Ajutau biserica cu ce puteau și pot să spun că mi-au făcut acomodarea ușoară, cum eram eu un preot tânăr, la început de drum. Când

am venit în parohie, m-au ajutat cu împodobirea bisericii și cu micile treburi pe la casa parohială. Tanti Sia, vecina, a avut grijă de mine ca de copilul ei și avea mereu grijă să îmi croșeteze câte o pereche de ciorapi groși de iarnă sau să mă întrebe dacă am mâncat din ciorba ei. În post, fasolea și murăturile ei erau ca bucatele îngerești.

Dar nu despre asta este vorba. A fost o întâmplare care ne-a marcat și pe ei și pe mine, într-un fel pe care nu l-am putut uita până azi.

Era într-o duminică și tocmai terminasem liturgia. Fuseseră doar câteva femei, aceleași ca și duminica trecută, cu tanti Elena care avea parastas și cu nea Vasile, dascălul. După ce i-am miruit pe toți și i-am slobozit la ale lor, am mers în odaia de la uliță a casei parohiale și am rămas puțin „de taină” cu nea Vasile.

- Măi nea Vasile, trebuie să îți spun ceva. Mi s-a întâmplat azi noapte și nu știu nici acum dacă a fost vis sau aievea.

- Ce vi s-a întâmplat, părinte ?

- Să vezi. Mă rugam, ca de obicei, înainte de culcare. Stăteam în genunchi, cu cartea pe pat. Eram obosit de la lemnele pe care le-am cărat cu matală deunăzi și cred că mă rezemasem, așa, de pat și mă străduiam să nu adorm, ca să îmi termin rugăciunile. Apoi, ori am ațipit, ori mi s-a părut, dar lumânarea s-a stins și am simțit că mai e cineva cu mine în cameră. Sau ceva. Nu vedeam pe nimeni, dar eram sigur că era chiar necuratul.

- Aoleu, părinte, nu mă speriați cu chestii din astea! a zis gătuît dascălul.

- Stai să vezi. Nu vedeam pe nimeni, dar îi auzeam răsuflarea și în camera mirosea parcă a stârv. Cam ca la răpa lui Costache, unde aruncăăștia animalele moarte...

- Și ?

- ...și după ce mi-a zis niște vorbe urâte, pe care nu pot să ți le spun acum, mi-a mai zis că sâmbătă, la ora 5, o să vină la noi la biserică.

- Cine, dracul ?

- Da, nea Vasile, chiar el. Dar nu mi-a zis așa, cum vorbești matală cu mine, că n-am auzit cu urechile. Parcă

auzeam cu gândul, dar nu era gândul meu, ci unul străin. Știi ce aia telepatie ? Cam așa era.

- Tele-ce?

- Telepatie. Vorbea fără să vorbească și eu îl auzeam fără să îl aud cum te aud pe matală. D-aia cred că poate am ațipit și am visat, că după ce a dispărut duhul ăla, sau ce-o fi fost, m-am trezit din nou cu nasul în cartea de rugăciuni. Lumânarea era aprinsă și în casă nu mai mirosea decât a flori de mușcată.

Nea Vasile căzuse pe gânduri rău de tot. Nu mai scotea un cuvânt. Avea privirea fixată într-un punct imaginar de pe perete. I-am zis să nu ia toată treaba asta prea în serios și l-am îmbiat cu o țuică. A dat-o pe gât dintr-o suflare, așa că i-am mai pus una.

- În primul rând, nea Vasile, dracul nu vine așa, unde vrea el și când vrea el. Numai sfinții au avut ispite din astea. Dar eu nu sunt un sfânt, cum să vină la mine ?

- Părinte, n-oi fi dumneata un sfânt, dar noi așa te vrem, a zis dascălul, aproape șoptit.

- În al doilea rând, dracul e tatăl minciunii și izvorul violenței. Chiar dacă îți zice să fii de acord cu el că unu și cu unu fac doi, tu trebuie să îi spui marș de aici, drace, nu o să îmi pun niciodată cuvântul lângă al tău. Nu numai să nu îl crezi, dar nici să nu îl ascuți măcar.

- Dar, părinte, nu îți e frică de el?

- Ba cum să nu. Dar mă încred mai mult în mila lui Dumnezeu, că nu o să ne lase în ghearele lui. Vezi matală, dracul poate să vină oriunde, dacă îl lasă Dumnezeu. Chiar și în biserică. Dar într-un singur loc nu poate să intre: în Sfântul Potir. Acolo e foc și îl arde la tălpi, că e Trupul și Sângele Mântuitorului, pe care el nu poate să le suporte. Așa că, dacă matală te-ai împărtășit și te știi împăcat cu toată lumea, nu ai de ce să îți fie frică.

- Știu și eu, părinte...

- Stai liniștit. Și, mai ales, nu spune la nimeni, ca să nu se facă tulburare în sat.

I-am mai pus o țuică și am continuat să depănăm de una de alta. Îi plăceau lui nea Vasile istorioarele din Patericul egiptean, cu monahii care își drămuiau pesmeții și se rugau prin peșteri. A plecat spre seară, când se întorceau vitele de la câmp. La plecare, mi-a promis că o să îmi aducă a doua zi niște lapte proaspăt, iar eu l-am rugat încă o dată să nu spună nimănui despre cele auzite.

Săptămâna aceea a trecut ca oricare alta. Fiecare cu treburile lui, ba la moară, ba la câmp. În cazul meu, mai erau și treburi administrative, câte un parastas de șase săptămâni, sau redactarea predicii de duminică. Trece repede ziua la țară, când mintea și brațele sunt ocupate. Uitasem chiar și de pățania din ajun, pentru că mă convinsesem că fusese doar o muștruliuială din partea Domnului fiindcă mă lenevisem la

rugăciune. Mi-am însușit-o și am dat apoi totul uitării. Nu trebuie să stai prea mult pe chestii din astea. Mergi înainte, ca plugarul.

Povestea s-ar fi terminat aici, în mod normal. O experiență a unui popă oarecare de la țară.

În sâmbăta cu pricina, însă, nu mică mi-a fost mirarea să văd la vecernie biserica plină de oameni. Mai mulți decât am văzut în viața mea. Nici nu știam că sunt atâția oameni în sat. Părea că veniseră și din satele vecine. Ce să mai, nu puteai să arunci un ac. Și încă nu era ora 5, la care începeam de obicei slujba de seară.

În timp ce mergeam de la ușă spre altar, timpul parcă trecea cu încetinitorul. Figuri îngrijorate mă urmăreau cu privirea. O femeie între două vârste mă privea întrebător. Un tânăr mă urmărea sceptic. Câteva băbuțe șopteau una alteia. Îmi amintesc și azi fiecare expresie de pe fețele lor. Biserica era mică, dar mi s-au părut minute întregi cei câțiva metri până la altar. I-am făcut semn dascălului să intre și el și l-am întrebat:

- Nea Vasile, ce se întâmplă, a murit cineva ?
- Nu, părinte.

Dar privirea din ochii lui spunea mai mult.

- Atunci ? Nu am văzut atâta lume nici la Bobotează. Nu cumva ...

Dascălul făcu ochii mari.

- Ai spus cuiva despre ce ți-am zis eu ?

Pentru că se codea, l-am mai întrebat odată.

- Bre, nea Vasile, cui ai mai spus?
- Doar nevesti-mi, părinte, vă jur. Și mi-a promis că nu spune la nimeni.
- Și atunci de unde a aflat toată lumea?
- Păi, a doua zi, a venit soră-sa să cumpere brânză și or fi vorbit între ele. Știți cum sunt femeile, povestesc.
- Și eu ce mă fac acum, cu toată lumea asta care așteaptă să îl vadă pe dracul ?

Nea Vasile zâmbi. Am zâmbit și eu. Era o situație comică și totodată, cât se poate de serioasă. Trebuia rezolvată elegant dar zău că nu aveam nici o idee.

Am ieșit din altar, ca să mă uit la ceasul din biserică. Arăta cinci fix. Zeci de perechi de ochi mă urmăreau ca pe un acrobat care se pregătește să facă un salt mortal la mare înălțime, fără plasă dedesubt. Cu toții așteptau un deznodământ ca de telenovelă. Am intrat din nou în altar și m-am așezat pe un scaun, cu capul între palme. Îmi era milă de săracul dascăl, care avea o față plouată, de parcă toată isprava asta era din vina lui.

- Nu te mai frământa, nea Vasile, nu e vina matală, deși ai merita vreo sută de mătănii, între noi fie vorba.
- Iertați-mă, părinte.
- Dar dacă stau să mă gândesc bine, asta poate fi ocazia pe care o așteptam.
- Adică?

- Orice preot își dorește să îi aducă pe enoriașii săi la biserică. La fel ca învățătorii care vor să îi aducă pe toți copiii la școală. Uită-te și matală, e biserica plină. Parcă Domnul în persoană i-a trimis aici.

- Dar oamenii ăștia nu au venit să îl vadă pe Domnul, preciză atent nea Vasile. Au venit să îl vadă pe dracul.

- Hmm, vom vedea. O să întorc toată povestea asta în favoarea lor.

Am ieșit din nou din altar. Trecuse de cinci. Tanti Angela așezată într-un colț își făcea vânt cu batista. Tensiunea o copleșise. Un copil plângea înfundat. Prin ușile deschise, în lumina amurgului, se vedeau doi bărbați care își stinseseră țigările și se pregăteau să intre în biserică. Mi-am luat inima în dinți și m-am proptit în fața mulțimii:

- Dragii mei, după cum vedeți, dracul tot nesperios a rămas. Nu numai că nu a fost punctual, dar se pare că nu mai vine deloc.

Din biserică s-a auzit un oftat. Unii de ușurare, alții de nemulțumire.

- Dar știți ceva? Dacă tot ați venit în număr așa de mare să îl vedeți pe necuratul, ce-ar fi să veniți și mâine la Sfânta Liturghie ca să îl vedeți pe Dumnezeu ? Și vă asigur că El se ține de promisiune. Știu asta pentru că mă întâlnesc cu El în fiecare duminică. Ce ziceți ?

Cei doi fumători au fost primii care au plecat, bombănind. Costel al lui Mitică a zis printre dinți:

- Bine, părinte, vă țineți de șotii din astea ?

Dar nu a mai așteptat răspunsul. A plecat și el după cei doi. Și după el alți câțiva.

- Mie îmi e rușine, părinte, a început un băiat tânăr, cum am venit ca neghiobii să îl vedem pe dracul, iar matală ești aici în fiecare duminică, cu Dumnezeu, în timp ce noi muncim în zi de sărbătoare, de zici că nu ne mai ajungem cu treburile. Să ne fie de învățătură, oameni buni.

- Eu o să vin mâine, a zis o doamnă, profesoară suplinitoare la școala satului. Mi-ați arătat cât de puțină credință avem.

Alți câțiva au încuviințat și, după ce am vorbit puțin cu fiecare, am făcut vecernia împreună și am încheiat ziua aceea furtunoasă.

A doua zi, mi-am pus veșmintele albe de sărbătoare și am săvârșit cea mai frumoasă liturghie din viața mea. Nea Vasile a cântat un *Iubi-te-voi, Doamne*, pe glasul al cincilea, ca în tinerețile lui de bariton. Biserica nu era plină, dar o bună parte dintre cei din ajun se întorseseră. Și, după lumina din ochii lor, am știut că vor veni și duminica următoare. Și cealaltă. Și cea de după ea.

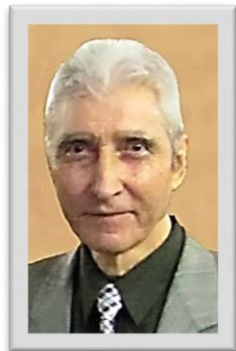
Seara, pe când stăteam cu dascălul meu în cerdac și priveam asfințitul, i-am spus:

- Vezi, nea Vasile, cum le rânduiește Dumnezeu pe toate ?

NICULAE MATEESCU MATTE NE-A PĂRĂSIT LA 102 ANI

Victor ROSCA

Faculté de droit et l'Institut de droit aérien et spatial anunță decesul prof. univ. emerit Nicolas Mateescu Matte, în data de 13 aprilie în vârstă de 102 ani.

Nicolae Mateescu, fiul lui Nicolae Tinichia, din Craiova, s-a născut la 3 decembrie 1913. La vârsta de 15 ani, rămâne fără mamă, secerată de o molimă ce bântuia în prima jumătate a secolului XX.

Aceasta enormă durere, în loc să-l distrugă pe adolescent, l-a întărit în lupta vieții, ce abia o începuse.

Prof. Dr. Nicolae Mateescu, prin inteligența scriitoare și puterea lui de muncă, ne-a confirmat că destinul oamenilor nu este, exclusiv, o fatalitate

stabilită mai dinainte. Destinul poate fi schimbat cu perspicacitatea și clarviziunea minții noastre.

Viața fiindu-ne unică, fiecare și-o trăiește după, voința, posibilitățile proprii și adesea, după principiile proprii, dar reușita depinde, în mare măsură, de decizia luată în momentele ei cheie. De-a lungul vieții, oricare om are momente decisive de care știe sau nu să beneficieze în care are sau nu are curajul să se angajeze.

În anul 1929, în timpul mării crize economice, Nicolae Tinichia își mută familia de la Craiova la București. Aici deschide un magazin de stofe dar și de croitorie, asigurându-le celor doi copii ai săi posibilitatea de a continua studiile secundare în școli particulare.

În 1933, după ce termină liceul între premianți, Nicolae Mateescu se înscrie la Facultatea de Drept, din București, pe care o va absolvi în 1937. În 1939 își ia diploma de doctor în drept. În același an, se înscrie în baroul de avocați din București, începând practicarea avocaturii. Anul 1943 este marcat de căsătoria cu Monica Burger - Brezoianu. Tatăl soției fusese adus din Germania în România de Regele Carol I, pentru dezvoltarea unor ramuri ale industriei mici ce lipseau în Regatul României.

Urmările celui de al doilea Război Mondial bulversează existența popoarelor est-europene, viața românilor ia o turnură brutală, neașteptată. În România, ajunsă sub ocupație sovietică, minusculul partid comunist român este înscăunat la conducerea țării.

În marasmul creat, în 1945, de instaurarea dictaturii comuniste, mulți români optează pentru libertate, încercând să fugă pe toate căile posibile de utopia comunistă.

Pentru Nicolae Mateescu anul 1946 este momentul decisiv, când, folosindu-se de originea paternă a soției, amândoi reușesc să părăsească România. Ca și ceilalți români, se îndreaptă spre vest, stabilindu-se în Franța, cât mai departe de „Cortina de fier”, între timp instalată între Occident și Lagărul Comunist. Aici, se adunaseră toți românii scăpați din lagărele de prizonieri germane, la începerea războiului, aflați la studii sau la diverse specializări în Germania sau Italia..

În 1947, printr-o hotărâre a guvernului francez, toți românii

care, la somarea ministerului de externe român, au refuzat să se întoarcă în țară, au fost declarați refugiați politici.

Primii ani de refugiu n-au fost rai pentru nimeni. În această situație, cuvântul de ordine printre refugiați, studenți sau intelectuali, era să studieze și fiecare să se specializeze în profesia lui.

Nicolae Mateescu obține, în 1947, al doilea doctorat, la Facultatea de Drept Internațional a Universității din Paris. În același timp, soția sa Monica Mateescu obține Diploma Academiei de Drept Internațional de la Haga.

Din primele activități de la Paris, între 1948 și 1950, fiind angajat profesor la Institutul de Studii Internaționale și Cercetări Diplomatice din Paris, își face publice preocupările. Din prima sa conferință, intitulată „Individ, Stat, Comunitate Internațională, Noul drept internațional” își jalonează noul lui domeniu de cercetare.

Încă de la sosirea sa în Occident, dr. Nicolae Mateescu se gândea la abordarea unor noi discipline ale dreptului internațional. Era vremea cuceririi spațiului. Marile puteri erau într-o concurență paroxistică.

Dotat cu o inteligență excepțională, el intuiește importanța noului domeniu și se lansează pe tărâmul dreptului spațial, încă neexplorat.

În 1950, speranța refugiaților de a se întoarce curând acasă a fost abandonată. În același an, Canada, care până atunci primea numai cetățeni englezi, deschide granițele imigranților proveniți din Europa de est, pentru activități în domeniul agricol, și acceptă să-i angajeze pe specialiștii din domeniile științifice. O pleiadă de personalități, ce avuseseră curajul să evadeze din România comunistă, ajunși la Montreal ca refugiați politici, vor

**Prof. univ. dr. Nicolae Mateescu Matte
(1914 – 2016)**

deveni iluștri profesori universitari. Între aceștia a strălucit și profesorul Nicolae Mateescu.

Încă din 1954, profesorul Nicolae Mateescu predă dreptul aerian la Facultatea de Drept a Universității din Montreal și, în paralel, la Facultatea de Științe Economice. Din 1955, devenind cetățean canadian, este acceptat în Baroul avocaților din Quebec.

În timp ce predă studenților, în calitate de profesor universitar, el își face cunoscute ideile novatoare din domeniul dreptului spațial internațional, prin articolele publicate în revista Baroului provinciei Quebec[1]. Numele Nicolae Mateescu Matte, autorul articolelor, devine autoritate în această nouă disciplină.

Din 1951, Universitatea McGill înființase Institutul de Drept Aerian și Spațial, cu programe de master și doctorat în domeniul juridic aerian, o premieră mondială.

Ideile publicate în articolele semnate de Nicolae Mateescu Matte atrag atenția conducerii Universității McGill, care, din 1961, îl angajează ca profesor invitat la IASL (Institute of Air and Space Law) din cadrul universității.

După 1961, publicând articole cu idei mai îndrăznețe, denunțând pericolul progresului tehnologic în domeniul spațial fără pregătirea legislativă adecvată, numele Nicolae Mateescu Matte se impune ca o autoritate în domeniu. Este invitat în Franța, unde conferențiază în fața studenților și specialiștilor de la „Institut de Hautes Études Internationales”, al Universității din Paris, la universitatea din Aix-Marseille și la universitatea din Nantes.

O dovadă a recunoașterii prestigiului în lumea științifică este numirea sa, în 1974, în funcția de director al IASL, urmată de instalarea în funcția de director al Centrului de Cercetări în Domeniul Dreptului Aerian și Spațial al Universității McGill și, mai târziu, director emerit.

În această perioadă a mai fost solicitat să predea ca profesor asociat la Academia de Drept Internațional de la Haga, Olanda, și a colaborat periodic cu Institutul de Drept pentru Pace și

Dezvoltare din Nisa, Franța.

Aportul său la dezvoltarea legislației dreptului aerian i-a adus multe gesturi de recunoaștere și onoruri. A fost numit Președinte al Consiliului permanent al Clubului de Relații Internaționale al Universității Montreal (din 1951); a primit gradul de Cavaler al ordinului militar „Sf. Lazăr” din Ierusalim (1973); membru al Societății Regale Canadiene; titlul de Ofițer al Ordinului Canadei (1976); membru fondator și președinte onorific al filialei canadiene a Asociației de Drept Internațional (1984); a primit medalia de argint a orașului Paris; Cavaler al Legiunii de onoare a Franței (1986); a primit premiul Crystal Helmet al Asociației Exploratorilor Spațiului (1996, USA); Ordinul Național al Quebecului în grad de ofițer (2008); Asociația aviației civile internaționale cu sediul la Montreal i-a decernat premiul Edward Warner (2010).

Profesorul Nicolae Mateescu Matte a activat ca profesor până în 1993, iar în calitate de consilier juridic în cadrul cabinetului Rochefort-Fortier, McKenzie-Gervais, până în 2009, la vârsta de 95 de ani.

Academia Română, Institutul de cercetări juridice Andrei Rădulescu i-a acordat titlul de Cercetător științific de onoare.

Familia Nicolae Mateescu Matte are doi copii, pe Daniel (1956) și Anne-Karyne (1959), și de la fiică, doi nepoți.

Nicolae Mateescu Matte, în paralel cu activitatea științifică, s-a implicat în mai multe proiecte ale Provinciei Quebec și în altele ale comunității române din Montreal.

Într-una din vizitele sale în România, s-a pus în mișcare realizarea proiectului concretizat în aducerea și instalarea statuii poetului național, Mihai Eminescu în locul, azi, denumit „Piața României” din Montreal.

1 Pacea prin prisma dreptului internațional; Cui aparține mediul aerian; Voința și libertatea în dreptul aerian-aeronautic canadian.

PSALMII DIN POEME

Dumitru ICHIM

PSALM ÎN DRUM SPRE METANOIC

"Un tren la miezul nopții se va opri în gară..."
"Mai bine pe terasă îl cheamă pe Serghei.
Comandă-i un luceafăr, ce mai contează-o seară,
Și apoi din balalaică să cânte de femei,

De porturile lumii, catarge cu batistă,
Vin toarne din apusuri, mestecenii pe grâu.
Vei fi ca-ntotdeauna înălțător de tristă,
Ca Magdalena lunii cu farisei în brâu.

Mi-am arendat polarul, vreau doar ecuatorul!
Mi-i proaspătă argila, solară și păgână.
Suntem ca două aripi oprind pe ceruri zborul.
Când te-ai pierdut de moarte ce vrei să-ți mai rămână?"

(M-a nins, întreg, monahul, și strună și spovadă,
Trei ore așteptându-i în iad prima-i zăpadă!)

PSALMUL PENTRU HUMA NOUĂ

Destul ne-ar fi un cântec, la amândoi odaie,
Ulciorul de logodnă - întreaga lună plină!

Prin cetinile nopții, duh tânăr de văpaie,
Sărutul amintindu-și povești ce-au fost lumină.

Iubirea nu-nfloarește din iască de cuvinte,
Năvalnică în fire răstoarnă iad prin humă.
Ca-n pilda cu smochinul, neroditoarea mințe,
Fiorul sfânt al nunții cu frunze reci sugrumă.

De nu ar fi Iubirea, cum răsărira, pura?
Genuni născând genuna ființei, din suflare,
Că dragostea dă minții cât să-și cuprindă zgura,
Dar își păstrează magma din prima sărutare.

Poate c-aici e taina din veac ascunsă-n rouă,
Că toate-or să sfârșească-n cer nou și humă nouă!

PSALMUL CE-AR FI FOST AL MORTII

În seara asta lămpii, mai mică-i fă spovada,
Cât umbra, jucăușa de-a moartea-n dos de moară,
Și cântă-mi din lăută, cum va-nflori zăpada
Ningând pe cetini negre, oftat de corn în seară.

Mai toarnă-mi din ulciorul cu smalt
din șoapta lunii,
Ce-a mai rămas din sturzul ce-a ars o noapte-ntreagă.
Săruturile noastre le-or număra alunii,
Că-i greu să le ții minte când mi-ești atât de dragă.

Dar unde-a pierit baciul cu fluierale sale,
Să le-mprumut spre puntea pe ape ca argintul?

Mai știi de parastase, ștergare, căni și oale,
Când trup de alăută își mlădie alintul?

"Metaforei cu ușa, ea-mi zice, 'nchide-i cleampa!
N-ar fi păcat de lună, s-o concurezi cu lampa?"

PSALMUL DE HARTĂG CU MINTEA

Habotniciei minții, de-i dai și brațul dârjei,
Cucoană-ți faci, muiere cu clanță zbătăușă.
Păcatul și vârtutea nu-s gemenele cârjei?
Doar dragostea renaște din propria-i cenușă!

S-a limpezit tăria aripilor livadă,
Iubirea nu-i iubire de-o-nvecinezi cu spusul.
Sălbătăciunea mării, cu tot ce-i țarm, e-n sfadă,
Că-i sfânta nebunie ce și-a băut apusul,

Și-n loc turnă în cupă visarea din ciorchină,
Amestecând algebrei, mai rău, necunoscutul.
De ce-o fi oare mintea șacală și haină,
Când inima și-ascunde, în cuib de foc, sărutul?

Că-ntreb Ecclesiastul: "Nimic nu-i nou sub soare?",
Dar când ni-e luna plină și dragostea răsare.

PSALM DIN DRUMUL SPRE DAMASC

Pe jug și pe cătușă nu scrie de aripă,
Despre talazul mării n-a auzit samarul,
Tăriei orbu-i ceartă a stelelor risipă,
Prea rar genunchiu-l mușcă, din muchi de foc, amnarul.

Pe munte nu ai templu, nici noptilor odaie.
Cum m-ai aflat 'nainte de-a ști de căutare?
Când oaspete mi-e focul, Tu-n cupă-mi torni văpaie,
Cum doar îndrăgostiții din flăcări beau răcoare.

Azi noapte mi-a plâns marea, cu tauri negri-n muget...
De ce mi-ai dat nisipul să-i fac din el jug apei?
Trufaș cioplit-am dogma-Ți din marmoră de cuget,
Când Tu, Cel-Fără-Nume, mi-ești Dumnezeuul pleoapei

Și-ntrebi: De ce aripa ți-o chinui în țepușă,
Când Dragostea renaște din propria-i cenușă?

PSALMUL MĂRȚIȘORULUI

Îngrămădiți de-a valma, pe-o catifea-n tarabă:
Cerbî, ghiocel, safire, iar printre mărtişoare,
Turcoaza-n filigrane de literă arabă.
Din porțelan, sidefuri - lăstuni și căprioare,

Chește ca mărganul, corn care-n basm ecoa,
Potcoava ce-o purtase-al norocului balaur,

Și inimi, ca văpaia, valsurizând prin rouă,
Cu fluturi ce-au aripa suflată numa-n aur.

Tors firu-i din crin roșu, din albul dor, liana -
Închipuirea nunții ce-și bea prin inimi firea.
Ca fagurul ce-și strânge, în seara lui, poiana,
Cei dragi, cu două fire, își leg neîndrăznirea.

Iubirii de vrei templu, cucernic fii cu dorul:
Întâi săruți iubita, și-apoi dai mărtişorul!

PSALMUL PESCĂRUȘULUI

Luminii, pescărușul când simți din piept că-i țipă,
Și-nmiresmat amarul adie-n duh de sare,
Cum să iei sfetnic mintea, când inima-i aripă
Și, din înaltul farmec, întregul cer te doare?

Din trestie faci fluier, de ce s-o strici pe măhuri?
Olarului dă-i huma, ulcior să-ți cheme lutul,
C-o dată veșnicia ți-e beduin pe-alături;
Răpește-i cheia bolții, plătindu-i scump, sărutul.

Dați mării ce-i al mării: val, scoici, și-n scris nisipul,
Dar nu uitați minunea - sorbiți-o cu respirul,
Când peste voi migdalul vă înflorește chipul,
Ca-n basm, cu labirintul, cât de subțire-i firul

Iubirii ce-i întrece chiar minții axioma,
Cum numa-n suferință simți raiului aroma.

PSALM LUNGILOR LACRIMI DE NUC

Fără de milă ghimpîi mușcând mă sfășiară,
De-atât hățiș de sihle, cărării dă-i poiana!
Din geană, roua serii întoarce-i-o-n tiară,
Redându-mi sfânta fire a psalmului din Cana.

Contabilului-Negru-s dator cernoziomul,
Bir spicului impută vatale, spata iței;
Ca două paranteze-Ți îmbrățișez binomul,
Din noptea de cerneală dă-mi lotus alb peniței!

Cu ochii mari, băietul, îți mângâia asina,
Și-i răspundea zâmbindu-i, ca un copil mai mare;
Aveați secretul vostru, cum s-a cernut lumina
Pe motocei de mlajă minunii sărbătoare

Și cum numai de Paște pe-acolo cântau cucii.
Taci, inimă, nu spune ce lacrimi lungi au nucii!

"DIN ȚARA SOARELUI RĂSARE" DE MILENA MUNTEANU Cezarina ADAMESCU

Miresme nipone într-un buchet de amintiri

Țara lunii întreite

Înțelepciunea niponă nu s-a dezis niciodată. La ea fac apel mulți scriitori, fie pe cale livrescă, fie în urma unei călătorii în Țara Soarelui Răsare. Milena Munteanu și-a ales, la rândul ei, un motto dintr-un proverb japonez, cu vădite corespondențe și în folclorul românesc: "Orice întâlnire e importantă, căci poate fi unică".

De la străbunul Heraclit încoace, care l-a enunțat astfel: „Nici un om nu calcă în același pârâu de două ori, pentru că pârâul nu mai e același, și nici el nu mai e același om”, la Giordano Bruno: "Așa cum nu este posibil să te scalzi de două ori în aceeași apă a unui râu, și, după cum se spune, nici măcar o singură dată, la fel nu este posibil să numești de două ori unul și același lucru aflat în dezvoltare: în timp ce e denumit, deja devine altceva", la aforismul lui Ramon Eder: "Nimeni nu se înecă de două ori în același râu", la poemul clasic al lui Jorge Luis Borges (Arta poetică), la literatura engleză și până la scriitorii contemporani, toți au fost fascinați de principiul filozofic al mișcării materiei, al irepetabilității clipei și trăirii intense a prezentului pentru că nu știi ce-ți va aduce viitorul. Sunt întâlniri providențiale care-ți pot schimba destinul.

Inspirată de aceste reflecții filozofice, Milena Munteanu a pornit la drum, având șansa unor călătorii fascinante și a unor întâlniri, de asemenea, irepetabile pe care a simțit nevoia să le consemneze în jurnalul inimii sale, cu majuscule. Sunt experiențe unice care merită relatate pentru ca și alții să se împărtășească din ele. O particularitate a acestei cărți este faptul că la fiecare început de capitol, autoarea presară spicuri din înțelepciunea populară japoneză sau din citate japoneze cunoscute, pentru a ne familiariza cu gândirea, cultura și civilizația acestei fastuoase țări. Autoarea face în permanență recurs la istorie, la geografie, la celelalte științe și arte, pentru a explica unele lucruri văzute, simțite, însușite. Notele ei de călătorie nu sunt povești fantastice, sunt realități contemporane pe care le pot confirma cei ce studiază civilizațiile și istoria lor. Și totuși sunt atât de neașteptate, cu totul altfel decât cum ți-ai imagina, ele dau farmec și accentuează ineditul călătoriei.

Autoarea face în permanență similitudini, comparații cu ceea ce cunoaște de acasă. Încă din prima zi, tabloul orașului Tokio, cu negustori de pește, oameni care merg pe bicicletă ori trag câte un căruț plin cu mărfuri, smulge o exclamație: "Ce oraș viu, activ, dinamic, ce densitate de viață!"

Darul povestitoareii este remarcabil. Ea uzitează imagini plastice pentru a sugera atmosfera, "acel ceva" specific poporului, limbii și istoriei japoneze. Autoarea nu se oprește doar la aspectul exterior, ci încearcă să surprindă sufletul japonezului de rând. Iată cum îl descrie pe muncitorul

japonez: "Devotamentul omului muncii față de compania sa nu se compară cu cel al altor lucrători de aiurea. Numai japonezul își închină întreaga carieră unui singur patron, de parcă lui i-a dedicat întreaga viață. Fidelitatea lui e poate egalată doar de cea a propriilor strămoși, samuraili. Numai ei își dedicau necondiționat viața stăpânului lor, până la sacrificiul suprem. El trebuia să se poarte și să servească impecabil și să fie complet altruist. În plus, să nu arate nicio emoție. Samuraiul nu posedă decât onoarea proprie, ce trebuia apărată cu orice preț. Odată pierdută, samuraiul nu avea nicio scăpare, nicio alternativă. În acest caz tot ce îi mai rămânea era moartea, pe care și-o administra singur". Un cod moral transmis din tată-n fiu care pare sângeros, dacă n-ar fi susținut de ideea de onoare supremă.

Un capitol extrem de interesant este "Similarități și diferențe". Spune autoarea: "Similaritățile și valorile umane fundamentale, pe de altă parte, sunt toate înrădăcinate la baza culturilor noastre aparent divergente. Acum trăim într-un sat global, consumăm aceeași cafea, ne parfumăm cu aceleași miresme, vedem aceleași reclame și aceleași filme... Nu m-a surprins așa mult nici faptul că am văzut o statuie Dali, ce fusese odată expusă în fața galeriei naționale de artă a capitalei Canadei, în Ottawa, și acum o vedeam la Tokyo... Nu m-a surprins nici că Brâncuși e inclus în colecții permanente din Japonia, nici că am văzut o poartă sculptată de Rodin, Poarta Iadului, pe care o admirasem lângă muzeul de artă din Zürich, și acum o găseam în parcul Ueno din Tokyo, lângă o expoziție Corbusier. Nu mă surprinde nici că o expoziție Michelangelo Buonarroti tocmai începe aici. Nu asta mă miră. M-a șocat însă să văd o pictură japoneză veche ce părea să fie ruptă din picturile naive inuite, ale indienilor americani (pieile roșii, cum s-ar zice). De ce? pentru că aici vorbim de o vreme când lumea nu comunica și nu călătorea ca acum. Aud că pieile roșii ar fi venit prin strâmtoarea Bering din Asia, cu zeci de mii de ani în urmă și că ei și-ar fi dezvoltat cultura separat pe continentul american. Asta să fie explicația similarității evidente dintre perspectivele adoptate în pictura naivă?"

Întâlnind atâtea similarități, autoarea nu poate să nu se întrebe când găsește un șnur de măștișor: "Te-ai fi gândit că vii în Japonia să găsești ceva ce credeai că este pur românesc? Și atunci stai să te întrebi dacă de fapt migrația populațiilor a făcut ca artele să se inspire unele de la altele? Sau poate că e undeva un fundamental uman care acționează destul de predictibil, indiferent de geografia în care se manifestă? Poate că după suficiente încercări aleatorii până la urmă se ajungea oricum la același rezultat?"

La japonezi, după cum se știe, arta este la mare preț. Stampele nipone stau mărturie. Ei sunt, de asemenea, mari consumatori și iubitori de muzică. Simțul estetic este și el foarte dezvoltat, dacă e să ne gândim numai la arta aranjamentelor florale (ikebana) sau origami. Dar și la poezia tradițională niponă haiku, răspândită în întreaga lume, care sintetizează în trei versuri (17 silabe) spiritul acestui popor. "Japonezul rămâne un rafinat estetic care-și îngăduie să admire atât cireșii superb înfloriți, cât și

picturile de pe arme... Totuși, cea mai senzațională dovadă a romantismului lor incurabil am găsit-o chiar în acest castel, unde au construit o sală de admirat luna. Da, luna! Într-o aripă a castelului e un pavilion cu ferestre largi și cu un balcon de jur împrejur, unde la sfârșitul lunii septembrie are loc un festival numit Tsukimi. Se întâlnesc pe un balconaș și admiră luna imensă, pe cerul plin cu vârcolaci, cum am spune noi, într-o muzică japoneză de Yokobue, un fel de fluier duos, melancolic. Am avut plăcerea să ascult muzica asta autentică, veche și parcă și vizualizam noaptea luminată de luna plină, privită de la balconașul pavilionului amenajat tocmai pentru asta! Japonezul spune ca există, de fapt, trei luni. Una e pe cer, a doua e reflecția ei în apa canalelor ce înconjoară castelul, iar a treia este reflecția ei... în paharul de sake!"

Condeii Milenei Munteanu aleargă parcă singur și mai ales, sigur de sine, cu o dexteritate demnă de marii scriitori, ale căror Jurnale au rămas repere pentru literatura de gen.

Citind Jurnalul de călătorie în Japonia al scriitoarei Milena Munteanu, ai ciudata senzație că totul este ireal, că nu poate fi adevărat tot ce scrie acolo, noi nefiind obișnuiți cu asemenea "delicatețuri turistice" în țări exotice, încărcate de istorie, cu imagini de o frumusețe magică, ce te poartă pe aripi de vis. Pe tot parcursul cărții, mirarea e la ea acasă. Insule paradis, priveliști încărcate de istorie și de frumusețe negrăită, experiențe inedite, curiozități satisfăcute ori rămase enigme, iată ce înseamnă o călătorie în Japonia.

INTERVIU CU DOAMNA DANIELA GÎFU George ROCA

George ROCA: *Delicată, modernă, interesantă, sofisticată, prietenoasă, comunicativă, expresivă, harnică, educată... sunt doar câteva trăsături pe care le aveți. Dumneavoastră cum v-ați defini, distinsă Daniela Gîfu?*

Daniela GÎFU: Toate astea la un loc... și ceva în plus. Sunt născută sub semnul Capricornului... Semn de pământ. Prin urmare, sunt ambițioasă, cerebrală, întreprinzătoare, chibzuită, organizată, imaginativă, generoasă,

vehementă, melancolică, aș putea spune predispusă la pesimism, corectă, uneori repezită și aș putea continua. Dar mi-e să nu-L înfurii pe Cel de Sus!

De fapt, am o viață activă. Uneori exagerez de teama să nu fi pierdut timpul pe astă lume. Mereu îmi propun prea multe și asta – probabil – mă înclină spre tristețe. Dispun de un spirit... versatil. În sensul că, mai mereu - hmm, dacă voi continua, e posibil să mă tem și de mine însămi – îmi schimb obiectivele, oricât de fermă mi-ar fi voința. Și, cred că cel mai vădit defect al meu, păstrez amintirea ofenselor primite.

G. R.: *Puțină istorie personală, vă rog! Amintiri plăcute... din copilărie...*

D. G.: Amintiri... Sunt unele cuvinte al căror sens este, sau ar trebui să fie, tănuț. Sunt originară din Bârlad și o mândrie locală am purtat-o mereu cu mine. Cine nu a auzit de primul domnitor al Principatelor Unite, Moldova și Muntenia, Alexandru Ioan Cuza? Sau de poezia „Gândăcelul” scrisă de poeta Elena Farago? Sau de inegalabilele portrete de copii realizate de pictorul Nicolae Tonitza? Sau de lingvistul Alexandru Philippide care disprețuia formele fără fond? Sau de piesa de teatru „Take, Ianke și Cadâr” scrisă de dramaturgul Victor Ion Popa, al cărui nume îl poartă și Teatrul din urbe? Sau de savantul fizician Ștefan Procopiu, a cărui biografie m-a urmărit în anii adolescenței, care a avut neșansa să se nască în România, motiv pentru care premiul Nobel l-a pierdut în favoarea fizicianului Niels Bohr pentru formula magnetonului.

De altfel, o amintire tare dragă mie a fost vizita pe care am făcut-o în toamna anului 1992 doamnei sale, Rodica Procopiu, care s-a dus la cele veșnice la vârsta de 101 ani. Aveam 19 ani și eram deja studentă în anul I la Facultatea de Fizică a

Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (UAIC), facultate pe care am ales-o cu gândul să fac o carieră în cercetare. Avea o memorie absolut sclipitoare.

Și, special l-am lăsat la urmă, fostul om politic al epocii comuniste, Gheorghe Gheorghiu Dej, figură extrem de contrariantă, care, se pare, că de pe patul de moarte, în martie 1965, convocându-i pe membrii Biroului Politic, l-a desemnat drept succesor pe Gheorghe Apostol și nu pe Nicolae Ceaușescu. Acesta din urmă nici nu votase.

Dar să revin la... amintirile copilăriei. Mă voi opri la una tare dragă mie. Să fi avut vreo 13 ani. Eram la teatru. Și se juca piesa „Rămâne pe joi” în regia lui Cristian Nacu. În distribuție se afla - pe atunci era atât de chipeș! - actorul (Dumnezeu să-l ierte!) George Alexandru. Juca personajul care se chema Liviu Diaconescu. Știu că făcea parte din trupa Teatrului de Stat „Victor Ion Popa” din Bârlad. La una dintre replicile interrogative pe care le avea, eu, fascinată de acel bărbat tânăr, am strigat DA cu voce tare și sala a izbucnit în râs!!!

G. R.: *După terminarea studiilor liceale ce v-a determinat să vă înscrieți la facultatea de fizică!? Ați intrat, în felul acesta, în universul tainic al biofizicii și biochimiei. V-ați apropiat astfel, citindu-i și studiindu-i, de eminenți dascăli și cercetători în materie: Emil Palade, Henri Coandă, Șerban Țițeica, Radu Grigorovici, Ștefan Procopiu, Wilhelm Reich, Alain Lloyd Hodgkin, Walter Gilbert, Selig Hecht și alții. Prin ce se remarcă această știință numită „fizică”? Cine v-au fost profesorii și ce curs v-a plăcut mai mult?*

D. G.: Am amintit deja... că Ștefan Procopiu a trezit în mine un patriotism local alimentat și de profesorul Ioan Adam, cel care, săptămână de săptămână, îmi veghea timizii pași în cunoașterea misterelor fizicii. Ca studentă la Facultatea de Fizică am învățat să mă cunosc mai bine și să înțeleg pe ce drum mi-ar plăcea să merg. Cu admirație și stimă mă gândesc la profesorul meu Mihai Toma, primul de care mă leagă momente minunate. O altă amintire tare dragă mie. Aveam ore de Mecanică cuantică de la 8, oră pe care și acum o evit. Prefer să-mi încep ziua, profesional, după ora 10. L-am așteptat la pauză. Vădit marcată de moment, am început să mă scuz că întârziaseam pentru prima

oară. Cu un zâmbet părintesc pe care nu-l voi uita niciodată, mi-a spus: Întotdeauna există un „prima oară”. De altfel, același minunat Profesor, m-a încurajat când am fost pentru puțină vreme reporter la o televiziune locală. Dumnealui i-am luat primul meu interviu, axat pe probleme studentești. Pe atunci era prodecan. Și..., mai apropiat, în 2010, domnul Profesor a răspuns invitației mele de a participa la susținerea primului meu doctorat. La final, a vorbit minunat. Îi savuram vorbele, care au continuat față-n față, oferindu-mi un boboc de trandafir alb pe care l-am păstrat în manuscrisul tezei.

G. R.: *După terminarea facultății ați început să lucrați în domeniul cercetării?*

D. G.: Da, o vreme. Vreau să zic, în ultimii ani de facultate (4 și 5) alesesem ca specializare biofizica. Eram pasionată de tot ce însemna bionică. Și acum, mărturisesc faptul că sistemul nervos central mă fascinează. Împreună cu doamna profesor Doina Creangă, care credea mult în viitorul meu, începusem să scriem articole privind influența radiațiilor Hartman (emise de unda tectonică) asupra sistemelor biologice. Imediat după absolvire, m-am înscris la studii masterale. Tot în biofizică. Pe vremea aceea se numeau studii aprofundate. Așa a început o nouă etapă în viața mea, pe care nu o vedeam în altă parte decât în cercetare. O alegere mai puțin inspirată, însă, a curmat o vreme îndelungată visul de a deveni cercetător.

G. R.: *La câțiva ani după absolvirea primei facultăți ați urmat o altă facultate! V-ați încununat cu un masterat și cu un doctorat trecând de la fizică la filozofie, studii politice și comunicare. Care a fost motivația acestor schimbări? Prin câte centre universitare v-ați plimbat pașii? Care au fost împlinirile profesionale după un asemenea efort academic?*

D. G.: Din tainele vieții... Da, în 1998 am decis să mă stabilesc în Cluj-Napoca, în speranța că o schimbare însemnată îmi va readuce echilibrul în viață. Dar, Clujul nu e un oraș care să te primească doar pentru că ești tânără absolventă de fizică la Iași. Stigmatul de moldoveancă avea să-mi dea puțin de furcă. A trebuit să învăț să fiu ardeleancă! Începând cu graiul, vai, Doamne!!!, ce grai moldovenesc trădam?! Am avut însă cu mine acel îngeraș păzitor (cum suntem învățați de mici) care a vegheat asupra-mi. Treptat m-am integrat printre clujeni. Vreau să spun, Clujul m-a adoptat!

Am început să lucrez cu copii, începând de la vârsta de 5 ani până la 14 ani. Aveam un magnetism aparte asupra lor, declarat de părinții și dascălii acestora. Le țineam cursuri de calculatoare (o oră curs și una de jocuri). De-atunci nu m-am mai jucat pe calculator. Am făcut-o atunci pentru o viață.

Apoi, în 1999, am cunoscut-o pe directoarea de la Casa Municipală de Cultură din Cluj-Napoca. Colaborarea s-a dovedit de bun augur pentru mine, care m-a și angajat ca referent cultural. Aici coexistă și Universitatea Populară, unde mai multe personalități clujene susțineau expuneri pe diverse teme: educaționale, culturale, științifice, sociale. Se ivise prilejul de a mă familiariza cu conceptul de Life Long Learning, ceea ce se pare că mă însoțește oriunde aș merge.

În toamna lui 2002 am decis să-mi continui studiile. Dar... în comunicare. Cu doi ani înainte, în august 2000, la un seminar pe tema „Educația permanentă a adulților”, organizat la Bușteni, am avut bucuria de a-l întâlni pe prof. Dumitru Borzun. Pur și simplu, m-a fascinat discursul său. Interactivitatea pe care nu o cunoscusem în procesul meu de formare. Este și ceea ce practic cu studenții mei, care răspund extraordinar. Se simt implicați, motiv pentru care rezultatele se reflectă în viață, atât în calitatea lor de studenți, cât și după. Am știut că am nevoie de o schimbare. Lucram deja în educația adulților. Fizica nu mă mai avantaja.

G. R.: *Studiile post-doctorale v-au ajutat să lucrați într-un mediu academic. Ați fost, și mai sunteți, cercetător științific,*

lector și profesor asociat la mai multe catedre din diferite orașe, precum Iași, Craiova, Cluj! Ce materii/științe predați studenților dvs.?

D. G.: Au fost pietrele de temelie la care construim, ca Manole, de ani de zile... Într-o zi, sacrificiul pe care-l făcusem a început să se materializeze. Da, după o activitate de mai bine de 10 ani la Universitatea Populară din Cluj-Napoca, unde predasem cursuri de operare pe calculator, de grafică pe calculator și de formatori, timp în care terminasem masteratul în comunicare și relații publice și un doctorat în filosofie-comunicare, am obținut o bursă postdoctorală la UAIC (o cotelă între Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației și Facultatea de Informatică) de 30 de luni. Cred că a fost cea mai revigorantă perioadă din viața mea. Deși era un domeniu nou, prelucrarea limbajului natural (cunoscut în lumea științifică drept NLP – Natural Language Processing), acest fapt m-a ambiționat peste măsură. Îmi demonstrem mie însămi că cercetarea, chiar dacă nu în (bio)fizică, este ceea ce mi se potrivește cel mai mult.

Un început anevoios, adesea pe picior de plecare de unde venisem. Și, totuși, am refuzat barierele. Asta a și fost cheia carierei mele în formare. Din 2011, adevărul e că duceam lipsa activității didactice, am început o minunată colaborare cu prof.univ. Dan Stoica la două catedre, Jurnalism (Facultatea de Litere) și Comunicare și Relații Publice (Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice). Seminariile pe care le țin sunt: „Introducere în științe ale comunicării” (anul I, studii de licență), „Comunicare și relații publice” (anul III, studii de licență) și „Comunicare internă” (anul III, studii de licență). În semestrul al II-lea al aceuiași an universitar, împreună cu prof.univ. Mihai Dinu Gheorghiu avem o disciplină numită „Psihosociologia comunității”, la masteratul de Relații umane și comunicare (Facultatea de Psihologie și Științe ale educației).

După finalizarea studiilor postdoctorale, am obținut un post de cercetător științific III (echivalent poziției de lector) la Facultatea de Informatică, devenită a doua mea casă. Profesională și nu numai. Aici am avut și am ocazia să mă dezvolt, având condițiile necesare și suficiente pentru a-mi construi cariera. Am și propriul meu curs numit: „Semantica și pragmatica limbajului natural” (anul II, studii masterat). De altfel, atât de mult m-am atașat de colectivul de aici, încât am decis să mai fac un doctorat în informatică. Ceea ce și fac din toamna lui 2013. E năucitoare viața. Viața mea!

G. R.: *Ați scris nenumărate studii și cărți de specialitate. Puteți să îmi enumerați câteva titluri și tematica pe care o abordează?*

D. G.: Prima a fost chiar teza mea de doctorat „Violența simbolică și discursul presei scrise. Analiza unei campanii electorale”, desigur adaptată pentru o apariție editorială, pe care am publicat-o în 2011 la Casa Cărții de Știință din Cluj-Napoca, intitulată „Violența simbolică în context electoral”. Tematica este practic anunțată de titlu: „Discursul politic”. Analizez formele și strategiile discursive de care fac uz politicienii, mai ales în context electoral. Aici am analizat campania prezidențială din 2009.

În același an, am publicat un volum intitulat „Dezvoltare comunitară și incluziune socială în perspectivă socio-economică”. Este o colecție de articole științifice din domeniul științelor sociale, semnate de mai mulți doctoranzi sau cercetători postdoctoranzi de la acea vreme, pe care am coordonat-o cu Mihai Dinu Gheorghiu.

În 2013, am publicat la Editura Academiei Române cartea „Temeliile Turnului Babel”. O perspectivă integratoare asupra discursului politic, o vastă privire de ansamblu asupra temeiurilor comunicării politice, în general, și ale discursului

politic, în particular. În acest peisaj general, analiza de conținut pe care am propus-o a avut drept subiect, Codul Muncii din 2011, pe vremea guvernării lui Emil Boc. De altfel, la fel ca în teza de doctorat, am folosit un instrument computațional care vizează latura cantitativă a analizei semantice a discursului politic, la acea vreme primul pe piața românească.

Aș mai aminti două evenimente organizate de Facultatea de Informatică de la Iași în parteneriat cu Academia Română, Asociația Română pentru Inteligență Artificială și Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași, care se finalizează și cu publicare de volume unde sunt și eu părtașă. „BringITon! Catalog”, edițiile din 2012 și 2014, este o colecție de rezumate care descriu proiectele studenților, masteranzilor, doctoranzilor de la informatică, supervizate de profesorii lor. Acestea cointeresează diferiți parteneri industriali ori potențiali investitori într-un dialog direct în timpul expoziției de postere. „Proceedings of The 11th International Conference Linguistic Resources and Tools for Processing The Romanian Language” (ConsILR-2015) este de asemenea un volum colectiv, care include articole semnate de distinși profesori, studenți și cercetători din domeniile inteligenței artificiale și filologie.

Aceste volume sunt coordonate împreună cu mai mulți colegi de la Facultatea de Informatică, al doilea volum aflându-se deja la ediția a XI-a. An de an cu ocazia Conferinței Consorțiului de Informatizare pentru Limba Română, intitulată „Resurse lingvistice și instrumente pentru prelucrarea limbii române” se publică volumul lucrărilor prezentate, precedat de un proces atent de revizuire în care-i regăsim pe acad. Dan Tufiş, alături de prof. Dan Cristea, membru corespondent al Academiei Române, ambii fiind și tutorii mei în pregătirea tezei de doctorat în informatică. De altfel, acestora le datorez revenirea mea în universul cercetării. Mă întreb dacă voi avea atâtea zile să mă revanșez pentru șansa pe care am primit-o a doua oară?!

G. R.: *Ne cunoaștem de câțiva ani prin intermediul revistelor literare virtuale cu care colaborăm. Cum și când ați produs primele creații literare? Ce vă place să scrieți mai mult, proză sau poezie?*

D. G.: Da, este un privilegiu să mă pot bucura de prietenia dumneavoastră, stimate George Roca. Nu știu în ce măsură vă mai amintiți, dar mi-ați scris prima oară un mesaj, felicitându-mă pentru un interviu pe care îl luasem sculptorului Geo Goidaci.

Începuturile mele literare... hm!, pe la începutul anilor 2000 începusem să public în revista „Cetatea culturală” din Cluj-Napoca, îngrijită de dl. Dan Brudașcu, unul dintre primii oameni care mi-au întins o mână prietenească la sosirea mea în Cluj-Napoca. Pe atunci lucra la Primărie, iar din 2000 a devenit deputat PRM, partidul edilului din acea vreme, Gheorghe Funar. Da, o altă etapă interesantă din viața mea. Realmente, erau niște încercări, dar încurajările și sugestiile pe care le primeam mi-au fost de folos. Apoi, Dumnezeu să-l ierte!!!!, cel care avea să-mi devină părinte în ale scrisului, Artur Silvestri, mi-a îndrumat filă cu filă cuvântul scris. Treptat, am început să colaborez cu Lucian Hetco de la revista „AGERO” din Stuttgart și cu multe alte reviste din țară. Dar, într-o formă sau alta, am rămas fidelă cuvântului religios. E adevărat, am abordat și alte limbaje. Prefer eseu. Fără a mă considera poetă - deși în ochii unui prieten de la Cluj-Napoca, Ion Cristofor, sunt o poetă - când sunt foarte obosită sau îndrăgostită, scriu versuri. Reminiscențele adolescenței trăite în regimul comunist și într-o familie care mă păzea ca pe sfintele moaște aduse din Israel.

G. R.: *Sunteți redactor șef al unei reviste de limbă română numită semnificativ „Destine literare”. Tocmai din Canada! Cum este posibil, mai ales că dumneavoastră locuiți în România? Care sunt obiectivele și dezideratele acestei publicații? Cu ce alte reviste ați colaborat și colaborați în prezent?*

D. G.: Relația mea cu „Destine-le literare” din Montréal (Canada) a început tot în România. Mai precis la Cluj-Napoca, atunci când dl. Alex Cetățeanu, împreună cu dl. George Filip, fuseseră invitații de onoare ai unui eveniment literar organizat la sediul revistei „Orașul”, unde lucram în regim „part-time”. Atunci am aflat de revista „Destine literare” și am primit primul număr al ei, care abia văzuse lumina tiparului. Intențiile celor doi de a promova creațiile scriitorilor români din România și diaspora se suprapuneau peste ideea unui proiect pe care-l aveam în gând de mai multă vreme. Pur și simplu, am început să lucrăm împreună. Îmi place să cred, așa cum chiar dumneavoastră ați spus-o într-unul dintre mesajele trimise, că revista se îmbunătățește de la număr la număr. Ce pot spune laudativ, avem semnături dintre cei mai de seamă, ceea ce înseamnă o confirmare că trebuie să continuăm. Și o facem. E adevărat, ne-am dori mai multe texte scrise în limbile engleză și franceză. Deocamdată, avem, grație colegei Maria Muguraș Petrescu, traduceri în limba engleză.

În afară de Destine literare... Hmm, dacă timpul ar fi mai generos?! Scriu la „Candela” de Montreal (am o rubrică permanentă acolo, „Filosofia discursului politic”), condusă de un foarte bun prieten, Victor Roșca, care mă anunță din timp să trimit material. Am o relație minunată cu revista de cultură „AGERO” din Stuttgart, îngrijită de dl. Lucian Hetco, revista „Gând Românesc” de la Alba-Iulia (redactor, dl. Virgil Șerbu Cisteianu), Revista de „Recenzii” de la Craiova (redactor, dl. Dan Ionescu) etc... Sunt prezentă în reviste doar atunci când am ceva de spus. Altfel, evit să trimit articole doar de dragul de a trimite. Dar, îmi lipsește foarte mult colaborarea cu un alt minunat prieten, dl. Corneliu Leu (Dumnezeu să-l odihnească și pe dânsul!) care îngrijea „Caietele periodice cu dezbateri, opinii și considerente referitoare la nevoile României”, unde împreună și cu prof.dr. Mihai Berca și prof.dr. Adrian Severin eram moderatorii dezbaterilor „Grupului de Reflecție privind Democrația reală”. E un proiect în care am crezut și care ar trebui să continue.

G. R.: *Cu toate că nu ne-am întâlnit niciodată față-n față, fizic, am devenit prieteni și colaboratori pe parcursul anilor. Ne-am împărtășit deseori gândurile, ideile și preocupările. Ce proiecte de viitor aveți? Mă refer la taina scrisului și ale celor din domeniul învățământului universitar.*

D. G.: Da, este unul dintre privilegiile pe care ni le oferă Internetul. Pentru mine prietenia e sacră și nu sunt vorbe de dragul de a fi scrise. Am simțit că pot fi eu, sentiment care nu apare la orice pas. Mulțumesc pe calea asta de reciprocitate și la cât mai multe interacțiuni pe drumul scrisului, fie el și virtual. Anul trecut am regretat că nu ne-am putut întâlni față-n față. Sper ca la următoarea dumneavoastră venire în România - sau, cine știe, poate voi veni eu la Sydney - să putem sta de vorbă în fața unei cafele foarte lungi. Multe se pot scrie pe Internet, dar eu sunt de modă veche. Prefer să respir același aer cu prietenii. Proiecte? Să continui ce-am început. E foarte mult de muncă și timpul nu e mereu aliatul meu.

G. R.: *De curând, pe data de 10 ianuarie 2016, ați împlinit 42 de ani! O vârstă frumoasă! Un secret pe care merită să-l dezvăluim cititorilor noștri! În realitatea fotografică pareți mult mai tânără. Cum ați reușit să vă mențineți forma fizică și prospețimea juvenilă? Faceți sport? Aveți o dietă specială?*

D. G.: De fapt 43! Hmmm, nu mai e o așa de frumoasă vârstă, când e vorba de o femeie. Da, probabil că, fără excepție, toți sunt uimiți de această tinerețe pe care am reușit să o conserv. Cred că se datorează modului în care îmi trăiesc viața. Nu fumez, nu beau, nu pierd nopțile, am grijă de pielea mea, fac sport, mănânc cât mai crud. Și... iubesc!!!

G. R.: *Deoarece acest interviu este neconvențional, mi-am permis să vă pun unele întrebări care nu aparțin de domeniul*

științei sau literaturii. Aș mai avea o ultimă întrebare. Deci: Ce vă bucură și ce vă supără cel mai mult!?

D. G.: Mă bucură prietenia, tinerețea sufletească și activitatea cu studenții și mă supără minciuna, lașitatea și snobismul.

G. R.: Wow! Aici la Sydney, îmi frec mâinile de bucurie că am realizat acest interviu! Vă mulțumesc mult pentru spumoasele răspunsuri și vă doresc bucurii și sănătate!

CU SFIALA SUFLETULUI...

Miruna OCNĂREANU

SFIALA

Sfiala înflorește-n trandafiri
E noapte lungă peste ape
Cădelnița o poartă sfinții miri
Ruga se-aprinde printre șoapte

E noaptea sfântă. Sub mirări,
Lumina plânge prin vitralii
Sub patrafire cresc cărări,
Iar dorurile fac mătăanii

În somnul meu cocorii-s aurii
Își poartă zborul către soare
În ciocuri poartă gânduri de copii
Sub aripi – umbre de mirare

E doar sfială-n suflele și-n tot
Noul popas în palma sfântă
Crește lumina dorului cel port
Și-l spovedește sub lacrima mută.

PAȘTE PRIBEAG

S-aude nuntă-n cer, s-aude,
Psalmii horăsc în sfânta carte
Afară strigă-n dangăte rotunde
Iubirea mielor de moarte

Lumina Învierii strânge
Îngenunchierile din ceruri
Prin cusătura care plânge
Strigoi goliți de adevăruri

Aprins-am în cosița de pe masă
Găteala sufletelor pribegite
Și în culoarea ouălor de-acasă
Încondeiat-am spovedanii mute.

Tu mamă, roagă-te și iartă
Că vin și eu ca mâine,
Pune priveghi de dor în poartă
Cu vin sfințit și pâine.

SCRISOARE DE PAȘTE

Copila mea, îți scriu,
Sub nucul nostru drag
Unde, răcoarea lui, mai știu,
Îți alunga gândul pribeag

Pe laiță, în bătătură
Lângă cerga cea roșie
Pusei o creangă de răsură
Și-n poala mea o salvie

E Sfânta Vineri, și e Denie,
Îngenunchez în cânturi
Sub borangicul de smerenie
Îmi torc salba de plânsuri

În coșu' mic de rafie
Parfumul tău, îl iau, copilă,
Trimis de cerul, care-ți mângâie
Oceanele din ochi, cu milă.

Primii și cartea ta de Paște
O luai cu grijă în ștergar,
O-nconjura biserica la noapte
Când toaca bate jalea-ți de hoinar

Sfințită, oi lăsa-o la altar, colea
Că, poate, bunul Dumnezeu te-aduce
Măcar în somn să fii copila mea
Să ne rugăm, și să ne facem cruce.

DOR DE PRIMĂVARĂ

Când se zvonește-a primăvară
Îmi pun iubirile-n răsad
Pământ cărunt din palma rară
Presar în cuib de dor nomad

În vis, doar Oltul meu îl scaldă
Pân-o miji sub brazda apretată
Privirea mamei, de sub geana caldă,
Din bulbi de așteptare înghețată
Pe prispă, unde iarna a trecut,
Doar pânza de păianjen știe

Câtă durere albă a ȣesut,
A dus, sau, mi-a lăsat-o mie

Lângă cărarea de sub pruni
Mai pune între pietre vărute
Un cuib, în care crește rugăciuni
Și-a mele rădăcini înghesuite.

OPINCI OLTENEȘTI

Îmi pusei opinci oltenești de păcat
Poposii pe pământ ars de dor
Când doar vânt găsii pe raft lăudat
Pe Coșbuc mi-l pusei de pridvor

Împărții lumea-n două: străină și mută
Căutai să miroso gând de ducă ascuns
Când iubirea-i doar bani
și credința e dată

Mai făcui drum întors doar în vis

Lume gri mișunată de ciudați cărăuși
Nuielușa mai stă doar în gând la părinți
Iară-n case icoanele stau după uși
La farseii vânduți pe arginți

Mai pusei de-o sârb-a vorbirii duioase
Eminescu-mi mai curge prin vine
Și mai știu butăci trandafiri cu miroase
Lumânări mai aprind,

Tatăl Nostru-i cu mine.

TERAPIA PRIN JURNAL: O FEMEIE LA BERLIN ÎN PRIMĂVARA ANULUI 1945

Mircea GHEORGHE

Pentru a fi acceptată fără distorsiuni psihologice destabilizatoare de către cei care i-au suferit rigorile, istoria marilor evenimente, cu tot ce a precedat-o și a continuat-o, trebuie uneori simplificată și epurată de nuanțe. Și când e vorba de un război simplificarea este maniheistă. Binele și răul sunt separate net. Orice îngăduință față de inamic echivalează cu o lașitate, iar compromisul înseamnă trădare. Totul, o vreme, într-un mod categoric, fără relativismul necesar, fără perceperea, în complexitatea lor reală, a dramelor colective și individuale din fiecare tabără, fără luarea în considerare a unor variabile importante și necontrolabile care influențează comportamentul oamenilor în situații limită.

Cred că o simplificare de acest gen se află și la originea istoriei zbuciumate a unei cărți de excepție care nu a putut fi publicată în Germania până la moartea autoarei în 2001. Cartea se numește *O femeie la Berlin*, și povestea ei ne este relatată mai întâi de Kurt W. Marek în postfața de la ediția din 1954, în limba engleză, publicată în Statele Unite, și apoi de cunoscutul poet și critic Hans Magnus Enzenberger în introducerea la ediția din 2003 în limba germană.

Kurt W. Marek, devenit celebru sub pseudonimul anagramatic C.W. Ceram cu care a semnat o lucrare de istoria arheologiei, a descoperit-o pe autoare în timpul unei călătorii în Germania în 1946. Aflat în căutarea unor vechi prieteni dispăruți, el vizitează o casă din cartierul unde locuise înainte de război. Cum era o persoană cunoscută, ocupanții casei, mai ales femeile, i se confesează și-i descriu suferințele îndurate din partea rușilor în primele săptămâni după cucerirea Berlinului. Câteva luni mai târziu, o necunoscută îi încredințează trei caiete școlare scrise de mână - un jurnal - în care Marek recunoaște multe dintre istoriile care-i fuseseră povestite.

Jurnalul nu era destinat publicării și numai după lungi insistențe Kurt W. Marek a reușit să-l editeze în 1954, fără numele autoarei pe copertă. Devenită best-sellers și tradusă apoi în mai multe limbi europene, cartea a fost publicată și în limba germană, în Elveția. Nu și în Germania: "/.../ publicul german, observă Hans Magnus Enzenberger, nu era pregătit să accepte relatarea unor fapte atât de incomode. Unul dintre puținii critici care au sfârșit totuși prin a vorbi despre carte a deplâns ceea ce el numea imoralitatea nerușinată a autoarei".

Acuzația de imoralitate era datorată împrejurării că în centrul confesiunilor autoarei anonime erau violul și frica. Ori abordarea acestor subiecte și a altora derivate din el era, printr-un consens tacit, prohibită: "Publicul feminin german nu era dispus să depună mărturie despre realitatea violurilor; și nici bărbații germani nu erau de acord să apară ca niște

spectatori neputincioși în fața învingătorilor ruși care le luau femeile ca pe o pradă de război".

Starea de spirit generală s-a schimbat în anii 70 și la Berlin, cartea a ajuns să circule și să fie citită în copii xerografiate. Dar când s-a putut pune problema reeditării ei, Kurt W. Marek nu mai trăia, iar autoarea anonimă era de negăsit. Hans Magnus Enzenberger a reușit totuși să o descopere cu ajutorul văduvei lui Marek, fără ca lucrurile să avanseze prea mult. Autoarea, neputând uita ostilitatea primilor comentatori ai jurnalului, nu voia să iasă din nou la lumină. Abia în 2001, la decesul ei, interdicția de republicare a devenit nulă.

Nu știm dacă atunci când Enzenberger vorbește despre evoluția opiniei publice germane în anii 70, el se referă la toți locuitorii de o parte și de alta a zidului de la Berlin. Fiindcă recitind acum cartea la câțiva ani după ce a fost republicată într-o Germanie unificată și care a înlăturat multe dintre sechelele comunismului lăsate în partea sa estică, e ușor de presupus că motivele care au putut produce un asemenea reviriment diferă în funcție de situația oamenilor care o citeau.

Oricum ar fi, jurnalul este consemnarea cotidiană a ceea ce a trăit timp de două luni între 20 aprilie și 22 iunie 1945 în Berlinul asediat și apoi cucerit de sovietici, o tânără femeie de treizeci și doi de ani, diaristă, angajată într-o editură mărunță, umblată prin mai multe țări europene și având o cunoaștere aproximativă a limbii ruse. Este o relatare lipsită de sentimentalitate, de complezență față de cei din jur ori de compătimire față de sine, impresionând prin franchețe, răceală pragmatică și demnitate.

*

Berlinul la acest sfârșitul lui aprilie 1945 este un oraș distrus de bombe, rupt de exterior, cu electricitatea tăiată, cu stațiile de radio închise, cu o brumă de servicii - cum ar fi împărțitul ziarelor sau distribuirea de lapte - care întrețin o vagă iluzie de organizare. Oamenii trăiesc într-o agitație permanentă, în momentele de acalmie aleargă la cozi ca să cumpere pe bonuri de raționalizare tot ce se mai poate găsi de mâncare. Zvonurile pesimiste țin locul informațiilor fiabile și apare acum pentru prima dată distincția est-vest în discuțiile febrile din fața chioșcului cu ziare, cu sentimentul că ei, berlinezii, au fost abandonați în fața rușilor.

La urletul sirenelor, toată lumea se adăpostește în pivnițe unde la lumina lumânărilor sau a lămpilor cu gaz se creează un simulacru de viață comună și de solidaritate. Oamenii continuă și în condițiile acestea deplorabile să-și cultive micile lor manii și ticuri, nu sunt nici mai buni nici mai inteligenți decât în vreme de pace și ziarista anonimă comentează ironic micile lor lașități, oportuniste și meschinării. Aparent, nimeni nu știe ce s-a întâmplat pe fronturile germane. Numai foarte târziu cineva aduce în discuție niște zvonuri despre masacrele perpetuate împotriva evreilor, dar totul este obscur și îndepărtat. Sunt și dintre cei

care speră într-un reviriment decisiv de ultimă oră. Comentariul ziaristei este mult mai direct și mai indignat când e vorba despre realități palpabile ca de exemplu atunci când vede pe străzi, ridicate în grabă și cu disperare, baricade pe care le apără soldați - adolescenți de 15 ani. Mobilizarea copiilor pentru apărarea sinucigașă a unei cauze pierdute i se pare un simptom de demență.

Cercul se strânge și mai tare pe 24 aprilie, când cineva aduce în pivniță vestea intrării rușilor în nordul Berlinului : "Vehiculele blindate defilează deja acolo. Toți Ivanii sunt în culmea bucuriei. Lumea se îngrămădește pe trotuare, râde, gesticulează, copiii din brațe sunt împinși înainte /.../ La urma urmei, declară unii, nu cumva propaganda ne-a abrutizat? Rușii ăștia, parcă n-ar fi chiar așa de..."

Și apoi urmează primul contact direct cu "Ivanii" în ziua de 27 aprilie, numită de ziaristă "ziua catastrofei". Rușii au ajuns acum până sub geamurile casei sale. Privind pe geam, ea vede "tipi masivi cu cranii mari, tunși scurt, bine hrăniți, nepăsători". Câteva contacte preliminare, facilitare de rusa ei sumară, o determină să creadă că în fond rușii pot fi ținuți sub control, cu, presupune ea, "vicleniile și stratagemele noastre de femei". Dar este o iluzie care dispare repede. Rușii descoperă intrarea spre pivniță și totodată femeile din casă. Când ceva mai târziu, diarista încearcă să o protejeze pe nevasta brutarului de insistențele a doi ruși, aceștia își întorc atenția spre ea și o violează cu brutalitate pe scara care duce de la pivniță spre etaj. Nimeni nu încearcă s-o apere. Deși pivnița din apropiere e plină de lume, toți sunt paralizați de frică. Nici mai târziu când apartamentul în care locuiește este invadat de soldați și ea se află din nou în pericol, diarista nu găsește nici un sprijin. Colocatară ei plecată după ajutor, se lovește de uși ferecate cu ostilitate și de refuzul de a li se acorda adăpost: "Fata aia? Nici vorbă, n-avem chef să ne punem toți golanii ăștia pe cap!"

După încă două experiențe asemănătoare, lăsată singură de compatrioți, diarista hotărăște să caute protecție printre ruși : "E clar. Ceea ce ne trebuie aici este un lup care să-i țină pe ceilalți lupi la respect. Un ofițer, trebuie ținut sus, un comandant, un general, asta am să caut. Dacă nu, la ce-mi folosește mintea și puținele cunoștințe din limba dușmanului?"

Protectorul acesta va fi un locotenent și mai târziu, când acesta va pleca trimis într-o misiune, un maior. Timpul se dilată enorm. Amănuntele se aglomerează și începe acum pentru diaristă o viața ceva mai liniștită, înconjurată, seara, de ruși care o vizitează, care beau în neștire și discută înflăcărați. Imprevizibili, incomozi, cu obiceiuri frustrate ei sunt totuși lipsiți de agresivitate, respectuoși din pricina umbrei protectoare mai întâi a locotenentului și apoi a maiorului. Mai toți poartă pe mână cu mândrie câte trei și patru ceasuri. Iar protectorii, locotenentul și maiorul, sunt departe de a fi niște brute. Cu toate acestea realitatea agresiunilor rămâne încă obsesivă și are efecte psihice penibile: "În ultimele zile sunt tot timpul scârbită de pielea mea. Nu-mi place s-o ating și evit să mă privesc. Mă gândesc mereu la ce-mi povestea mama atât de des despre copilul care

fusesem cândva: un prunc alb și roz cu care părinții se mândreau /.../ Atâtea istorioare despre bonetele micuțe, despre termometrele de baie și despre rugăciunile de seară și atâta dragoste pentru otreapa care am devenit".

Dacă diarista a ales o soluție de compromis care nu-i anulează, ci doar îi limitează vulnerabilitatea la un singur bărbat, acceptat din pragmatism, în alte cazuri soluția aleasă este izolarea, reclusiunea voluntară: "Cunoaștem de-acum perioadele și orele în care bărbații pleacă la vânătoare de femei. Fetele sunt închise, ascunse în camere, în locuri sigure. La pompa de apă s-a transmis în șoaptă o veste: într-un bunker antiaerian, o doctoriță a făcut dintr-o cameră un lazaret pentru bolnavi contagioși și a afișat panouri mari scrise în germană și în rusă informând că acolo sunt adăpostiți bolnavi de tifos. În realitate, sunt găzduite fetele tinere din casele învecinate cărora doctorița, pretextând această boală, le salvează virginitatea".

Urmează după plecarea trupelor o perioadă de revenire la o falsă normalitate care nu va mai semăna cu cea de dinainte de război. Noile autorități civile de ocupație, tot rusești, încearcă să reglementeze problemele curente, dar se începe în același timp și o frenetică activitate de demontare a uzinelor germane spre a fi transportate în Rusia. Atmosfera este de lagăr de muncă forțată, toți locuitorii sunt obligați să se prezinte la lucru și femeilor le sunt distribuite munci epuizante contra unui salariu de mizerie. Este extrem de greu dar cel puțin este asigurată hrana zilnică. Când și această perioadă se încheie, încep pentru diaristă zilele nesfârșite de singurătate. Își revede prietenile de dinainte de asediu, face plimbări lungi între cartierele Berlinului lipsit de tramvaie, citește Rilke și Goethe, face proiecte de reîntoarcere în munca editorială, suferă de foame și asistă la împărțirea Germaniei între învingători. La unul dintre cinematografele din Berlin, încep să ruleze filme de război sovietice. O ultimă surpriză consemnată în jurnal este apariția lui Gerd, partenerul diaristei dinainte de război. Doar câteva zile sunt suficiente pentru ca amândoi să descopere prăpastia care-i desparte. Cum ea, la fel ca și celelalte femei nu se poate stăpâni să nu vorbească despre ce i s-a întâmplat, Gerd se arată scârbit: "Ați devenit nerușinate ca niște cățele, toate care sunteți în casa asta./.../ E îngrozitor să fim obligați să avem de-a face cu voi. V-ați pierdut orice simț de reguli și de bunăcuviință". Cu plecarea definitivă a lui Gerd jurnalul se încheie: "Poate ne vom regăsi într-o zi", sunt ultimele cuvinte ale autoarei.

Dacă jurnalul acesta ar fi mimat o exemplaritate ipocrită și ar fi plonjat în imprecății antirusești, probabil că documentul ar fi fost mai puțin impresionant. Diarista din Berlin urmărea însă cu totul alte ținte. Ea nu voia, scriindu-și jurnalul nici să se disculpe, nici să acuze. Voia pur și simplu să supraviețuiască și scrisul jurnalului era singura terapie care-i stătea la dispoziție și singura, de asemenea, care-i îngăduia să-și înfrunte mai departe destinul. E de presupus că destinul acesta nu a fost blând nici după ce ea și-a încheiat însemnările pe data de 22 iunie 1945.

VICTOR IERONIM STOICHIȚĂ
DESPĂRȚIREA DE BUCUREȘTI
– O povestire –
Doina HANGANU - BUMBĂCESCU

Ed. Humanitas 2015

Trebuie să mărturisesc de la început, că despre autorul acestei minunate cărți pe care vreau să v-o prezint, n-am știut nimic până acum, când, întâmplător, mi-a căzut în mână. Cine este el? S-a născut la București în 1949, într-o familie care a dat nume celebre în medicina românească asupra cărora voi reveni. Studiile universitare le-a făcut la București și Roma, specialitatea sa fiind istoria artei.

După terminare, a ocupat succesiv toate gradele didactice din învățământul superior, de la asistent la profesor, în universitățile din București, München, Sorbona, Göttingen, Harvard, etc., în prezent fiind profesor la Universitatea din Fribourg – Elveția. În 2007 a primit titlul de „doctor honoris causa” al Universității Naționale de Arte din București, în 2011 același titlu al Universității Catolice din Louvain, iar din 2012 este membru al Academiei Naționale Italiene. În calitate de titular al Catedrei anuale a Muzeului Luvru i s-a conferit titlul de „Chevalier des arts et des lettres” al Republicii Franceze. Așadar acesta este scriitorul „despre – care – nu – știam – nimic”.

Toate lucrările sale publicate începând din 1975 și până azi, în România și în străinătate au ca subiect arta – specialitatea lui. Cu „Despărțirea de București” își face debutul în proza literară, un debut strălucit deoarece cartea a fost premiată în 2015 de Academia Franceză.

„Despărțirea de București” este „o povestire” – cum își subintitulează autorul volumul – a vieții din România deceniilor șase și șapte ale secolului trecut.

Pentru mine, lectura acestei opere a fost pasionantă. O carte poate să-ți placă ori să te intereseze din mai multe motive: îți place pentru că acțiunea se desfășoară în locuri pe care le-ai cunoscut și tu cândva; pentru că autorul e contemporan cu tine și a trăit aceleași evenimente pe care le-ai trăit și tu; pentru că a citit și a iubit cărțile care te-au încântat și pe tine; pentru că vorbește despre oameni pe care i-ai cunoscut și tu, sau măcar ai auzit vorbindu-se despre ei. Îți e familiar cartierul, peisajul și, uneori descoperi că ai gândit sau ai simțit la fel cu autorul. Am tresărit când am citit cuvintele povestitorului care, vorbind despre Mare spune: „niciodată n-am putut iubi o altă Mare așa cum am iubit Marea Neagră” – exprimând sentimentele mele.

Autorul face parte dintr-o cunoscută familie de medici de la Cluj. Bunicul său – al cărui nume nu-l spune dar cititorul înțelege că este vorba despre doctorul, profesorul Papilian, o somitate în lumea medicală românească; mama sa medic și cercetător la Institutul de Medicină Internă din București, a elaborat un studiu intitulat „Coagularea sângelui” pentru care a luat premiul Academiei. Alți unchi, mai toți cu studii strălucite în Anglia, Franța ori Austria alcătuiau o familie în care tradiția culturală își pusese amprenta și pe urmașii tineri care trăiau acum într-o lume bântuită de spaimă aflată sub tăvălugul istoriei. După ce fuseseră pe rând evacuați din casele lor, mulți dintre ei arestați ca dușmani ai poporului, trăiau acum toți

laolaltă într-o casă în care, pe un perete, cineva din familie înșirase o întreagă panoplie de portrete ale strămoșilor.

Perchezițiile și arestările făcute noaptea, cum se obișnuia, se petrec sub ochii îngroziți ai copiilor – unul de patru ani, autorul și celălalt de șase, care-și găsesc ascunzătoare în cușca lui Lupu. Câinele intră și el peste ei, acoperindu-i. Autorul prinde în paginile povestirii toate aspectele și evenimentele vieții bucureștene din anii celei de-a doua jumătăți ale secolului 20. Războiul se terminase de zece ani, dar toată lumea mai aștepta „să vină americanii și să ne salveze de dezastrul ocupației rusești”. Retrăim evenimentele politice de anvergură: revoluția din Ungaria, Primăvara de la Praga, Războiul de șase zile ... Dar prin intermediul celor vârstnici, adunați toți laolaltă în timpul viscolului din 1945 – „pentru noi a fost o iarnă magică pentru că școlile au fost închise” – copiii au ascultat în serile lungi poveștile lui tanti Margo. Aceasta, trăită multă vreme la Paris, fusese prietenă cu Martha Bibescu. Împreună cu ea l-a vizitat pe Brâncuși care le-a arătat ultima creație. Dar a fost apropiată și de Ana de Noailles pe care nu o simpatiza prea mult.

Provenind din mica aristocrație moldo-valahă, cu franceza ei perfectă și farmecul personal, tanti Margot a devenit însoțitoare, prietenă amuzantă și independentă a marilor doamne adunate la recepțiile din Fanbourg Saint-Honoré. În acest anturaj select „aproape” că l-a cunoscut și pe Marcel Proust pe atunci foarte îndrăgostit de Anton Bibescu, vărul Marthei Bibescu. Micile amănunte relatate de tanti Margot au fost, de altfel, consemnate mai târziu de istoria literară. Dar pentru copii, mai interesante erau povestirile ei despre călătoriile pe care le făcuse cu vasul Queen Mary până în Brazilia sau cu pachebotul de la Marsilia ca să ajungă în cochinchina (Indochina sau Vietnamul de azi). Venind de la Paris, a străbătut Europa cu Orient Expresul însă din cauza evenimentelor politice nu s-a mai putut întoarce acolo.

Dar și bunicile spuneau povești. De la una din ele, Omama, a aflat că aceasta avusese în tinerețe curtezan un băiat care dobândi-se recent, la Viena, titlul de doctor în filosofie. Când l-a cunoscut, tocmai lucra la o teorie devenită, mulți ani mai târziu celebră. Conform părerii sale, poporul român era marcat de peisajul ondulat subcarpatin, ceea ce dădea un ritm specific muzicii și poeziei sale. Recunoaștem aici ideile filosofice ale lui Blaga. Acesta fusese curtezanul bunicii.

Talcicoul, acel târg de vechituri este descris de autor plin de culoare și frumusețe. Aici, fosta aristocrație și burghezie decăzute, vindea la prețuri de nimic Gallé-uri, Murano, Aubusson, Chippendale, porțelanuri și mobile scumpe dar și bijuterii. Odată cu liberalizarea pașapoartelor, Talcicoul devenise un birou de informare unde se puteau afla vești despre cei plecați sau despre cei care se pregăteau să fugă.

Momentele dramatice ale acelor vremuri, trăite de autor ori cunoscute din relațiile celor vârstnici: invadarea Basarabiei de către ruși, cedarea Ardealului, abdicarea Regelui, devastatorul cutremur din 1940 – se îmbină armonios, am putea spune, cu povestirea unor întâmplări amuzante din copilărie. Îl vedem parcă surâzând pe autor atunci când își relatează fuga de-acasă agățat de o căruță de țigani, pornit spre spațiile largi, nevăzut de nimeni. Se dezmeticește abia la ieșirea din București când de sub coviltir iese o țigancă și strigă: „Îlie, mânca-ți-aș, oprește căruța

și vino să vezi puradelul bălan”. La care, un mustăcios oacheș își face apariția și începe să strige: „aoliou, bălănică, vai de capu’ meu, fugi repede la mă-ta că mă bagi în belea”.

În clasa a I-a îndrăgostit de o fetiță care stătea în altă bancă, o roagă pe învățătoare să-l mute lângă ea. Plină de tact, aceasta îi promite că îi va îndeplini dorința numai dacă va învăța să facă mai frumos litera v.

Capitolul intitulat „În august 1964, orașul s-a umplut de fantome”, vorbește despre acei bărbați foarte palizi purtând haine demodate cu miros de mucegai, care au apărut pe străzi. Erau cei ieșiți din pușcărie după cinci, zece sau cincisprezece ani de detenție. Unii nu îndrăzneau să se ducă acasă neștiind ce ar putea găsi acolo după o lipsă atât de îndelungată. O astfel de „fantomă” s-a prezentat într-o zi la mama scriitorului la spital pentru o analiză de sânge. Văzând numele ei scris pe halat, a întreat-o:

- Doamnă, sunteți cumva rudă cu celebrul profesor de anatomie?

După răspunsul afirmativ al mamei el a adăugat:

- Am fost închis o vreme în aceeași celulă cu el.

Acest bărbat căruia autorul îi dă numele conspirativ Cortez – procedeu folosit în carte cu toate numele – , va deveni în scurt timp meditatorul de engleză a tânărului de optsprezece ani.

Deși s-au scris nenumărate cărți despre închisorile din România, doresc să relatez câte ceva din cele relatate de Cortez. În momentul arestării sale, nu știa o boabă de engleză dar în cincisprezece ani de pușcărie dobândise un frumos accent de Oxford. Învățase în detaliu intriga tuturor tragediilor lui Shakespeare fără să le fi citit vreodată. Povestindu-i frânturi din propria lui istorie i-a arătat mamei că toată cultura lui era în întregime căpătată oral și clandestin. Dacă aveai șansa de-a nu fi la Pitești ori la canal, te credeai la o universitate de elită mai ales dacă te aflai împreună cu cel mai prestigios anglist din țară sau cu „un om al Renașterii ca tatăl dumneavoastră”. Despre această „universitate a închisorilor” a vorbit și Nicolae Steinhardt pe care îl numește Sfarmă-piatră – în „Jurnalul fericii”. Alte personalități cunoscute de Cortez în detenție: monseniorul Ghyka, Noica – elev al lui Heidegger, un avocat comunist închis pentru deviaționism de stânga (L. Pătrășcanu?). O galerie de personaje memorabile prinse sub tăvălugul istoriei.

Principiul pe care se baza universitatea din detenție era exercițiul memoriei, singurul bun care mai rămăsese și care trebuia păstrat cu strășnicie.

I-a mai relatat despre alte două cursuri audiate acolo: despre Vesalius, marele anatomist al Renașterii și despre istoria noțiunii medicale de suflu (PNEUMA). Referindu-mă la primul dintre ele, îl redau în esență pentru originalitate și pentru frumusețe, chiar. Teoria lui Vesalius era aceea că la degetul mare există un ossiculum care, după moartea individului rămâne ascuns ca o sămânță în pământ și nu poate fi distrus de nimic: nici apă, nici foc, nu poate fi nici spart, nici rupt. Este sămânța nemuririi; iar în Ziua Judecății de Apoi, Dumnezeu îl va stropi cu rouă cerească. Și atunci, în jurul lui se vor aduna toate membrele fostului corp pe care Dumnezeu îl va însufleți. Evreii numesc acest osuț LUS ori LUZ. Frumoasă și poetică poveste!

Dar altă relatare despre marele savant, bunicul autorului, a fost următoarea: după o zi de muncă grea la pietruirea curții închisorii, seara, profesorul – care era și violonist – le-a „cântat”, fluierând în șoaptă, rondo-ul din Concertul nr. 4 în Re major de Mozart. E de domeniul incredibilului! A fost ascultat într-o tăcere mormântală de cei 20 de deținuți înghesuți într-o celulă pentru 10 oameni. Doresc să revin cu unele informații despre această personalitate românească: bunicul nu era numai celebrul profesor de anatomie – în 1948 îndepărtat din învățământul superior și încadrat laborant – , era și scriitor. A publicat 259 de

lucrări științifice dar și numeroase cărți literare, romane, răsplătite cu premii literare.

Apropiindu-se de optsprezece ani, deci de momentul în care trebuia să-și aleagă drumul spre viitoarea profesiune, dezorientat, aleargă la profesorul Macovescu, singurul pe care îl socotește în stare să-i înțeleagă neliniștile, datorită impresionantelor sale culturi și cunoștințelor despre istoria cărții. Când îl aude pe tânăr că se gândește la „arheologie” și încă „subacvatică”, i-a spus ritos: „e cea mai rea alegere pe care ai putea-o face. Nici măcar nu figurează în sistemul nostru universitar. Pentru arheologie îți trebuie mai întâi o licență în istorie. Adică intră în categoria „științelor sociale” – presupune deci controlul suspicios al partidului. Și, în afară de asta, în universitățile noastre, nu ți se predă cum să înțelegi istoria, ci cum s-o travestești.” În treacăt, profesorul l-a informat că la Institutul de Arte Plastice s-a înființat secția de Istoria Artei. Acesta a fost momentul decisiv. A urmat un an special în care pregătirea examenelor era concurată de abundența, fără precedent a vieții culturale bucureștene. Librăriile gemeau de cărți nemaivăzute: Camus, Sartre, Ionesco, Lampedusa, la prețuri mici, Arghezi, Barbu și Blaga ce își reluau locurile în programele școlare.

După ore de pregătire în frumoasa bibliotecă a Cabinetului de Stampe, a sosit ziua examenului. Dacă săptămâni întregi luptase cu marile nume ale artei universale, subiectul probei scrise a fost „Cultura din Moldova în timpul lui Ștefan cel Mare”. După trei ore a părăsit sala epuizat și demoralizat. A urmat o săptămână trăită cu inima strânsă și privirea încețoșată, la sfârșitul căreia și-a găsit numele pe lista afișată, al patrulea printre cei admiși.

Spre sfârșitul primului an de studii universitare, a început să circule un zvon privitor la niște studii în străinătate. „Dar nu l-am crezut. Părea ireal. Și totuși ” gândea tânărul. Așa încât s-a înscris la acel „Concurs național” la care erau prezenți opt candidați, toți cu aceeași specialitate, în afară de unul, care, spre surprinderea tuturor era de la literatura română. (O paranteză pentru cititorii acestor rânduri, tânărul respectiv s-a retras de la examen dar peste ani, după informația lui Stoichiță, a ajuns profesor de istoria religiilor, specialitatea pe care o iubea și pentru care era pregătit, la o mare universitate americană unde a fost asasinat în circumstanțe neelucidate până azi. Oare e vorba de Petru Culianu?). Singura bursă oferită de Statul Italian pentru Istoria Artelor, la Roma, probă scrisă și oral, a fost luată de candidatul Stoichiță Victor Ieronim. Au urmat pregătirile dar mai ales discuțiile cu tovarășul Costel de a Serviciul Pașapoarte. Acesta avea să-l prelucreze și să-l instruiască conform „principiilor fundamentale ale politicii partidului și statului nostru”. I s-a propus să fie colaborator al Securității, adică o persoană de încredere, un turnător. La refuzul ferm al tânărului, tovarășul Costel a plecat și n-a mai apărut niciodată. Dar n-au avut curaj să-i retragă bursa.

Această succintă prezentare nu este la înălțimea cărții. Multe lucruri au fost lăsate deoparte ca de exemplu înflăcăratul discurs al lui Ceaușescu din Piața Palatului când – singura dată – a vorbit liber, fără foi scrise dinainte. A fost „momentul astral” al Dictatorului, când mulțimea l-a susținut. Eram și eu în puhoiul de oameni ca și tânărul de atunci, scriitorul de azi. De unde să fi știut că am respirat același aer?

„Despărțirea de București” cuprinde o epocă, o generație, a mea, un oraș, al meu, un cartier – al meu, relatează întâmplări trăite și de mine. E o carte care trebuie citită. Eu n-am să o uit curând – și la urma urmelor nu acesta trebuie să fie scopul unei creații artistice?

POEZII DE SĂRBĂTORI

George FILIP

SFÂNTUL GHEORGHE

azi vine Sfântul Gheorghe la serbare
pe calul lui - din datini - înspumat.
sărării cu bogații se împacă
și își rostesc - HRISTOS A ÎNVIAT!

noi toți ne salutăm cu ouă roșii,
cu sânge scurs din trupul lui Hristos,
când pe Golgota l-au căznit iudeii
și au trimis în cer - un om frumos.

mulți am rămas în cruci pe terra asta
să ducem veșnic veșnicul blestem;
ca Sfântul Gheorghe - prigonim balauri
sperând ca într-o zi să re-înviem.

poate-i aproape semnul de departe.
prin Sfântul Gheorghe am pornit la drum.
sub spada lumânărilor ajungem
în mântuire...măine sau acum...

oastea creștină nu cunoaște stavili
și nu se-ndoaie omul împilat.
sub steagul mântuirii - către slavă
urcăm frumoși: HRISTOS A ÎNVIAT!

DE FLORII

și florile de cactus sunt frumoase
și spinii ce ne-nțepă sunt frumoși,
ca la noroc - când cade șase-șase
chiar norii grei de mană par ploioși.

FLORIILE sunt semne de departe
din care ne cuvântă glas Divin,
pe care îl citim în Sfânta Carte
scrisă cu mâna marelui Amin.

de-acolo vin aceste nume sacre,
purtate-n Eden doar de oameni sfinți,
cei neademeniți de fructe acre
ce nu și-au vândut crezul pe arginți.

FLORIILE-s străbunii, maica, tata.
surorile și frații sunt FLORII.
aceste nume sfinte sunt răsplata
pentru creștinii marilor vecii.

puneți prin crânguri mese de merinde
și-aduceți flori prieteni, multe flori;
în hora bucuriei toți ne-om prinde,
așa e de FLORII - de sărbători!...

IISUS - OMUL

Omul - pe pământ, neprihănit,
n-a dorit să fie răstignit,
dar vampirii lumilor - mereu,
îl vâneau meschini pe Dumnezeu

și atunci Maria...ce-a gândit:
-vreți un Om pe cruce răstignit?
iată, vi-L dau eu pe fiul meu,
e trimis din cer de Dumnezeu.

belzebuții - în centuri de draci,
doreau sânge pentru-acei ateii.
credincioșii lumii - preasăraci,
L-au jertfit pe unul dintre ei.

-iată, ne jertfim un prunc frumos.
pironiți-L voi - pe crucea Sa,
dar să știți că el va fi Hristos
și creștinii-n veci nu-L vor trăda.

și-ntre doi tâlhari Hristos s-a dus.
Pilat cu ai săi s-au îmbătat.
nu știau că-n crimă - pe IISUS
l-au născut: HRISTOS A ÎNVIAT!

ROMANCIERUL COSMOPOLIT

- INTERVIU FELICIA MIHALI

Eva HALUS

Jurnalistă, romancieră și profesoară, Felicia Mihali trăiește în prezent la Montreal. O personalitate complexă, fascinată de extreme. Poliglotă - franceză, chineză, olandeză și engleză. Specializată în literatură post-colonială la Université de Montréal, în Istoria Artei și în Literatura Engleză. Istoric - înscrisă în prezent la un master în istorie având ca zonă de interes Istoria

Statelor Unite ale Americii. Autoare a 9 romane în trei limbi, Felicia Mihali poate fi considerată un autor aparținând a trei culturi diferite. Dialogul cu ea rezervă multe fațete ale personalității sale ca scriitoare, jurnalistă și profesoară. Să o ascultăm:

Eva Halus: - Felicia Mihali, ne-am cunoscut sub semnul poeziei, la Festivalul Internațional al Scriitorilor și Artiștilor de la Val-David. Acolo ați prezentat, nu de mult, un capitol dintr-un Ghid pentru Imigranți, în care dați sfaturi practice noilor veniți, într-un stil umoristic care dezvăluie realități uneori dure, ale adaptării la noua viață, așa putea spune chiar într-o manieră de umor negru. Cum de v-a venit ideea să scrieți despre imigrație în acești termeni și ce le puteți spune cititorilor despre peripețiile prin care trec noii veniți?

Felicia Mihali: - Istoria acestui ghid este puțin ciudată. El s-a născut mai întâi la îndemnul editoarei mele Linda Leith care

conduce de asemenea o revistă culturală on line. Ea mi-a propus să fac un fel de foileton săptămânal despre orice subiect mă interesează cu condiția să fie în engleză. Așa s-au născut aceste reflecții despre experiența mea de imigrant și despre erorile de parcurs. De multe ori obstacolele unui imigrant se leagă de prietenii pe care ți le faci în primele săptămâni și care uneori pot fi decisive. La venire, ai tendința să iei de bun tot ce ți se spune și, în lipsa de altceva mai bun, urmezi sfaturile celor care par să fi reușit în noua viață. Norocul meu a fost să întâlnesc la timp indivizi ale căror sfaturi mi-au fost de oarece folos. Dacă mă uit în urmă, însă, mă gândesc dacă nu cumva există și o altă variantă, mai bună. În același timp există posibilitatea să fi fost mai rău. Prietenii însă nu sunt totul. Eșecurile sau reușitele noastre depind mult de propriile noastre aspirații și așteptări, de propria înzestrare intelectuală și perseverență. Ghidul acesta e mai ales umoristic pentru că nu există sfaturi general valabile de dat unui imigrant. Fiecare își are parcursul unic. De aceea le-am și dat o tentă umoristică, pentru că aș vrea ca sfaturile mele să nu fie luate drept literă de lege. Deși cred că ele ascund multe adevăruri. Mai ales acela de a nu cădea pradă consumarismului și de a trăi deasupra propriilor resurse. Cred că cel mai mare pericol care pândește un imigrant este de a crede că în America totul este permis și că fericirea se poate cumpăra la Wal-Mart.

E.H.: - În România ați petrecut primii ani de studenție la Facultatea de Litere din București, unde ați completat studii în franceză, chineză și olandeză. Care sunt cele mai frumoase amintiri? Ce a trebuit să lăsați în urmă, când ați hotărât să emigrați în Canada? Ce v-a determinat să faceți, totuși, marele pas?

F.M.: - Am intrat la Facultate în 1990, în primul an după revoluție. Evident că studenția mea a corespuns nu numai cu o perioadă de acumulare intelectuală dar mai ales cu o perioadă de mari transformări la nivel social național. Oamenii trăiau o exuberanță generalizată, ghidați de crezul că totul a devenit posibil. Și totul părea posibil la acea vreme, la nivel colectiv și individual. Exuberanța aceea mi s-a transmis, evident, și mie. Nu pot să spun ce anume mi-a plăcut în studenție pentru că totul îmi plăcea, inclusiv faptul că împărțeam intimitatea camerei de dormit cu patru fete și mâncam la cantină. Sărăcia făcea parte din exuberanță. Să fii tânăr și sărac oferea mii de posibilități, căci asta însemna un individ fără atașamente particulare, fără mari constrângeri și obligații. Când am plecat în Canada am pierdut tocmai această naiva convingere că poți să faci totul din nimic, și mai ales să fii liber de orice constrângeri. America nu acceptă acea forma de anarhie cu care venisem înarmată. Deși pare o țară a tuturor libertăților și posibilităților, individul învață aici extrem de repede care îi sunt limitele. Iar ceea ce crează obstacole și mai mari sunt exact lucrurile care de la distanță păreau avantaje: deznădăcinarea, aberațiile democrației, capcana consumarismului, modele de tot felul.

E.H.: - În România ați publicat cartea *Țara brânzei*, reeditată mai târziu și la Editura XYZ din Montreal, în 2002. Înțeleg că ați scris această carte chiar înainte să veniți în Quebec?

F.M.: - Da, cartea a apărut în mai 1999, un an înainte de plecare mea. Cartea a avut însă o geneză mai lungă, doi ani de creație. Dar în general a fost cartea la care am lucrat cel mai puțin în materie de timp. Cei doi ani au fost de fapt o pauză între primul jet de o lună și al doilea jet de corecturi. Este o carte

spontană, fără remanieri majore. O carte care putea continua la nesfârșit, sau care putea să fie și mai scurtă. O carte sinceră, și care încă impresionează, cred, tocmai datorită acestei sincerități. Nu aș vrea să mă apuc să povestesc subiectul, oricum nu este foarte complex. Pe scurt este vorba despre o femeie care se retrage cu băiatul ei în casa părăsită a părinților ei să își trăiască disperarea de a fi fost înșelată de soțul ei. Ceea ce a impresionat cel mai mult nu e povestea, banală ca formulă, ci mai ales decorul în care se petrece, un sat românesc din mijlocul Bărăganului, jefuit de identitatea și de valorile lui de cei 50 de ani de comunism. Este o imagine care a lăsat neconsolați mulți nostalgici ai satului românesc, prizonieri ai filozofiei lui Blaga, aceea că veșnicia s-a născut la sat. Părerea mea e că dacă veșnicia s-a născut acolo, ar face bine să se mute în altă parte cât mai repede.

E.H.: - **Debutul dvs. literar în limba engleză, din anul 2012 cu romanul *The Darling of Kandahar*, a impresionat multa lume. Cum ați ales subiectul cărții?**

F.M.: - Pe vremea când am scris cartea, în 2007, eram încă studentă la departamentul de studii engleze de la Université de Montréal. Pe vremea aceea scriam în engleză ca o practică pentru seminariile de literatură. Subiectele trebuiau să fie simple, fără multe înflorituri, datorită limitărilor mele în noua limbă. Așa am căzut peste o poveste de ziar despre o fată, româncă de origine, de care se îndrăgostește un soldat canadian postat în Kandahar, în timpul războiului din Afghanistan. Povestea care durează numai câteva săptămâni, se termină brusc cu moartea soldatului. Îmi permit să anunț sfârșitul pentru că până ce romanul va fi publicat în românește, în mod sigur foarte puțină lume își va aminti probabil de acest interviu. Romanul l-am scris în 2007, dar numai în 2012 am găsit un editor, cu totul întâmplător. Eram perfect resemnată că romanul a fost un fel de proiect de sesiune. Linda Leith l-a citit într-o seară și l-a plăcut mult. De aici totul a fost o mare aventură pentru mine. Mai mult decât o carte, romanul a fost o aventură lingvistică, și identitară dacă vrei. Până atunci, eram asociată cu comunitatea literară francfonă. Dintr-o dată, m-am văzut propulsată în tabăra adversă. Cred că nu e un secret pentru nimeni adversitatea dintre cele două comunități în Quebec. Nu degeaba un scriitor canadian a lansat celebra formulă de „două **singurătăți**”. Ei bine, în ce mă privește, noua aventură are și avantaje și dezavantaje. Pe de o parte, am câștigat noi prieteni de partea engleză, dar pe de altă parte, unii francofoni au fost dezamăgiți de trădarea mea. Nu e nevoie să spun că pentru mine, o nouă limbă nu e o trădare. Dimpotrivă. Ele ar trebui să se pună în valoare reciproc. Cred că puțini apreciază acest mare privilegiu de a trăi simultan în două culturi.

E.H.: - **Din 1999, ați publicat 13 romane (primele trei în românește), în care ați luat întâmplări sau locuri reale pe care apoi le-ați trecut printr-o fabrică personală de creativitate. Care este motorul care stă în spatele acestor creații literare?**

F.M.: - Cred că experiența mea de jurnalist și-a spus cuvântul în cariera mea de până acum. În general sânt un autor care scrie repede povestea, dar care lăncezește din ce în ce mai mult pe corecturi. Nu îmi place să mă opresc și să revizuiesc în timpul creației, ci numai după ce personajele au murit sau s-a prăbușit casa pe ele. În alte cuvinte, când s-a ajuns la deznodământul final. Ca orice jurnalist cred că realitatea joacă un rol important

în alegerea unei povești, în stabilirea tonului și a decorului. Cu puține excepții, cărțile mele poartă marca epocii în care au fost create. Primele romane vorbesc despre România, ultimele vorbesc din ce în ce mai mult despre Quebec și Canada. 15 ani de viață pe acest continent îmi dau dreptul de a spune că încep să cunosc locul și moravurile suficient de bine ca să mă pronunț asupra lor. Ca cititor de asemenea sânt foarte atrasă de fresce sociale, de cotidian, de lumea noastră așa cum o vedem. Citesc mai puțin romane istorice, SF, cărți polițiste sau utopii. În schimb am un apetit nemărginit pentru cronică vieții de zi cu zi. Consider că marea aventură umană nu ține de mari descoperiri, ci de lupta cu cotidianul, cu sarcina enormă de a relua în fiecare zi aceleași gesturi monotone și de a reuși performanța să găsești mereu ceva surprinzător în ele.

E.H.: - A doua dvs. carte publicată în limba engleză, *A second chance*, a fost primită și cotate pe Goodread cu 4 stele și jumătate, ca fiind un roman foarte apreciat de cititori. Povestiți-ne despre aceasta carte.

F.M.: - Ei bine această carte este o bună exemplificare a ceea ce am spus înainte. Romanul este un elogiu al cotidianului, al rutinei, al vieții de familie. Povestea este foarte simplă: un bărbat de 50 de ani are un atac cerebral care îi reduce inteligența la cea a unui băiat de 8 ani. Imaginează-ți ce încercare pentru soția lui care simte că i se fură trecutul o dată cu soțul ei care nu mai e decât un copil în corpul unui adult. În acest moment, ea descoperă fericirea căminului, un etern prezent în care bucuria vine din lucrurile simple care o înconjoară. A fi fericit cu cineva până la 50 de ani e un privilegiu și ea nu are de gând să renunțe la el. În același timp romanul este un fel de elogiu al imigrației fericite, cei care reușesc performanța nu să fie bogați, ci să fie mulțumiți de viața lor în acest loc unde încep să prindă rădăcini. Există o adevărată tradiție a romanelor care prezintă imigrantul ca un veșnic neadaptat, trăind printre gândaci, în locuințe insalubre. Ei bine, imigrația poate fi și altfel, iar eu una trăiesc într-un astfel de grup, de oameni care au luat-o de la capăt, cu studii, cu slujbe și o duc relativ bine. Poate că nu e situația ideală pentru un individ, dar această clasă medie formează până la urmă baza acestei țări și, ne place sau nu, impozitele lor plătesc prosperitatea acestei țări.

E.H.: - Între 2005 și 2009 ați condus o revistă on-line numită *Terra Nova*, care încuraja noile talente și scriitorii să publice în diverse genuri literare. Dacă-mi amintesc bine, erau apreciate atât lucrările în franceză și engleză, cât și în română...

F.M.: - A fost o experiență extraordinară care mi-a dat ocazia să continui practica de jurnalist și în același timp să mă integrez puțin la viața culturală de aici. Inițial, a pornit ca o revistă a comunității artistice românești, apoi am început să găzduim și cronicari de limbă franceză și engleză. În scurt timp, ne-am decis să îi dăm o turnură de revistă a marginalilor, cei care nu sunt prea des reprezentați în marile jurnale, imigranți dar și tineri studenți pentru care viața nu e mai ușoară. Pentru mulți practica la *Terra Nova* i-a ajutat apoi să penetreze în sistemul oficial. Iar textele publicate în revistă, în cele trei limbi le-a dat multora ocazia să cunoască o realitate culturală de care nu aveau habar, o altă față a Quebecului. Din păcate, în 2009, din motive de timp a trebuit să o închid. A trebuit să fac alegerea între propria mea carieră și cea a altora. Pentru amatori, ea poate fi încă citită la adresa web <http://www.terranovamagazine.ca/60/pages/>

accueil.html. Materialele sunt încă on line și așa vor rămâne pentru că continuăm să întreținem și să plătim locația. Despre revenirea ei la viață, încă nu se știe. Ca și atunci, consider că timpul este tot mai prețios cu vârsta.

E.H.: - După câte am observat (mai în glumă, mai în serios), Felicia Mihali nu se poate aborda decât indirect, prin cărțile sale, prin numele pe care și l-a făcut ca autoare. Am descris, până acum, imaginea dvs. ca scriitoare. Dacă îmi dați voie, îndrăznesc să vă întreb dacă mai există și altceva în viața dvs. în afară de harul de a scrie și talentul cu care studiați diferite limbi și culturi?

F.M.: - Sincer nu am foarte multe hobiuri. În general ritmul la care scriu și public, o carte la doi ani, plus munca de profesor, nu prea îmi dă timp de vacanțe și hobiuri. Iar familia din păcate uneori e sacrificată pentru orele mele de lectură și studiu. Aș vrea să fiu mai prezenta în viața lor, dar ca și *Terra Nova*, și pe ei îi sacrific uneori. Cred că sânt un individ obsedat de timpii morți, de risipa de energie, de lene și leneveală. În general nu îmi place să toropesc. Când îmi fac siesta, o fac ca să mă pot scula și să încep din nou să lucrez. Când am puțin liber, gătesc, curăț casa. Sânt în general o bună gospodină și spre deosebire de multe femei, care se consideră moderne, nu mi se pare că a iubi menajul este o pasiune înjositoare. Bucătăria salvează bani și sănătate într-un menaj. Iar aspiratul prafului este cea mai bună gimnastică de întreținere. Iată hobiurile mele.

E.H.: - Prin studiile dvs. ați aprofundat cunoștințe despre multe culturi...Întrebarea mea este: v-ați propus și/sau ați reușit să vizitați aceste țări îndepărtate (China, Olanda, Anglia, etc) și mă refer mai ales la China....

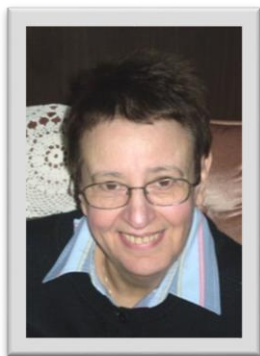
F.M.: - Am avut șansa să călătoresc și să vizitez. Și îmi pare bine că am făcut-o, căci acum nu prea mă dau în vânt după călătorii. Exuberanța turiștilor mă obosește. Îmi place să merg și să stau într-un loc cel puțin un an. Și dacă e posibil, îmi place să lucrez cu oamenii, să mănânc cu ei, să mă plimb și să ne vizităm. Asta e o formă de cunoaștere. Restul, e doar publicitate, bucuria agenților de voiaj. În China am lucrat un an ca profesor de franceză. Am lucrat de asemenea în Marele Nord la Schefferville. Am făcut turul Europei pe bicicletă când aveam 23 de ani, și am văzut la pas toate locurile celebre. Cea mai inspirată călătorie a fost în Siria. E un privilegiu să fi văzut orașe ca Alep, Damasc, Palmira, acum că aceste locuri sunt numai ruine.

E.H.: - Știu că vă place să și partajați din lucrurile învățate între timp și cu care ați crescut și evoluat, găsindu-vă în prezent, la rândul dumneavoastră, în măsură să predați cursuri. Ce ne puteți spune despre experiența dvs. ca profesoară de istorie?

F.M.: - Când am început să predau aici, în 2005, am început mai întâi ca profesor de engleză. Apoi am fost profesor de franceză. Iar acum, de patru ani predau istoria. Asta e și motivul pentru care în acest moment fac un master în istorie. Vreau să fiu un profesor bun, unul din cei care fac o diferență în viața elevilor. Cred că e o meserie cu multe responsabilități, mai multe decât cineva din afară își poate imagina. Iar în final nu pot decât să menționez zisele unei autoare canadiene, Martha Ostenso : „A teacher: the salt of the Earth.” (Un profesor este sarea Pământului). Cu toată modestia, dați-mi voie să aspir că într-o zi și eu voi fi sarea pământului.

MUZICIANUL AUSTRIAC NICKOLAUS HARNONCOURT NE-A PĂRĂSIT

Veronica PAVEL LERNER

Lumea muzicală e în doliu. La începutul lui martie ne-a părăsit marele muzician austriac Nickolas Harnoncourt, (1929-2016) unul din promotorii noului curent propus în anii 70 de muzicienii olandezi Philippe Herreweghe și Gustav Leonhardt, care au revoluționat interpretarea muzicii din epoca barocă. Ideea constă în revenirea interpretării muzicii compozitorilor precalsici și clasici pe instrumente de epocă, a căror sonoritate e mult mai redusă decât a celor moderne. A fost

adoptată nu numai înlocuirea instrumentelor, dar întregul mod de a cânta compozițiile din acea vreme.

Desigur, în anii 1600-1700, spațiile în care se practica muzica erau mult mai mici decât cele de astăzi, sonoritatea era mult mai redusă și environmentul muzical era cu totul diferit de cel de azi. Ideea de a asculta astăzi muzica așa cum suna ea în epoca în care a fost scrisă a fost îmbrățișată de mulți muzicieni, printre care Jordi Savall, Ton Koopman, John Eliot Gardiner, René Jacobs, violonista și dirigoarea de origine română Mira Glodeanu, profesoară la conservatorul din Bruxelles și alții. Acest mod interpretativ este acum practicat pe tot globul, iar la Toronto, formația "Tafelmusic Barok Orchestra" și-a câștigat o faimă mondială.

Aș spune că eu însămi am fost mirată să aflu că acele cantate de Bach pe care eu le ascultasem în anii 60 pe discuri vinil, nu erau ceva "grandios", cum mi-am închipuit, ci muzica respectivă era discretă și intimă.

Harnoncourt a avut o mare dragoste pentru muzica corală. A înființat ansamblul coral și de instrumente de epocă "Concentus Musicus" din Viena, cu care a înregistrat cantatele de Bach. Discul cu "Pasiunea după Matei" (Mathäuss Passion) a obținut premiul *Grammy Award* în 2001.

Am înregistrat la Montreal în anii 90 cantatele de Bach cu ansamblul dirijat de Harnoncourt pe casete audio, o făceam în fiecare duminică dimineața când ele se transmiteau la postul francez *Radio Canada* în cadrul minunatelor emisiuni prezentate de Georges Nicholson, un animator inteligent, cultivat și cu o voce fermecătoare. Am regretat profund faptul că Georges Nicholson a părăsit postul de la *Radio Canada* în iulie 2007. Ziarele *Montrealeze* anunțau vestea cu regret: "*La Société Radio-Canada se départ de l'un de ses derniers grands animateurs de musique classique. Georges Nicholson égrenait de sa voix chaude sa passion pour la musique depuis plus de 20 ans.*" (*Le Devoir*, 13 juillet 2007). Deși eram deja la Toronto din 1998, am continuat și continui încă să urmăresc postul francez de radio cu muzică clasică.

Tehnica de casete audio e astăzi depășită, dar le pot încă asculta pe aparatul meu de radio, care, deși vechi, are un sistem de sunet de calitate superioară! Am și CD-ul lui Harnoncourt cu Mathäuss Passion, pe care-l ascult cu aceeași emoție ca la 17 ani, când îl ascultam la Biblioteca Centrală din București (BCS), la căști, cu partitura în față. Pe atunci puteai asculta în România muzică religioasă numai la bibliotecă, pentru că la radio sau în concert era interzisă de puterea comunistă!

Vestea despre moartea lui Harnoncourt a întristat comunitatea muzicală de pe tot globul, dar locul lui în istoria muzicii va fi păstrat prin înregistrările lui, de o mare valoare și frumusețe.

POEME

Daniela VOICULESCU

DANIELA VOICULESCU, magiciană a cuvintelor

George Robert Mitrache

În acest volum, ca într-o psihoterapie integrativă, poeta Daniela Voiculescu dezvoltă o relație afectivă profundă cu cititorul, pe o spirală a autorevelării. Poemele cuprinse analizează ființa umană ca vietate paradoxală, într-o fenomenologie conceptuală care-i desemnează dimensiunea de fond a manifestărilor, amintindu-ne deopotrivă de filosofia pentadică, în care Subzistența se situează la limita dintre Existență și Transcendență.

Sugestiv intitulată, „Alban Elfed” (care la preoții druizi desemnează echinocliul de toamnă), cartea doamnei Daniela constituie o orientare integratoare și transdisciplinară a ideilor

psihologice, filosofice și religioase despre marile probleme ale existenței umane: libertate, dragoste, responsabilitate, spațio-temporalitate, creație, renunțare, vis și sens...

Creațiile poetice ale Danielei constituie o adevărată hierofanie care simbolizează o cosmogonie, la scara redusă a vieții omenești, întrucât cuprinde atât prezența sacră, cât și numeroase simboluri arhetipale și itinerarii metafizice, ca o reintegrare în matricea vieții sau o renaștere mistică. Reducerea la simboluri și ideograme desemnează subtil depășirea condiției umane și pătrunderea în spațiul plin de mistere al cunoașterii. Stăpânind cunoștințe de istorie a religiilor, precum și de numerologie, autoarea induce cititorului avizat acea transă onirică sau vis lucid, stare în care spiritul dobândește ipostază astrală. Foarte multe pasaje din cuprinsul acestei lucrări surprind subtile similitudini ale tehnicilor toltece cu privire la

Arta de a visa, amintindu-ne de antropologul Carlos Castaneda, care vorbește de acel misterios „salt în abis”, ce permite omului să se miște înainte și înapoi, între cele două realități inerente ale creației – tonalul (ordinea personală pe care o ducem de-a lungul vieții) și nagualul (sursa inexplicabilă a marilor energii).

Ca într-un ritual de șamanism siberian, distinsa autoare se substituie unui veritabil Ayami (spirit ocrotitor), amintind deseori în poeme de erotismul cu valențe inițiatice revelatoare, cunoscute fiind strânsele legături dintre iubirea mistică și cea carnală. Această ambivalență și empatie paradoxală descifrează antagonismul dintre existența limitată și accederea la modul existenței absolute. De aceea, creația doamnei Daniela Voiculescu poate fi considerată indiscutabil o reactualizare a lui „illud tempus” mitic, în care oamenii pot comunica nemijlocit cu Universul.

George Robert Mitrache,
fondatorul și redactorul șef al revistei „GLASUL IUBIRII”

A Rumi

„black is fashion. black is fantasy. black is my life.” miroase a iarnă. „încă nu... mai e până la Alb!” tot visez fantome... s-au înfuriat! „eu și tu... nu suntem vis! suntem aieva.” vanilie... mi-am adus aminte că ești vanilia mea! aș asculta colinde... și aș găti cu tine! te iubesc, elan Mihail! am numai iarnă în minte! alb cu aromă de scortîșoară! deși pădurea e verde ca în iulie! alb cu lapte fierbinte și povești vesele, scrise de căluții lui Mircea Cărtărescu! roșu, alb, negru. eu îmi aleg calul negru... nechează blajin! melancolie de noiembrie în termeni magici. tu ce alegi? „mă numesc Roșu.” octombrie asemănător cu inima lui Khalil Gibran! „și ce înseamnă să lucrezi prin iubire? înseamnă să țeși haina cu firele extrase din propria ta inimă, conștient că cea care va purta haina va fi iubita ta.”

„scrie... o faci atât de minunat!” ce caută decembrie în octombrie? perle negre pentru calul alb? „black is fashion. black is fantasy. black is my life.” ia mea neagră, brodată de un indian! „e vechea ta vibrație. e reîncarnarea unei zâne.” miroase a brad. vreau cizmulițe negre! citește-mi „Motanul încălțat!” („nu fii trist, stăpâne!” îi zise într-o bună zi motanul, cu glas omenesc. „fă-mi doar rost de o pereche de cizme, ca să pot umbla mai ușor prin păduri și câmpuri. și-ți promit că n-are să-ți pară rău!”) era povestea mea preferată! „încearcă măcar să nu fii un adult ca toți ceilalți!” pacea e scumpă, dar își merită prețul! Părintele Gherasim and Elena Metanii are now friends. „black is fashion. black is fantasy. black is my life.” domnule profesor, ați uitat lecția! „lecția o ținem în parc!” lacrimi alandala... cocoșii cântă. e noapte. „deși urăsc punctul, Doamne, locuiesc într-un punct.” cocoșii cântă. e dimineată. „adevărata mână n-o întind. nu ating cu ea decât cuvintele.” servește-mă cu dulceață de cireșe amare!

gondola, gondola, gondola... viața într-un doivleac! de-a valma! un fel de adunare cu aromă de caise, un soi de

Haloween cu rândunele! ceva dulce, ascuns, negru romantic luminat frenetic de amintiri... amintirea cea mai frumoasă din copilăria mea? stelele mele erau cifrele fosforescente ale unui ceas! fugeam cu el în cămară... și mă hrăneam cu alergarea fosforului! apoi am descoperit licuricii! lilieci! stelele căzătoare! lampioanele! îngerii!

Alain s-a întors! Anana s-a întors! „black is fashion. black is fantasy. black is my life.” și Rumi vorbea despre negru! „mori, mori, mori în această iubire! dacă mori în această iubire, sufletul tău va renaște!”

Daniela Voiculescu, „Alban Elfed”

Al Hamra

o castană... două castane. e toamnă... contabilul e poet. o lacrimă și un menuet. plouă încet. liniștea se dă în balansoar. Kamar s-a întors. chiar de echinocțiu... Alban Elfed. candelabru de cornalină și lumină violet. „nici nu am cuvinte să îți spun! sunt atâtea lucruri... am avut anumite stări! mă gândeam la tine, brusc!” intensitatea... am inimă de turcoaică, suflet de arăboaică, ochi de chinezoaică și voce pentru radio... de poveste! „turcoaică, arăboaică și... regină în Levant.” plouă torențial. intensitatea... alma, Al Hamra! „te port în trup, în sânii albi și grei, cum poartă rodia sămânța ei.” plouă torențial și Noe vinde felinare. treptat... am devenit o femeie de cristal. un vas cu flori de cicoare, margaretă sălbatică și lavandă. „te port în suflet, ca pe-un vas de preț, ca pe-o comoară-nchisă cu pecetii.” m-am visat în cimitir. toți bărbații au plecat? „nimeni nu vine să ne facă ploile... și mai ales destinul!”

nucă, alună, castană... două castane. e toamnă... poetul e contabil. „în simbolistica persană, cifra doi multiplică puterea.” plouă pe inima de gutuie, plouă pe pânguia durere... Manole, Manole... al doilea zidar din „Meșterul Manole” era pescar. plouă pe o singură cifră. și îl aud pe Manole! „sol înalt, care stai între doi sulitași ca între rău și bine...” marea se leagănă. balansoar albastru între două oglinzi! I-am pierdut pe trei... I-am găsit mereu pe patru! „să clădim biserica din pământ și din apă, din lumină și vânt!” Manole, Manole... jasp argintiu, șuier creativ... „și dacă totuși fac, o fac ca în ceruri: zic unu și gândesc trei.” nucă, alună, castană... și dulcele de toamnă! „te port pe buze, ca pe-un fagur plin. o poamă aurită de smochin.” intensitatea! regină în Levant! alma, Al Hamra! și suspin... „pe ea s-o jertfim, în zid s-o zidim!” aici e raiul tău! „ea mereu venea!” zidul se-nroșea! „soțioara lui, floarea câmpului!”

Daniela Voiculescu, „Alban Elfed”

CUM AM ÎNVĂȚAT CARTE

Fragment din romanul memorialistic „File îngălbenite” de Ortansa TUDOR

La poalele Carpaților Răsăriteni, pe platoul moldav coboară spre Nistru, se află sălașul milenar al provinciei valahe **Basarabia istorică** sau **Bugeacul** - o regiune de stepă a fostului voievodat al Moldovei -, azi consemnat pe hartă la sud de Republica Moldova, între hotarul acesteia, fluviul Dunăre și Marea Neagră.

În 1812, Imperiul rus a anexat partea de răsărit a Principatului Moldovei, regiunea dintre Prut și Nistru, extinzând

numele de *Basarabia* asupra întregului teritoriul anexat, și a păstrat pentru „Basarabia istorică” denumirea turcească de *Bugeac*, ce însemna ținut de stepă.

Ce soartă zbuciumată a cunoscut acest ținut de-a lungul mileniilor sale de existență! Scrieri vechi consemnează năvăliri ale triburilor nomade, războaie nesfârșite dintre imperii, vrând să stăpânească gurile de vărsare a Dunării în mare... Pentru a stăvili puhoaiile barbare, băștinașii, conduși de bărbații viteji ai neamului; au fost nevoiți să-și apere vetrele strămoșești construind cetăți puternice la hotare, au săpat șanțuri adânci și au ridicat valuri mari de pământ, pentru a stăvili pătrunderea vrăjmașilor în interiorul țării.

Însuși domnitorul de un an al acestor ținuturi, strălucitul savant de renume european Dimitrie Cantemir (1673 - 1723) relatează că acest ținut a fost așezat cu cetăți și târguri frumoase, din care se văd astăzi doar urme vagi, străvechi valuri mari de pământ ce se găsesc nu numai în Basarabia, ci pe întregul spațiu românesc. Legende atribuite romanilor aceste vestigii, în special împăratului Traian, creându-i faimă, dar tot ce se dă pe seama conducătorilor se datorează de fapt truditelor, strămoșilor noștri - geto-dacii nord-danubieni și nord-pontici.

Zona de vărsare a mărețului fluviu european, **Delta Dunării**, este individualizată ca unitate fizico-geografică, fiind înconjurată la nord de Podișul Bugeacului, la vest de Podișul Dobrogei de Nord, iar la sud-est de Marea Neagră.

Satul meu de baștină era situat pe brațul nordic de vărsare a Dunării în mare, pe un limb de pământ, o peninsula alungită, cuibărită între brațele protectoare ale lacului fluvial Catlabuga, în formă de potcoavă, ce împrespăta renumitul cernoziom - un pământ negru atât de gras, că intra sapa în el ca în unt...

Fiind înconjurat din trei părți de brațele ghiolului cu maluri înălțate, așezările omenesti păreau ferite de ochii invadatorilor. Tătarii, apoi turcii fuseseră atrași mai mult se dealurile însoțite ale Cuntinezului*, cultivate cu vită de vie de o calitate cum nu mai găsești azi decât în povești. Printre râpe de deal, văile cultivate cu cereale dădeau un rod neînchipuit de bogat ce a dus faima României ca grânar al Europei...

Voi numi mai departe comuna mea natală **Bugeac**, așa cum i-au zis tătarii, nume preluat apoi de turci și extins altor locuri nord - dunărene cu climă asemănătoare. Ghiolul forfotind de pește a atras pescari, iar Bugeacul a slujit acestora drept adăpost și loc pentru amenajări primitive piscicole. Boierii ce stăpâneau terenurile s-au retras treptat spre nord, din calea năvălitorilor. Au rămas locului doar cei mai curajoși și mai harnici truditores ai pământului, sfîntindu-l cu sudoarea frunții lor. Nu erau lacomi de pământ, ca noii veniți din alte neamuri, ei și-au luat doar atât cat puteau să lucreze cu propria familie.

Turcii, transformând Țara Românească în pașalâc, văzând forma ciudată a limbului de pământ între brațele ghiolului Catlabuga, i-au dat localității numele de **Erdec Burnu** ce se tâlmacea în limba noastră „Bot de rață”. Așa figura în actele întocmite de cinovnicii de la târg... De multe ori mă gândeam ca aceasta peninsula alungită de cernoziom avea într-adevăr forma unui cioc de rață gigantică ce sorbea apa mirifică a lacului, neputând niciodată să-l sece, căci aluviunile Dunării o împrespătau în permanență, ca oamenii locului, asemenea pământului pe care-l locuiau, să prindă puteri pentru a rezista nu numai căldurilor nimicioare din timpul verii, dar și nenorocirilor ce aveau să urmeze...

Cum am învățat carte

Pe când nu împlinisem încă șapte ani, socotind după datele înscrise pe icoana primită la botezul meu - 1 decembrie 1899 - , tata-mare începuse să mă învețe a distinge buchiile slavone dintr-o carte bisericească de unde citea el uneori rugăciuni la biserică.

Tata-mare, pe nume Petrea Mihăilă, deși zicea că-i bătrân, eu nu-l vedeam așa; bătrâni erau doar niște moșnegi din sat, care sprijiniți în toiege cu măciucă, mergeau pe uliță legănându-se ca rațele, cu șalvării turcești folotocindu-le între picioare, plescând înfundat din papucii cu talpa groasă, făcuți de vreun cârpaci din târg. Tata-mare era un bărbat frumos: înalt, lat în umeri, musculos, cu părul bogat de culoarea mătășii înspicate a porumbului, pe care îl purta lunguț, tuns mai jos de urechi, ca Ștefan cel Mare, viteazul Domn pe care l-a dat pământul nostru. Prima poezie învățată de la tata-mare, după rugăciunea *Doamne, Doamne, Celestate* (ceresc Tată n.n.) a fost:

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare,
Samăn pe lume nu are
Decât numai mândrul Soare...
Ca un scut de apărare,
Bate horderle tătare
Din hotare în hotare...

« Hotare » știam noi ce era, mai auzeam pe-acasă cuvântul *aista*, dar cu horderle tătare - nu mă dumiream. Lui tata-mare îi plăcea mult să povestească despre faptele de vitejie ale lui *Ștefan, Domn cel Mare* și de câte ori se ducea înspre *coda cei mare a ghiolului** mă lua cu el să-mi arate locul bătăliei unde învinsese *Domnul moldovan* pe un conducător al „horderle tătare”. *Ia colo, niște oameni răi, vrăjmașii noștri* - gândeam eu.

Îmi plăcea să merg cu căruța la făcăneală pe șleau*, ocolind lacul până la „coada ghiolului”, în care timp el îmi povestea întâmplări din viața Domnului, care trăise demult, dar oamenii din ținut nu-i uitaseră vitejia și o tot povesteau, unii o cântau... și așa, din gură în gură, de la bunici la nepoți, o știau mulți de la noi. Căci părinții n-aveau timp de copii mai *mărișori*, așa ca mine. Viteazul Domn ieșea mereu victorios în luptă cu vrăjmașii. Odată, pasă-mi-te, oastea lui a fost împrăștiată de puhoiul turcesc, iar mama lui, *Doamna Mare*, nu l-a primit acasă... « Du-te la oștire, pentru țară mori / Și-ți va fi mormântul / Coronat cu flori » - i-a spus ea de sus, de la fereastra castelului. Despre Ștefan cel Mare, tata-mare povestea istorioare atât de vii, iar mie mi se părea că chiar el a luptat în oaste alături de Domn și-mi închipuiam, în capul meu de copil prost, că tătarii și turcii erau din același neam rău, adică dușmani.

Coadă cea mare a ghiolului era un fel de han, unde poposeau harabale* încărcate cu grâne, venite dinspre Nistru, în drum spre portul din târg – unde erau descărcate în magazinele uriașe sau chiar direct în vapoare mari care le duceau departe, în țările înfometate din lumea largă.

Noi copiii eram îndestulați acasă, nu știu să ne fi lipsit ceva din ce ne doream. E drept, nu ne doream atunci nici mare lucru...

Peste mulți ani, făcându-mi-se dor de copilărie, am revenit la « coada ghiolului » să mă lămuresc mai bine asupra acelui loc, unde am întâlnit o cârciumă cu o firmă de tablă strident vopsită pe care scria „La Catlabuga”. Un pictor popular, care știa ceva despre vestita înfrângere a lui Malcoci-oglu*, căpetenia hoardei învinse pe aceste meleaguri, (sec. XV n.n.) reprodușese cândva pe o scândură mare și groasă, într-o manieră naivă, icoana ce înfățișa chipul lui Ștefan cel Mare, pe cap cu o coroană domnească, ținând în brațe ceva ce semăna a biserică, ce probabil voia să însemne că, după fiecare victorie, el construia câte o biserică, să-i mulțumească lui Dumnezeu că-l ajutase să apere creștinătatea de puhoiul păgân. În chipul acela, aproape șters, avea Domnul Ștefan ceva ce-mi amintea de tata-mare ... Poate ridurile lui de la bătrânețe, întrevăzute de mine pe scândura vopsită, bătută de vânturi și ploii, ori poate părul, lungimea căruia a servit secole la rând ca model de tunsoare pentru mulți moldoveni, și mai târziu pentru artiști ...

Însă atunci, în copilărie, mă captiva mai mult povestea altui mare viteaz - împăratul Alexandru Machedon, care cucerise toată lumea. Cum s-a născut el printr-o vrajă făcută de un cititor în stele, căci împăratul, tatăl lui, nu avea copii și era mai mult plecat în războaie... Isprăvile lui Alexandru Machedon îmi apăreau mai spectaculoase, căci tata-mare le povestea cu mult haz : cum era tânărul și viteazul împărat ajutat de calul său năzdrăvan, Ducipal, care avea un corn în frunte și se ridica în slăvi, când stăpânul său era în primejdie; calul avea la picioare în loc de pinteni – aripi de „zbura până la nori” și când cobora, era vai și amar de dușmani ... și câte și mai câte ... Știind însă că lui tata-mare îi plăcea mai mult de Ștefan, „Ștefan - scut de apărare” ce bătea „hoardele tătare”, ca să nu-l întristez, mă feream să-i vorbesc de admirația mea pentru Alexandru Machedon.

Mă simțeam în largul meu și atât de bine la tata-mare, cred acum când povestesc despre el, fiindcă se ocupa tot timpul de mine : mă lua cu el la pescuit departe pe ghiol, mă învăța să lucrez în grădina de legume, să cunosc obiceiurile orășenilor din ogradă, îmi cerea să-l ajut, după puterile mele, în gospodărie, dar mai mult și mai mult îmi plăcea să-l ascult cum povestea... Cât de multe lucruri știa tata-mare! Mama spunea că le știe din carte. Dar, când era furat de cine știe ce treburi importante peste zi, mă lăsa să mă joc în curte cu Ilenuța.

Înainte de a intra la școală, în vara aceea, eu și Ilenuța - fata vecinului nostru, părintele Ilie - descoperisem o altă joacă mai interesantă: diferențierea literelor slavone și recunoașterea lor. Nu aveam o altă bucurie mai mare decât să răsfoim cu grijă *cartea sfântă*, mare și grea pentru noi, pe care o consideram o minune ce te învăța cum să trăiești și ce trebuie să știi ca să fii om „de ispravă”. Lungiți pe iarba mătăsoasă - dincolo de coroana de umbră a nucului bătrân cu boarea lui de răcoare verde-amăruie, care nu lipsea din băutura niciunei case în arzătorul nostru Bugeac – noi buchisem*...

În familie ni se cultiva un mare respect față de carte ca obiect, respect asemănător celui față de icoană; căci cele două lucruri miraculoase, sfinte din casă, erau: cartea și icoana, fără să înțelegem în ce consta miracolul lor; poate, fiindcă erau puține și păstrate cu multă grijă și respect...Deși eram mici, ni se încredința zilnic doar pentru vreo oră o carte mare de rugăciuni, ce aduceau laudă *Stăpânului cerului și al pământului*... O așezam mereu pe un prosop așternut pe iarba... Cartea avea foile groase,

puțin aspre, în care presa îngropase literele, ce la pipăit semănau cu alesaturile de pe pânza întinsă în războiul de țesut. Senzația aceea, mi s-a întipărit în minte pentru toată viața. Numai singura literă de început a cărții semăna cu o poveste desenată și colorată miniatural; era detașată de text, împodobită cu flori și frunze, animale ciudate. Câtă migală!

Coperta, căreia îi ziceam scoarță, era din foaie de scândură subțire, învelită în piele roșcată. Colțurile de jos erau ușor tocite. Doar tata-mare citise cartea cea „din scoarță în scoarță”. Era Psaltirea, tipărită la Iași de mitropolitul Dosoftei, cum aveam să aflăm mai târziu, când această carte a intrat în posesia mamei mele.

Cartea devenise și mai interesantă pentru mine, când am constatat că Ilenuța citea unele litere, legând fiecare semn din foaie cu un sunet anume, ba... citea chiar cuvinte întregi, ceea ce pentru mine părea o minune greu de crezut. Ne distra asemănarea unor buchii - așa le ziceam la litere - ba cu un covrigel din care ai mușcat o gură, ba cu o furculiță cu trei dinți subțiri pe care mamele noastre o foloseau la scosul gogoșilor din căzanelul cu grăsimă încinsă sau chiar - ce ziceți! - cu morișca din hârtie pe care eu singur o făceam și, înfigând-o într-un vârf de trestie, alergam ca bezmeticul prin curte cu ea, ținând-o în sus, minunându-mă cât de repede se învârtea.

Mai țin minte cum odată, buchisind cu Ilenuța pe aceeași carte, un ciulin adus de vânt s-a *aninat* în părul unuia dintre noi. Stând cap lângă cap și vântul jucându-se de-a valma prin pletele noastre răsfirate, când am încercat să să ne ridicăm, am început să răcnim amândoi de durere. Ca din pământ apărură mama-mare:

- *Ce zghețați ca din gură di șerchi, ce s-o-ntâmplat?*

Văzând că-i lucru serios, ne-a potolit spunându-ne să stăm așa, cu capetele apropiate, unul lângă altul, *o lecutăcă*, până-va veni ea înapoi... S-a întors cu o foarfecă lungă și ne-a scos repede din încurcătură, scoțând ciulinul mai mult cu parul meu cănepiu. Poate și cu ceva vițe castanii din părul Ilenuței...Apoi m-a tuns prima dată ca băieții, adică scurt-scurt, iar din părul meu cănepiu, învârtit în jurul ciulinului, ne-a făcut o minge, *de toată frumusețea*, îndesându-l într-un călcâi de ciorap. Cred că din cauza mingii țin minte întâmplarea. A fost prima mea minge, tare, ca cele de gumă din târg, care chiar sărea când o loveai cu putere de pământul ars de soare din băătătură. Așa am mai inventat un alt joc, *de-a minge*, căpătând în curând și o minge adevărată.

Când, după ani și ani, viața m-a pus în fața unor buchii slavone, inscripții sau chiar cărți vechi, a fost imposibil să nu-mi vină în minte degetul fragil al Ilenuței, covrigel sub forma de opt, mușcat la capăt, sau tridentul cu care scotea mama gogoșile din ceaulul cu grăsimă încinsă, simțind parcă și mirosul acela specific de acasă ... cred că mama puneă mai multa vanilie ... Nici pomeneală, gogoșile făcute de mama erau nemaipomenite, erau departe de acele, de pe la bălciuri, însoțite de strigarea: „Ia gogoșa-nfuriată, neamule!”

Unde ești „*Neamule, tu adunat grămăjoară, ce puteai încăpea într-o singură icoană...*” - va spune peste un secol, poetul neamului, Grigore Vieru...

În 1906 eram sub ocupație rusească. Cum ai mei considerau că știam *alfabetul rusesc*, iar eu eram nerăbdător să *învăț carte*, au hotărât să mă dea la școală, la vârsta neîmplinită de șapte ani. Eram un copil isteț, judecând după nebunii și, dacă n-aș fi fost obraznic și încăpățânat, cum ziceau toate mamele copiilor mai dezghețați la minte, aș fi fost primul în clasă, dar așa ieșeam mereu al doilea ...

Prima noastră nedumerire, pe care o comentam adesea ca școlari, a fost că, deși ne duceam la școală „să învățăm carte”, - cum se spunea în comună, - mulți dintre noi nici un știau cum arată o carte. Eu abia așteptam să am o carte în ghiozdan, nu chiar așa cum avea tata mare... Dar la școală noi învățăm „*urocu*”, nu

carte, cu totul altceva departe de vorba de-acasă în care ni se povesteau povești, spuneam poezii, cântam și vorbeam între noi. Eram nedumerit: „de ce învățăm noi lecție rusească?!” – „Ca să putem vorbi cu *cinovnicii* de la târg” – ni se răspundea...

În satul nostru trăiau numai moldoveni; ba, nu... știam numai de-o singură rusoaică, nevasta unui pescar, căreia toți îi ziceam Mașa-ruska, o femeie veselă și comunicativă, trimisă de omul său, pescar, să vândă peștele pe care el îl pescuia în ghiol, la cei ce nu aveau timp de pescuit. Mașei îi era frica de câinii ce lătrau într-un anumit fel la ea, de cum se apropia de poartă - probabil simțindu-i frica sau doar mirosul de pește...

Venea și la noi deseori cu marfa, iar Osman, care avea cușca sub nuc, în apropierea porții, lătra și mârâia într-un fel cam ciudat. Ai mei mă trimiteau imediat : „du-te, e Mașa-ruska”. Ea striga : «Leli Nasâi, mârâiești câni la mini...» Când o întâmpinam la poartă, Osman se potolea. Tata zicea că Osman nu era un câine rău, dar simțea mirosul peștelui și ne anunța.

Mai trăia în sat și o familie de țigani, el era fierar, potcovar, dar și cositoare și repara obiecte de uz casnic din metal. Avea două fete mari și vreo câțiva mărunței. Fata cea mai mare Parașa, (de la Paraschiva) gătea mâncare pentru întreaga familie. De cei mici, doua perechi de gemeni, avea grijă tot satul, căci nevasta potcovarului murise la ultima naștere. Fetele mari erau foarte harnice și sătenii le ajutau cu multă bunăvoință. Dar ei se țineau mândri, nu arătau că sunt săraci. Țin minte ca mă trimitea mama să le duc câte ceva de mâncare. Venea fata la poarta să ia ce i se aducea, se vedea că se bucură, dar mereu zicea:

- Mulțam frumos, dar nu trebuie... tocmai mă pregăteam să dreg ciorba cu ouă. Când tatăl-fierarul stătea la poartă de vorbă cu vreun sătean, o auzai pe o fată de la bucătărie strigând:

- Taică, să dreg borșul cu o jumătate de ou sau cu un ou întreg ? (la noi, în Bugeac, borșul se dregea cu două, trei ouă) ...Țiganul răspundea mândru cu voce tare:

- Zina, să dregi ciorba cu un ou întreg, să știe lumea ai cui copii mănâncă gras... Dar în curte n-aveau decât vreo două, trei găini și niciuna nu vroia să cadă cloșcă... Expresia cu tâlc circula și la noi în familie...

Ia câtă, și eu mă luai cu vorba, dar parcă... despre școală vorbeam...

Lecțiile rusești le învățam papagalicește din clasă. Unii dintre noi, printre care

și eu, neputând sta locului în bancă, eram în permanentă mișcare, dar la început, atenția ni se concentra, din curiozitate, asupra noului din lecție - vorbe zgumțuroase ritmate, pe care le prindeam din zbor, fără a le pătrunde înțelesul, interpretându-le în fel și chip, după capul nostru.

De cum soseam acasă și le strigam „*zdrasti*” (un salut rusesc, în pronunțare populară), părinții mă chemau în atelier și mă întrebau ce am învățat la școală. Iar eu le *turuiam ca o moară stricată* ce reținusem din timpul *urokului*. Nici eu nu înțelegeam ce le spuneam, nici părinții, cred, nu pricepeau mare lucru. Poate doar cuvinte izolate, dar în fața mea, se arătau foarte mulțumiți, tata chiar, dacă mă aflam în preajma lui, își găsea timp să mă mângâie pe creștet spunându-mi: „Brava, acum du-te la masă”!

Învățătura noastră la școală se reducea, în primele clase, la copierea cifrelor și cuvintelor scurte rusești scrise pe tablă și la un permanent exercițiu de memorare mecanică a unor șiruri de cuvinte, care habar n-aveam ce însemnau. Ne plăcea mai mult

tăblița umnojenia. (tabla înmulțirii) pe care o consideram poezie și alfabetul pe care îl cântam.

Majoritatea părinților își trimiteau copiii la școală zilnic, să mai scape de - o grijă și apoi nu e de lepădat nici să știi, colo, câteva boabe rusești, căci te descurcai mai ușor cu cinovnicii ruși care umpluseră târgul. Negustori erau de multe neamuri în târg*, dar ei vorbeau toți câte puțin în mai multe limbi cu clienții lor, caci ținutul nostru dintre Dunăre și Nistru era aruncat ca o minge: când la români, când la turci ori la ruși ... „Hei, limba dușmanului nu e rău s-o înveți !” – zicea, din când în când, tata-mare...

Noi, copiii, simțeam ca prea multe nu învățam la școală rusească; ia, colo... „până la genunchiul broaștei”, cum ziceau unii; mai important era să fie mulțumiți părinții... și ei se arătau mulțumiți, unii chiar lăudau progresele noastre. Dacă, de pildă, te întreba cineva unde ai ajuns cu *urocu* la școală, răspundeam: *la zacon bojii* (religie) suntem la *Otce naș* (la Tatăl nostru) *până la hleb naș nasușnii* (până la pâinea noastră cea de toate zilele (Traducerea o pot face acum, după ce necazurile și peripețiile adolescenței m-au purtat prin locuri unde nu te înțelegeai decât cu rusa, căci, abia ieșit din copilărie, am ajuns să vagabondez, să muncesc și să vorbesc rusește, pentru a-mi câștiga *hleb naș nasușnii*.)

Mă duceam la școala regulat, dar nu mă simțeam atras de învățătură, ci din curiozitate ori, poate, că mi se băgase în cap că așa trebuie și cred că mi-ar fi plăcut și mie școala, dacă n-aș fi avut o viperă de învățătoare, așa de afurisită, că-mi apărea deseori ca un coșmar în visele copilăriei și chiar mult timp după aceea, când mă gândeam la copilărie...

Venise la noi în Bugeac cu tatăl său, un *vântură-lume* dintr-un sat vecin, locuit de bulgari, care se mândrea tare ca știe și moldovenește și rusește. Tata-mare îl cunoștea din tinerețe, de pe la hramuri.

La începutul anului școlar, învățătoarea - o femeie înaltă, slăbănoagă, osoasă și negricioasă la piele, căreia nu-i puteai da nicio vârstă, s-a prezentat în fața noastră ținând în mână un bețișor lung dar rezistent, care atunci, când îl lovea nervoasă de masa ce-i servea drept catedră, scotea un sunet ciudat, ce ne făcea să tresărim cu toții de frică, după care urma o liniște de mormânt... A bolborosit ceva din care am reținut că ea este *ucitelnița* noastră, iar noi trebuie să-i spunem „*madama*”. Madama ținea mereu în mână nuiaua aceea amenințătoare. Cu ea ne lovea dacă nu eram cuminți sau atenți la ce ne vorbea ... Cineva îi pusese numele *palmocika*... (rusește - *palocika*). Adică un fel de înlocuitor al palmei... ca să ne lovească cu el *la palmă* - gândeam noi... Vinovatul era chemat în fața clasei și întindea palma, la început cu un aer indiferent. Dacă făceai nazuri, sau te *schimonoseai* *, te lovea mai tare; la câte unu, care nu ținea palma întinsă drept, după lovitură, țâșnea și câte un firicel de sânge. Acesta ducea palma la gura și atunci, ea mulțumită spunea : « *Nu, idi na mesto* », du-te la loc.

Dacă de frică, retrăgeam involuntar mâna și ea lovea în gol, era nenorocire...ne lovea pe unde nimerea. Unii însă cu stoicism și prefăcută indiferență, de parcă nu le-ar fi păsat de pedeapsă, întindeau o palmă, apoi cealaltă și, primindu-și porția, se așezau cuminți în bancă, suflându-și în palme și ștergându-și pe furiș câte-o lacrimă din colțul ochilor. În ziua aceea nu mai făceau nicio nebunie, erau numai ochi și urechi.

Madama vorbea cu noi numai rusește. Eu eram foarte dezamăgit de școală, dar numai lui tata-mare mă plângeam de asta. Nu pricepeam de ce părinții noștri ziceau ca noi învățăm

carte, când majoritatea copiilor nu ținuseră în mână vreo carte. N-aveam în ghiozdan nicio carte, nu carte învățam noi la școală, ci scrisul numerelor și grohotișul acela de sunete ce se prăvălea bolovănos peste auz. Ce frumoase erau vorbele noastre în poeziile pe care le ziceam noi copiii, adunați prin vreo curte, pe plaja ghiolului ori chiar pe marginea șanțului, în apropierea mamelor noastre care lucrau rezemate de gard, la umbră. Aranjați în cerc, însoțeam jocurile primei noastre copilării cu vraja cântecului - descântec, fără să ne gândim ce înseamnă cuvintele, ne plăcea cum sună despărțite în silabe care se potriveau atât de bine, ca în cântec.

A-na, Ga-na și Dră-ga-na
 Și Pa-chi-ța, po-rum-bi-ța,
 Do-uă me-re, do-uă pe-re,
 Do-uă fu-se de a-ur
 Și un pui de gra-ur,
 Și se roagă rugului
 Și se-nchină cucului...
 Sau:

Ieși bădiță la porțiță,
 Că te-așteaptă Talion,
 Talion – fecior de domn,
 Cu caii împăratului,
 Cu căruța Radului...

Nemulțumirea că la școală nu învățam carte, nu o mărturiseam părinților, dar mă plângeam lui tata-mare. Și stând de vorbă acasă la el, într-una din zile, impresionat probabil de necazul meu că la școală nu învățam *carte*, că n-aveam nicio carte pe care să citesc, mă luă de mână și mă duse în Casa Mare, direct la sunducul greu, pictat cu trandafiri; era lada de zestre a *mami-mari*. Ridică cu efort capacul bombat, greoi al lăzii, de unde mă izbi o răcoare parfumată de sulfina și frunze de nuc ... Tata-mare se plecă să scoată ceva de sub scoarțele noi și ștergarele de borangic presate în ladă. Ce păstra sau ascundea el în sunduc? Eu, oricum, nu ajungeam până la fundul lăzii...El, tata-mare, scoase o carte mai mica decât Psaltirea, mi-o întinse și-mi zise:

- Ia-o și învață carte! E a ta, ți-o dau de tot! E *Alexandria*, din care îți povesteam despre Alexandru Machedon. Apoi adaugă rar și gânditor: „ am cumpărat-o împreună cu *Psaltirea* de la un negustor ce trecea prin comună... l-am dat în schimb un sac mare de păr de porc. Abia venisem din armată, adaugă el cu vocea înceată. Era în timpul românilor...”

Am sărit de gâtul lui tata-mare, tremurând de bucurie și, cu cea mai prețioasă comoară a anilor copilăriei mele în brațe, am ieșit val-vârtej din Casa-Mare a bunicilor și de acolo, fuga pe uliță până acasă. Aveam si eu, în sfârșit, o carte!

La școală, ne ținea loc de ghiozdan o traistă țesută special în război de mamele noastre. Era chiar frumoasă, cu un trandafir în colț din țesătură. Fiecare își cunoștea ghiozdanul după trandafir, care nu semăna unul cu altul. Al meu era albastru, ca *sineala*. De ce albastru și nu roșu ori galben, ori alb - cum aveam mulți trandafiri în grădinița din fața Casei Mari, sădiți de o parte și alta a aleii pietruite ce o lega de chioșcul umbros, acoperit cu viță de vie.

Ghiozdanul avea o baieară largă, pe care o petreceam după gât și o așezam de-a curmezișul pe piept. In ghiozdan aveam un caiet, un toc de lemn cu peniță de metal și o călimară rotundă din sticlă zgrumțuroasă verzuie, cu buzele răsfărânte mult în interior, lăsând spațiu doar cât să intre penița tocului subțire cât un creion.

Părinții aveau grijă să nu fie umplută călimara numai până la jumătate, altfel se putea vărsa în ghiozdan. Mai aveam și un caiet cu pătrățele unde scriam cifre.

Mamele nu uitau să ne pună în buzunarul din interiorul ghiozdanului un colăcel presărat cu zahăr deasupra și un măr, pentru pauza dintre lecții.

A doua zi, după ce am primit darul de la tata-mare, înainte de a pleca la școală, băgai, în ghiozdanul aproape gol, *Alexandria*, (despre care am aflat peste ani ca era primul roman popular din literatura noastră veche) ce avea ca subtitlu „Vitejiile lui Alexandru Machedon.” Era scris în *chiriliță*.

La lecție, în timp ce madama spunea ceva de neînțeles pentru mine, ca noi să repetăm în cor după ea acele vorbe, gândul îmi zbură spre faptele de vitejie ale lui Alexandru Machedon. Scosei cartea și o pusei pe bancă, fără să o deschid, cu gândul, probabil, să mă mândresc în fața colegilor, în recreația pe care o așteptam cu nerăbdare, că eu am o *carte de-adevăratelea*. Madama mă văzu, se repezi la mine ca o leoaică, îmi luă cartea și mă privi cu ură și o furie crescândă. Răcni ceva rusește, aproape de urechea mea, și începu să mă lovească cu „palmocica” fără să-mi ceară să întind mâna, cum făcea de obicei. Lovea pe unde nimerea; am dat să ies din bancă, cu gândul să fug din clasă. Simțind gustul sângelui care-mi curgea din nas, amestecat cu lacrimi, pe moment n-aveam nicio durere, doar îmi venea un fel de leșin din capul pieptului. Madama mă luă de urechi și mă târî „la colț”, în spatele tablei așezate pe un trepid. Mă apăsă pe umeri să mă așez în genunchi (o alta pedeapsa a ei, pentru năzbâțiile noastre).

La colț, după tablă, simții un curent de aer proaspăt ce venea dintr-o fereastră deschisă...Îmi revenii, conștientizând situația, dar începuseră durerile. Ștergându-mi lacrimile, văzui ca mâinile mi se înroșiseră. Cred că nu se oprise sângele din nas. Atunci m-am speriat de-a binelea și nici nu știu cum am sărit pe fereastră deschisă și, în fugă nebună, am ajuns acasă. Casa noastră nu era departe de școală. Mama mi-a povestit, mai târziu, că fugisem atât de repede, încât ajuns acasă, fugeam prin curte, picioarele neputând să se oprească. Culcat cu forța, picioarele mele tremurau și „alergau” întruna.

Ai mei s-au speriat; mama, un fel de doftoroaie a satului, a cerut să i se aducă repede apa neîncepută și-mi dădu să sorb de trei ori dintr-o cană. Mă spălă pe față, pe mâini și pe picioare cu apă caldută și săpun; era vara, eram ușor îmbrăcat... Ustura, fooc! Usturime ce-mi revine în minte și-o simt, chiar și acum, rememorând întreaga scena, de câte ori mă tai sau mă zgârii mai adânc, din nevăgare de seamă.

Mă duseră în camera cu ierburi de leac (pe care am cunoscut-o și eu acasă la bunica mea paternă n.n.) și... a urmat panaceul universal - uleiul de sunătoare și frecția la cap cu oțet aromat de trandafiri, care nu ne lipsea din casă... M-a lăsat în odaia cu leacuri unde, la capul patului era o mulțime de flori de tei, puse la uscat. Mi-a poruncit să închid ochii și să dorm. M-a mângâiat și mi-a zis „Mănuță!”. Asta mi-a făcut bine, căci rareori mă mângâia mama, fiind cel mai mare dintre frați, și atunci când o făcea ea, îmi spunea „Mănuță”, nu Ionel ca ceilalți din familie ... (E ocupata cu cei mici – o scuza tata-mare, căruia mă plângeam.) N-am adormit imediat și, prin fereastră, l-am auzit pe tata zicând : „dar unde te duci așa furioasă, femeie?... Ia, mă duc să mătur școala cu vipera de ucitelniță, care era cât pe ce să-mi omoare *băietu’, vidma!* ... Măine, omule, te duci cu băietu la târg, la doctor...” Amețit, am adormit...

(va urma)

DUMITRU ȘI DUMITRA (III)

Florin ONCESCU

Părinții Dumitrei au fost Ion și Iordana Frâncu. Iordana, longevivă fiind, și-a cunoscut nepoții, a fost cunoscută de ei, au rămas amintiri despre ea, unele dintre ele au ajuns la mine, un strănepot. Despre Ion Frâncu n-am reușit să aflu prea multe. Originar din Oltenia și foarte muncitor, era cu puțin mai în vârstă decât Iordana, care se născuse în 1864. Cel mai remarcabil amănunt cunoscut al biografiei lui este felul în care a murit.

Se întorcea acasă cu căruța, venind de la Constanța. Se dusesse acolo cu cereale, se întorcea cu diverse produse, pe care urma să le vândă negustorilor din Mereni. Calul a ajuns acasă, în fața porții, cu el mort în căruță. Așa a povestit Iordana nepoților, de multe ori.

Alte două detalii aflate de mine mă ajută să poziționez în timp acest tragic eveniment. Primul este că Ion Frâncu a murit din cauza unui atac de panică prilejuit de zvonurile despre înaintarea frontului spre Mereni, ori de evidența acestei înaintări, concretizată în mișcări de trupe prin zonă. Al doilea este că Stoica, cel mai mic copil al lui și al Iordanei, singurul lor băiat, născut în septembrie 1909, avea atunci cinci ani.

Însă o linie de front în împrejurimile comunei Mereni de azi, ale satelor Enge-Mahale, Uzunlar, Agemler și Edilchioi de atunci, s-ar fi putut afla abia în toamna anului 1916, în timpul așa numitei Bătălii de la Cobadin. Ori al Bătăliilor de la Cobadin, pentru că au fost două, la interval de câteva săptămâni. Iar pe atunci, cel mai mic dintre copiii soților Frâncu împlinea șapte ani, nu cinci. Nu-mi rămâne decât să consider că detaliul despre vârsta băiețelului Stoica a apărut lejer distorsionat în amintirile de bătrânețe ale Iordanei, ori în cele de-acum ale lui Cati.

La 27 august 1916 (dau datele în stil nou, altfel ar fi 14 august), prin declarația de război făcută Austro-Ungariei, România părăsea starea de neutralitate în care se aflase de la izbucnirea primului război mondial pentru a se alătura Antantei. Au urmat declarațiile de război adresate României de către Germania, Turcia și Bulgaria. Ultima, dincolo de jocul alianțelor militare, urmărea să-și recupereze Cadrilaterul. Între 1 și 6 septembrie 1916, a avut loc Bătălia de la Turtucaia, localitate așezată pe malul de sud al Dunării, în dreptul Olteniței, care s-a terminat, după cum se știe, cu înfrângerea trupelor române de către trupele bulgaro-germane.

Armata noastră s-a repliat, succesiv, pe două linii de apărare unind Marea cu Dunărea. Prima pleca de la Mangalia, trecea prin Negru-Vodă și ajungea în comuna Lipnița, apropiată de Dunăre. A doua pornea de la Tuzla, care-i la sud de Constanța, trecea prin Topraisar, Cobadin, Cocargea și sfârșea în comuna Rasova, de la Dunăre. Trupele noastre s-au poziționat pe această linie pe 14-15 septembrie. Între Topraisar și Cobadin, frontul trecea prin Mereni. În Prima Bătălie de la Cobadin, din 1-3 octombrie, victorioși au ieșit ai noștri. În a doua, din 19-21 octombrie, inamicul a învins. A urmat cedarea Constanței, pe 22 octombrie, apoi retragerea trupelor române din Dobrogea, pe 28 octombrie.

Nu-i de crezut că Ion Frâncu s-ar fi despărțit de familie pentru a pleca într-o călătorie de afaceri în chiar zilele în care frontul ajunsese la Mereni. Cel mai probabil e că el era la Constanța, ori deja pe drumul spre casă, când l-a prins vestea înfrângerii de la

Turtucaia, ori vestea că armata noastră a abandonat linia de apărare având un capăt la Mangalia.

Iordana s-a născut în comuna Domnița, din fostul județ Râmnicu Sărat. Localitatea se afla pe malul stâng al Buzăului, pe teritoriul actual al comunei Râmniceleu, din județul Brăila. A fost primul copil al soților Mihai și Nușa Vlad. S-a născut în octombrie 1864, anul reformei agrare din timpul domniei lui A.I. Cuza, când și în comuna Domnița s-a făcut împrumutarea țăranilor. Numele Nușa, care poate fi citit pe certificatul de deces al Iordanei și vine, cel mai probabil, de la Elena, prin Elenușa, îmi sugerează un anumit nivel de boierie. Însă, dacă ar fi fost boieri, s-ar fi știut în familie, ceea ce nu s-a întâmplat.

Iordana trecuse de 33 de ani în 1898, anul în care i s-a născut primul copil. Primul dintre cei ajunși la maturitate și rămași în memoria familiei, trebuie spus. Căsătoria ei cu Ion Frâncu a avut loc cândva în anii '90 ai secolului al XIX-lea.

A avut două surori, Dumitra și Stoica, și un frate, Ștefan. La începutul anilor '70, sora Dumitra a Iordanei încă locuia în cartierul Km 5, din Constanța. Toți s-au stabilit, în tinerețe, la Mereni. Mai exact spus, toți s-au stabilit, înainte de 1900, în acel cătun dobrogean al comunei Edil-Chioi numit Enge-Mahale și locuit în majoritate de turci și tătari, cătun care la 1930 se numea Mereni și avea o populație preponderent românească.

A fost Iordana prima din familia Vlad care s-a stabilit în Dobrogea, în urma căsătoriei, urmată fiind de surorile și fratele ei, unul câte unul? Era Ion Frâncu, la data căsătoriei lui cu Iordana, deja stabilit la Enge-Mahale / Mereni? Sau nu era, iar cei doi și-au demarat împreună existența de coloniști dobrogeni? Este posibil și ca întreaga familie Vlad din comuna Domnița, de pe malul Buzăului, să se fi mutat la Mereni înainte de căsătoria Iordanei, cândva după 1878, anul alipirii Dobrogei la Regatul Român. În această variantă, întâlnirea Iordanei cu un localnic originar din Oltenia pare mai ușor de imaginat.

Cati spune, glumind doar pe jumătate, că românizarea accelerată a comunei numită astăzi Mereni s-a datorat stabilirii acolo a copiilor familiei Vlad. Ori, poate, a întregii familii Vlad.

Ion și Iordana Frâncu au avut cinci copii. În ordinea vârstei: Constantina (n. 1898), Ștefana, Dumitra, Ileana și Stoica (singurul băiat, n. 1909). După moartea bărbatului ei, Iordana și-a crescut singură copiii. A avut pământ mult, provenit, în parte, din dota generoasă primită de ea de la părinți, în parte din munca încrâncenată a lui Ion Frâncu. Fetelor, la căsătorie, Iordana le-a făcut dote substanțiale, iar băiatul a fost dat la școală.

Despre Constantina se știe că, la nevoie, îndeplinea rolul de dentist, la Mereni, în sensul că era capabilă să scoată dinți cu cleștele. Soțul ei era un om gospodar, din comună. Au avut două fete și un băiat.

Ștefana a fost căsătorită cu un cârciumar din Cobadin. Au avut două fete și doi băieți: Maria, Jenica, Gică și Nicolae. Doar Maria mai trăiește, în Suedia, și e trecută de 85 de ani.

Ileana a fost căsătorită cu un șef al Poliției de la Constanța, care a făcut pușcărie în vremea comuniștilor, din două motive: a fost legionar și a vrut să fugă din țară cu un sac de bani. Poate că al doilea motiv a fost inventat de autorități. Au avut doi copii, o fată și un băiat.

Trebuie spus că pe soțul Dumitrei, măcar la început, Iordana nu l-a plăcut din cale-afară. În comparație cu ceilalți gineri ai ei, poștașul Dumitru părea cam sărăntoc.

Stoica, băiatul, și-a primit numele de la o soră a mamei lui, care i-a fost nașă. A fost contabil, meserie care nu l-a ferit de necazuri, după cum voi arăta mai departe.

În anii '50, Iordana obișnuia să spună nepoților, despre unele covoare ori țesături mai deteriorate din casa ei de la Mereni: "Astea sunt stricate de când ne-am refugiat la Brăila, pentru c-a trebuit să le îngropăm !"

Poze cu coloane de refugiați părăsind Constanța, în toamna lui 1916, chiar înainte ca trupele bulgaro-germane să ocupe orașul, văzusem. Nu luasem, însă, în calcul posibilitatea ca, foarte repede după moartea lui Ion Frâncu, Iordana și copiii ei să fi părăsit Dobrogea.

În septembrie 1916, cea mai mare dintre fetele Iordanei avea 18 ani, copilul cel mai mic, unicul băiat, avea 7, în timp ce Dumitra avea 15. Refugierea "la Brăila" ar fi putut însemna retragerea familiei la Domnița, comuna natală a Iordanei, unde, se poate imagina, încă mai locuiau neamuri de-ale lor. De asemenea, se poate presupune că Iordana și copiii ei s-au alăturat unui grup mai mare de refugiați, care cuprindea măcar familiile fratelui și surorilor ei.

Însă momentul refugierii nu-i atât de sigur pe cât pare. La sfârșitul lunii octombrie 1916, statutul oficial al Dobrogei, mai puțin Delta, a devenit acela de "teritoriu inamic ocupat". Trupele de ocupație bulgaro-germane controlau viața oamenilor atât la Enge-Mahale, unde trăia Dumitra, cât și la Topologul, unde trăia Dumitru. La Topologul, această situație s-a menținut până la sfârșitul lui septembrie 1918, când Bulgaria a fost nevoită să-și retragă trupele din Dobrogea. La Enge-Mahale, însă, situația s-a înrăutățit după Pacea de la Buftea, din 7 mai 1918, când teritoriul aflat la sud de linia Cochirleni - Peștera - Ciocârlia - Agigea a fost oficial cedat Bulgariei. Practic, comuna Cobadin și viitoarea comună Mereni deveneau localități bulgare, unde limba bulgară era declarată limbă oficială. S-au refugiat la Brăila Iordana și copiii ei în septembrie 1916, ori în mai 1918 ? O altă întrebare care va rămâne, probabil, fără răspuns.

Fratele Dumitrei, Stoica Frâncu, a făcut 5 ani de pușcărie (1948 - 1953), ca fost legionar. La eliberare, în drumul lui dintre pușcărie și Mereni, a oprit la Cobadin, la sora Dumitra. În picioare, în loc de pantofi, avea cutii de carton. Dumitra l-a băgat într-o odaie și a închis ușa după ei, spre mirarea lui Cati, care nu-l cunoștea. Uitându-se pe gaura cheii, Cati și-a văzut mama

spălându-i picioarele acelui bărbat, într-un lighean. Picioarele erau pline de răni. Stoica făcuse pușcărie cu picioarele în lanțuri, adică legate cu un lanț de care atârna o bilă de metal.

Ca legionar, fiind de meserie contabil, se ocupase de cotizații. După prima detenție, a fost chemat periodic la miliție, să identifice anumiți cotizanți. Pentru că răspunsurile lui nu se potriveau cu mărturiile altora, a mai fost închis, pe perioade mai scurte. Deși a avut de tras pentru rătăcirea cu legionarismul, a fost mereu o persoană întreprinzătoare, capabilă să-și poarte de grijă. La bătrânețe, își rotunjea pensia stând pe lângă birourile unde oamenii veneau să ceară ceva: repartizarea unei locuințe, instalarea unui telefon, etc. Existau mereu solicitanți care nu reușeau să se descurce cu formularele de completat, iar fostul contabil Stoica Frâncu le putea oferi un ajutor competent.

La bătrânețe, Iordana rămăsese singură în casa din Mereni. Sora ei Stoica locuia în casa vecină cu a ei, de aceeași parte a drumului, iar peste drum își avea casa fratele Ștefan. Stoica o trimitea uneori pe Rodica, nepoata ei, să doarmă peste noapte cu Iordana. Când prindea de veste, Cati devenea invidioasă pe mai mica ei verișoară.

Cati o vedea pe bunica Iordana aproape la fiecare sfârșit de săptămână, când o ducea Dumitru la Mereni, cu căruța. Plecau de la Cobadin, în același timp, ea și Dumitru în căruță, pe drum, fratele Nicu pe jos, peste câmp. Nicu se simțea în competiție cu căruța trasă de cal, așa că mai mult alerga. Când ajungea căruța la casa bunicii, Nicu deschidea porțile.

Ultimii 4-5 ani de viață, Iordana și i-a petrecut la Cobadin, în casa fetei ei, Dumitra. Când lua câte un pahar în plus, Dumitru îi zicea: „Ei, vezi, mamă soacră, cum e viața ? Nu m-ai plăcut când mi-ai dat-o pe Dumitra, ziceai că umblu după banii ei. Iar acum, uite, ai ajuns la mâna mea !”

Iordana a murit în mai 1961, la 96 de ani. Eu aveam pe-atunci 9 luni și eram locatar al aceleiași case de la Cobadin. Nu-i exagerat să presupun că apucase să mă țină în brațe. În anii '70, în locuința părinților mei și a mea de la Craiova exista o poză cu noi doi, Iordana și cu mine, surprinși exact în această ipostază. Nu mai am acea poză, dar nu cred că mă abat de la adevăr spunând că, pe când eram copil, am fost ținut în brațe de o femeie născută pe vremea lui Cuza Vodă.

NUNTA ALEȘILOR *Cristina-Marina MURGEA*

Din anul 2003, am imigrat în Canada, schimbând masa de scris pe una din arțar canadian.

În bagaj, am adus, printre altele, o micuță candelă, fotografiile familiei, poezioare și alte scrieri, amintiri.. diploma de bacalaureat în filologie-istorie, diploma în drept și diploma în studii medicale. Ultimele trei, nu mai valorau mare lucru, aici. M-am rugat la Dumnezeu să-mi dea o șansă și am început cu ce mi-a fost mai simplu : echivalarea diplomei în drept. Nu știu dacă a vrut să mă pedepsească puțin pentru cutezanța mea, dar a trebuit să mai obțin încă două, care mi-au permis să devin notar. În timpul studiilor, am lucrat într-un cabinet medical (Les Jardins Dorval) și într-un renumit Cabinet de avocați din Montreal, Malo-Dansereau.

Stau, azi, în fața unei mici clepsidre, care-mi împarte orele între familie, legea scrisă și cea nescrisă. Nisipul curge marcând trecerea timpului, îmboldindu-mă să mă grăbesc să trăiesc !

Am scris și scriu din anii 1970, fără pretenții de recunoaștere. Totuși, copil fiind, am scris și am fost recompensată prin premii la nivel de compuneri școlare, olimpiade, sesiuni de comunicări științifice ale elevilor și studenților, cenacle.

În pofida faptului că meseria de notar îmi cere mult timp și energie, nu trece nici o zi fără să scriu : un gând, o poezie, evenimente familiale.. Lucrez și la un proiect de roman, un scenariu de film și continui o monografie începută de bunicul meu.

Într-o împrejurare numai de Dumnezeu pregătită, spun asta pentru că era imediat după moartea tatălui meu, în 2010, l-am întâlnit pe Domnul Victor Roșca și, mai târziu, în 2014, pe Doamna Cătălina Stroe. Ei au devenit Părinții mei adoptivi și Nașii mei literari.

Nunta Aleșilor

Au cântat poeți în vremuri,
Nunta-n dulce melodie!
Mă înclin la a lor "Iemuri!"
Umil, cu-a mea.. parodie.

Nunți au fost; de-o să mai fie
Nu știm, că-n Mileniul trei
Se feresc de cununie
oamenii! devin.. atei..

Comedie neagră viața
Mai apare câteodată!
Oamenii își schimbă.. fața..
Fie că-i băiat.. sau fată..

...
Început are-ntâmplarea,
Tot în "casă-mpărătească";
Cu un fast, de-ți ia suflarea,
Nuntă mare-o să pornească..!

..invitații cu blazoane
vin pompoși, la-mpărăție,
plini de bani și de zorzoane,
epatând prin avuție!..

Cei "Aleși", cu vâlvă mare
Se așează-n capul mesei,
Să se vadă-n adunare..
diamantele miresei,

"Aleasa!" mult prea timidă
ea părea! așezând voalul
și cu gesturi de silfidă,
Pe loc, cucerește balul !

"Alesul", nu-i neam de viță,
dar frumos, ca rupt din soare,
Țesut ca din fir, pe iță,
te-amețește, cum apare!

Iată, valsul se pornește!
"Aleșii" ca-n vis dansează..
Muzica-n acord, vrăjește!
Orice grijă-eliberează!

Bucate de soi, alese
ornamente din flori rare,
din belșug s-au pus pe mese
spre a lumii desfătare ;

Bând pahar după pahar
vinul rece din butoaie,
mesenii-au obraji de jar,
inimile-n vâlvătaie!

Văzând marea adunare,
Poți jura că nu există
În lume vreo supărare,
Care să o facă tristă!..

..Daruri dând ei, fiecare,
La ospăț, pe lună plină,
este vremea de plecare
căci zorii aveau să vină..

Veniră zile cu soare,
Însă, care-ardeau pământul..
Te topeai în ast-arsoare
Unde nu te-alinta vântul .. !

Ascuns sub un astrucuş ,
Chiar în dosu-acestei case,
își făcuseră culcuş
Viespii multe, veninoase..

În loc să le strice cuibul,
Alungând pe-nțepătoare,
Suportau cu toții chinul,
Otrăviți de-ocupatoare ;

și când se născură pruncii
"Aleșilor" noștri semeni,
ursitoare-au spus că țâncii
vor apuca prin bejenii,

asaltați de-aste insecte
Rele, aprige, haine,
ce nu voiau să respecte
decât legile lor, meschine !

Anii, câțiva, au trecut
Și-"Aleasa"-și pierdu părinții..
Rânduieii au început
Pentru-a împărți arginții.

..o așa avere mare,
născu invidia-ndată !
Unică moștenitoare,
"Aleasa" e prea bogată !

Pentru- a nu știu câta oară,
ieșind de prin ascunziș,
Viespiile, iar înțepară,
mai direct, mai pe furiș..

.."Aleasa" nu luă aminte,
Că "Alesul" ei iubit
O mințea cu dulci cuvinte,
Dar la alta a răvnit..

în amară dezmiardare,
amețit de rugi deșarte,
Oferea la o..« virdare »
Daruri multe, multe foarte.. !

Răpusă de-un gând incert,
"Aleasa" nu avea probe..
Se-adresă unui expert,
"Ales" printre-acei cu robe ;

« Despicară firu-n patru » ;
astfel, se porni războiul !
la bară-ntr-un amfiteatru,
putară ei tărâboiul..

Însetați de-navuțire,
Orbi și surzi, în minte gemeni,
Refuzând o împărțire,
Pe copii-i-ademeni

Și "Aleasa", pe de-o parte,
Și "Alesul", sfătuit
c-astfel, dacă se desparte,
prin copii-i căpătuit..

Descendenții erau iute,
Obiecte-ntr-un activ,
Lot inert, plin de dispute
Dar, în sine, atractiv..

Ce păcat!..În sfera legii
Nu primează sentimente !
Judecând din coduri, « regii »
Au decis « eminamente »

Că nu-i necesar s-asculte
Pe sârmanii împărțiți..
"Aleșilor", le-au dat sulțe,
Gâlceava oprind grăbiți;

În sentința lor tranșantă,
Hotărâră răspicat,
Copiii să îi împartă
Ambilor "Aleși", separat !

"Alesei", i-au dat pe Zâna
Iar "Alesului", pe Prinț,
Crezând că vor aplana
Setea lor pentru arginți.

Într-o furie turbată,
Cu-aprig dor de răzbunare,
"Aleasa" abandonată
Caută dezdăunare.

Ea porni o nouă luptă,
Recurgând,iar, la putere ;
"Alesul" că se înfruptă
Văzând, din a ei avere.

Poate, de ar fi avut lacrimi
să verse, i-ar fi fost bine..
Sufletul golind de patimi
și pornirea-i să-i aline.

Ceața minții,tot mai deasă,
Se înghesuia în creștet,
Cotropind la ast-"Aleasă"
Trupul,devenit mai veșted.

Averea-i se-mpuținase ;
Cu o dorința haină,
De a pedepsi, visase,
"Alesul" cel plin de vină !

Trecu vremea, fără milă..
Făr-a moșteni pământul,
"Aleasa" se stinse-n silă ;
Ce-i rămase, luase..vântul.

Și cum n-avusese timp
Zânei să îi dea iubire,
Vis de-a fi, ascuns în nimb,
creând drum spre nemurire,

Și cum se ținu deoparte
De-al său Prinț, ce-a luat « pârlatul »,
Nu-i avu la a sa moarte,
Nici pe unul, nici pe altul.

Nici "Alesul" n-avu parte
De o soartă mai blajină ;
« virdara » plecă departe
Ignorându-și orice vină ..

Protejându-se cu acte,
Este, însă, de-nțeleș
Că prin ast-abilitate
Îl deposează pe- "Ales".

Aiurind, în foc de boală,
Singur și sărac, lipit,
Într-o mic-odaie goală
Pe vecie-a adormit!

Îngropat fu într-o groapă;
Peste ea, pământ punând
Doar atât cât să încapă..
Făcu asta un om..blând;

De odată, se pornește
Vânt năpraznic, suierând,
Spulberă tot, se-nțește,
Ramura vezi căzând,

Ceru-i despicat în două,
Norii negrii se înfruntă
Fulgerând turbat! Și plouă,
Într-o vijelie cruntă!

Pământul pus pe mormântul

"Alesului" îngropat,
Smuls e și purtat cu vântul
Pe... mormântu-alăturat..

Omul vru să dea lumină
Din două candelă-aprinse ;
Însă, le scăpă, în tină
Și pe loc, le văzu stinse.

Cruce și-a făcut creștinul
Ce-ngropase pe "Ales!"
Implacabil, el, destinul
Îi părea, bine-nțeleș..

Sfârșit nu are « povestea »,
Căci păcatul nu sfârșește;
Se întâmplă că « zăpârstea »
pe "Ales" îl « moștenește »;

Biata împărțită Zână,
Fără magica baghetă
A iubirii, ține-n mână
Ura, în loc de.. verighetă!

LES JOIES DE NOËL

Miruna TARCAU

*Biofiction renaissante inspirée de la vie de Noël Beda,
mauvais garnement, pourfendeur d'humanistes et doyen de
la faculté de théologie à la Sorbonne*

D'aussi loin qu'il se souvienne, Noël Beda avait toujours vécu avec la conviction d'avoir connu l'amour.

Bien entendu, il n'avait pas la vulgarité de prétendre que seule une femme pouvait être à l'origine d'une telle expérience. Dieu y était pour beaucoup – à vrai dire, il y était pour tout, puisqu'il devait permettre de développer envers tous les hommes un amour général, abstrait, fraternel, qui ramenait l'esprit vers le sens originel du mot *religion* : relier.

Le premier quart du XVIe siècle était pourtant peu propice à ce type de *liaisons*, surtout lorsqu'elles prétendaient reposer sur un quelconque amour. Certes, à l'époque de Beda, les guerres de religion n'existaient pas encore. Il y avait bien sûr les querelles avec Luther, envers lequel sa position inflexible en sa qualité de censeur à la Sorbonne avait pour beaucoup contribué à envenimer les relations avec le reste de l'Europe. Mais parmi les plus démunis, que toutes ces querelles d'école n'affectaient pas davantage que les changements de règne, il importait peu que l'on fût catholique, protestant, ou bouddhiste, du moment que l'on se sentait suffisamment repu pour que l'on évitât de trop penser aux épreuves du lendemain au moment du coucher.

Non : ce qui empêchait les hommes d'être « reliés » les uns aux autres, c'était leur incapacité d'accepter la souffrance comme étant une composante inhérente de la condition humaine. *Suffere* : ce que l'on porte en nous. Le hasard voulut que ce fût l'image d'un homme à l'agonie qui, en l'occurrence, lui avait fait

découvrir ce sentiment, dans ce lointain souvenir auquel il revenait toujours lorsqu'il cherchait à comprendre ce que c'était que l'état d'amoureux. Ce détail l'avait rendu sensible aux nouvelles idées de son époque, contrairement à ce que l'on pouvait croire.

Certes, il était commode d'assumer que l'amour naissait de la beauté. Noël Beda avait été tenté d'y croire. Parfois avait-il même le devoir d'y croire lorsqu'on lui demandait si c'était pour mieux se rapprocher de Dieu que Jules II avait versé une bonne partie du trésor pontifical à des artisans gonflés d'orgueil tels que Raphaël, Michel-Ange et Bramante, afin qu'ils polissent le siège de la chrétienté comme un fastueux joyau capable d'émouvoir le Grand Turc.

Cependant, sa découverte de l'amour n'était certes pas née de la contemplation de cette beauté-là, ce qui n'empêchait pas que cette expérience pût être provoquée par un choc de nature esthétique tant son souvenir se trouvait être lié à une image précise. En effet, toutes les fois où il fermait les yeux pour se remémorer cet instant, il ne parvenait à distinguer rien d'autre qu'un homme à moitié étouffé par la fumée de son propre bûcher et à moitié dévoré par les flammes, la tête relevée vers le ciel, qui criait pour implorer le Seigneur de le pardonner.

Par la suite, il avait été, hélas, exposé tant de fois à semblable spectacle que les détails de ces exécutions ultérieures avaient fini par se confondre avec sa toute première expérience de la divinité. Ce souvenir remontait à sa première enfance, il ne devait guère avoir plus de cinq ans. L'image qu'il avait retenue du condamné était pourtant d'une précision telle qu'il était impossible qu'il ne l'eût pas reconstituée à partir de fragments qu'il avait accumulés ici et là, à force de lutter pour conserver sa prééminence au sein du département de théologie. L'alternative – car il y en avait une – consistait à supposer que le point de vue à partir duquel il avait assisté au supplice avait permis que les traits du condamné fussent profondément gravés dans sa

mémoire. Cela impliquait cependant qu'il eût été perché sur les épaules de quelque adulte bienveillant, ce qui était peu probable. Il ne parvenait guère à s'imaginer quelle aurait pu être l'identité de l'adulte en question.

Il eût été réconfortant de se dire qu'il s'agissait de son père, ou encore de sa mère, s'il avait cherché à se convaincre qu'il était essentiel pour son développement personnel qu'il les eût connus. Ce n'était pas le cas. Il avait grandi dans la conviction que les enfants, à l'instar des chats, n'accordent guère d'importance à la main qui les nourrit ou qui leur tend le fouet, du moment qu'elle existe et qu'elle parvient à peu près à pourvoir à leurs besoins primaires. Il tenait pour preuve de cette affirmation les détails autour desquels s'était cristallisé ce premier souvenir d'enfance, et le fait qu'il parvenait encore à visualiser sans aucun mal les traits du condamné, un parfait inconnu, tandis qu'il n'était même pas certain d'avoir assisté à cette scène en compagnie d'une personne qui avait contribué à l'élever.

□□□□

Il y avait bien une personne qui avait contribué à son développement, s'il convient d'employer ce terme en de telles circonstances, dont Noël Beda avait conservé un souvenir assez précis. Mais il semblait impossible que cette matrone grasse, édentée, aux traits sévères, du nom de Gertrude, pût être liée d'une manière ou d'une autre à cet instant de grâce lors duquel il avait découvert l'amour. Les années qui s'étaient écoulées en sa présence avaient tracé un sillon à coups de rouleaux de pâtisserie les séparant du reste de son existence. Il ne pouvait pas avoir été à la fois doyen de la faculté de théologie de la Sorbonne, professeur respecté au collège Montaigu, et cette créature maigre à faire peur que l'on devinait prête à mordre jusqu'au sang pour arracher quelque morceau de pain à une autre créature, également affamée.

Pour devenir ce doyen, ce professeur, il lui avait d'abord fallu désirer de toutes forces enterrer la créature qui avait pris possession de son être sous les fagots d'un bûcher auquel il ne manquait plus que de jeter le feu. Aussi s'était-il acharné à se brûler autant qu'il avait fait brûler ses semblables. Il savait qu'un même motif l'avait poussé à s'acquitter de ces gestes, ce qui l'avait aidé à les accomplir en dépit de la douleur qui accompagnait tout acte purificateur. Oui, il avait compris, depuis sa tendre enfance, que toutes ces opérations se perpétuaient par amour.

C'était par amour que l'inquisiteur qui avait envoyé cet inconnu valser au dessus des flammes avait accepté de sacrifier la chair qui souffrait pour sauver une âme errante. Cela, le jeune Noël Beda l'avait ressenti au plus profond de son être, même s'il percevait confusément qu'à la vue du supplice, les cris d'excitation de la foule exhalaient une jouissance qui n'avait rien en commun avec l'amour de l'inquisiteur. À la différence de l'amour vénal, cet amour-là ne provoquait pas d'autre plaisir que celui qu'il goûtait parfois en portant son cilice.

Il arrivait certes que l'ascèse fit naître chez ses étudiants une toute autre satisfaction que celle du devoir accompli. En tant que confesseur, il avait appris à reconnaître les pénitents pour qui les mortifications corporelles étaient une forme de péché semblable à la masturbation. Il s'était entraîné à les traquer, à départager les couards des enthousiastes comme l'on séparait le bon grain de l'ivraie. L'excès de zèle ne valait guère mieux que la couardise, pensait-il – sauf qu'il était plus dangereux.

Les vilains n'étaient malléables que par leur lâcheté, si bien que ce n'était qu'à force de pétrir leurs peurs que l'on parviendrait à éradiquer les pratiques coupables qui infestaient le cœur de la chrétienté. Et il était aisé d'exacerber leurs

craintes : le cœur humain était fait de sorte que l'effroi y pénétrait plus volontiers que l'amour, le respect ou l'admiration. Mais il suffisait que l'on injectât du zèle au sein de cette populace pour voir échouer les plus habiles tentatives de dissuasion. Alors, plutôt que d'observer ses troupeaux se jeter du haut d'un précipice les uns après les autres, un bon berger se devait d'égorger les bêtes qui se trouvaient en tête, jusqu'à ce que l'enthousiasme cédât de nouveau la place à l'effroi, et l'effroi, à la sécurité.

Pour être saine, la douleur devait être crainte, et non pas désirée. C'est pourquoi il avait toujours été infiniment plus dur avec les pénitents qui souhaitaient se soumettre à des mortifications corporelles pour obtenir le pardon de leur confesseur, plutôt qu'avec les autres. Lorsqu'ils étaient encore étudiants au collège de Montaigu, Jean Calvin lui avait paru tout aussi antipathique qu'Ignace de Loyola. Ce n'était peut-être que le hasard qui avait poussé l'un à demeurer dans le giron de l'Église, tandis que l'autre s'ingénia à ériger un bastion d'où il pouvait cracher à son aise sur le pape depuis sa maudite Genève.

Déjà, à l'époque, ce qu'ils avaient en commun par-delà leurs différences de doctrines, c'était l'ardeur avec laquelle ils se dévouaient à l'étude des saintes écritures. Noël Beda avait reconnu la flamme qui brûlait au creux de leur poitrine pour avoir ressenti sa chaleur tant de fois quand il montait en chaire. Ce n'est qu'après avoir identifié ce zèle comme étant celui du réformateur, du saint, du prophète, que le principal du collège Montaigu reconnut dans ces deux étudiants des adversaires d'autant plus redoutables qu'ils avaient de nombreux traits en commun avec son auguste personne.

Il savait que, pour se distinguer de la foule dont les beuglements exigeaient qu'on lui sacrifiât quotidiennement quelques morceaux de chair fraîche, l'inquisiteur devait agir avec méthode. La passion qui accompagnait le moindre de ses gestes n'était pas celle des amants qui se rejoignent aux étuves pour s'abîmer en caresses interdites à la faveur des vapeurs d'eau chaude qui les abritaient des regards. Ce n'était pas non plus la ferveur des invertis qui désiraient d'autant plus planter leur verge dans la croupe d'un amant de passage qu'ils savaient cet acte passible de la peine capitale. Non – la menace qui planait au-dessus de l'inquisiteur était autrement plus sérieuse, ce qui teignait sa passion d'une toute autre couleur, lui procurant un tout autre goût, étranger à celui de l'éros.

Ce que l'inquisiteur consciencieux s'appliquait à éprouver en torturant ses ouailles, c'était la passion du Christ dont la couronne d'épines, les flagellations et les humiliations avaient été nécessaires à la rédemption de l'humanité. C'était ce que ses adversaires ne pourraient jamais comprendre lorsqu'ils l'accusaient d'agir par fanatisme, alléguant que les bûchers et les séances de torture étaient contraires à l'amour chrétien. Ce qu'un Érasme ou un Guillaume Budé refusaient de comprendre, c'était que ces bûchers, ces instruments de torture, constituaient la plus haute manifestation de l'amour chrétien pour les gens de sa race.

Il eût été faux de supposer que Noël Beda ne ressentait aucune douleur en voyant les épaules des protestants se disloquer sous la pression de leur corps, après avoir ordonné qu'on les précipitât du haut d'un mâât où ils étaient attachés, les mains derrière le dos. Comme bon nombre de ses confrères, il préférerait cette forme d'estrapade à celle qui faisait craquer les prévenus par l'usure, puisqu'elle lui permettait de discerner, jusque dans ses propres articulations, l'instant précis où l'accusé admettrait ses erreurs.

Certes, il ne suffisait pas qu'il les admît pour être sauvé. Une fois gagnée cette première victoire, l'inquisiteur devait encore avoir la force de faire naître en l'accusé la volonté de se repentir, ce qui exigeait infiniment plus de temps et de patience qu'on ne

le supposait. Ces efforts soutenus découlaient d'une tendresse qui n'était guère dissemblable, pour ceux qui l'avaient ressentie, à celle d'une mère dont l'enfant aurait manqué d'expirer pour s'être exposé à un danger imprévu. En effet, ce n'était pas tout que de serrer cet enfant dans les bras et de le consoler une fois le danger écarté. Il fallait encore avoir la force de marteler le même message dans son arrière-train en guise d'avertissement, jusqu'à ce que ses fesses écorchées par le fouet gardassent un souvenir indélébile du danger qui avait été évité.

Noël Beda croyait sincèrement à cette philosophie. Il n'en demeure pas moins qu'enfant, il n'avait jamais eu le sentiment que c'était par amour que Gertrude avait fait claquer son rouleau de pâtisserie contre son crâne toutes les fois qu'il avait tenté de compléter ses repas par le biais d'une expédition furtive jusqu'aux cuisines.

Les créatures de l'orphelinat dont il avait oublié le nom prenaient garde de ne pas s'aventurer dans l'antre de Gertrude à la légère. Il fallait que leurs estomacs donnassent l'impression d'être troués à force de ruminer la même bile pour que l'ire de la matrone semblât un moindre mal à celui qu'ils enduraient toute la nuit, couchés sur leur matelas de paille, à rêver d'un repas.

Un jour, il arriva que Gertrude battît si bien une de ces créatures que le garçon mourut de ses blessures après une longue agonie. À l'époque, comme tous les autres, il ignorait que la loi aurait pu punir cette matrone de son excès de sévérité en lui infligeant un châtiment similaire à celui qui s'était abattu sur ce malheureux, dont la disparition avait cela de positif qu'elle lui avait permis de conserver un semblant d'identité.

Il faut savoir que les circonstances de sa mort avaient permis de le distinguer des autres créatures, ce qui était d'ordinaire impossible, au point où il était arrivé à Noël Beda de croire qu'il ne se reconnaîtrait pas lui-même parmi le lot d'infortunés avec lesquels il avait grandi, si jamais lui avait été donné de revenir en-arrière pour découvrir avec ses yeux d'adulte à quoi avait jadis ressemblé son enfer. Le garçon en question avait cependant cela de reconnaissable qu'il était un peu plus chétif que les autres. Sans doute était-ce pour cette raison qu'il s'était souvenu qu'il s'appelait Laurent.

À moins que ce ne fut à la vue du sang qui avait fait enfiler sa tête comme une formidable cloque, que le nom de Laurent avait été imprimé dans l'esprit du jeune Beda de manière indélébile? Bien qu'elle fût curieuse, une telle explication n'était pas impossible. Certes, il s'agissait sans doute de la première instance dans laquelle il avait été donné au vieil inquisiteur d'apercevoir le visage d'un de ses semblables déformé par la douleur, ce qui pouvait expliquer pourquoi ce simple accident domestique avait formé une telle impression sur un homme dont la vie avait pourtant été parsemée de figures auxquelles la torture avait imprimé des traits grotesques et quasi démoniaques. Pour un peu, l'on eût même pu supposer que ces mascarons humains s'étaient mis à le hanter la nuit, du temps de son exil à l'abbaye Saint-Michel.

Cependant, un élément manquait encore à la compréhension de ce tableau de jeunesse, soit le vague sentiment de culpabilité qu'il ressentait en sachant que Gertrude avait été la première instance de pouvoir derrière laquelle il s'était rangé pour garantir sa protection personnelle.

La mort de Laurent avait en effet fait souffler un vent de révolte parmi les créatures dont il partageait le sort. Tous les garçons de son âge avaient été témoins de ses dernières heures, et nul ne croyait à l'histoire de l'escalier déboulé qu'on leur avait racontée pour expliquer ses blessures. Cette nuit-là, l'on murmura que Laurent avait dû découvrir un terrible secret que cachait la matrone au fond d'une de ses marmites, ce qui expliquait pourquoi elle lui avait volé son visage. Il pouvait s'agir d'un enfant qu'elle faisait bouillir vivant en espérant que sa chair lui ferait recouvrir sa jeunesse. Plus les créatures se consultaient à ce propos, et plus elles étaient convaincues qu'il s'agissait d'une sorcière.

Il eût suffi que ces ragots circulassent en dehors de leur chambre à coucher pour que le marteau d'un tribunal ecclésiastique s'abattît tôt ou tard sur Gertrude. L'erreur des orphelins avait été d'ignorer qu'une instance extérieure eût pu les secourir, eux qui étaient si rompus à l'exercice de devoir assurer leur survie par leurs propres moyens. D'aussi loin que Beda se souvienne, c'était la première fois que les créatures unissaient leurs efforts dans un semblant de solidarité, afin de poursuivre un but commun : celui de combattre le diable.

Ensemble, ils avaient décidé que la vilaine devait périr pour expier ses péchés. Comme il n'y avait pas d'autre moyen de s'assurer que ses potions et autres maléfices disparaissent avec elle, il fallait que sa mort eût lieu dans son antre. Aussi les garçons s'étaient-ils prémunis de torches au moyen desquelles ils comptaient brûler Gertrude vivante au fond de sa cuisine.

Il y avait certes de l'ironie à ce que Noël Beda entamât sa carrière de délateur en sauvant une sorcière. Cette prise de position avait été le fruit d'une décision spontanée. Comme il avait été chargé de faire le guet, il lui avait été facile d'avertir un responsable de la conspiration qui se tramait contre l'intendante des cuisines, et par là-même, de lui sauver la vie. Il ne fait aucun doute qu'un autre que lui aurait réfléchi à deux fois avant de dénoncer une intention criminelle qui avait toutes les chances de se retourner contre lui. Ce jour-là, il eut toutefois le bonheur de goûter aux avantages que procurait la proximité du pouvoir sans rien connaître, ou presque, de ses désagréments.

Ce fut en cette occasion qu'il s'éleva au-dessus de la condition des autres créatures, et qu'il commença à devenir Noël Beda. La matrone eut tout d'abord la prodigieuse idée de le soustraire à la vindicte de ses compagnons en le logeant sur une paillasse qu'elle avait placée à l'entrée de sa propre chambre, afin qu'il pût promptement l'éveiller dans le cas où elle ferait l'objet d'une nouvelle agression. En temps normal, comme un tel concubinage ne pouvait être toléré au sein d'une institution religieuse, elle proposa de l'adopter pour simplifier les choses, et aussi parce qu'une servante pouvait toujours s'offrir le luxe d'avoir un fils, mais rarement un valet.

La créature qu'il était songea spontanément aux pommes, aux friandises et aux morceaux de pain qui lui auraient été donnés de subtiliser tous les jours de par son adoption, c'est pourquoi il ne regretta guère la perte de sa solde de domestique. Lorsqu'on mourrait de faim, il était toujours préférable de se retrouver du côté de ceux qui manipulaient le rouleau de pâtisserie, plutôt que de ceux qui le recevaient sur la tête.

O'NOIR SAU CUM SĂ APRECIEZI MAI MULT LUMINA

Corina LUCĂ

Unici și curioși, am decis să mâncăm în întuneric. Nu ca să ne amintim de vremurile de tristă amintire cu economie de curent, ci ca să avem o experiență inedită. Și chiar așa a fost.

Tot eram în concediul medical după operația la ochi, deci repaus la vedere. Și cum știm că nu există coincidențe, numele străzii pe care se află restaurantul este același cu al doctorului: Arthur.

Pe dinafară, restaurantul „O'Noir” este cu ferestre fumurii și reclamă întunecată. Normal. Să intrăm, să nu intrăm? Nu mai aveam cale de întors, plătisem deja. Un hol strâmt semi-luminat, care se termina cu o draperie grea și neagră ne-a introdus într-un bar cu mese. Nimic neobișnuit până aici. Ne-am relaxat. Tipa de la bar, înaltă și bine făcută, ne întreabă de rezervare. Noi, victorioși, aprobăm și ne trezim cu meniurile în brațe și invitați să ne așezăm la o masă.

- Bine, bine, zic eu un pic dezamăgită, era vorba în reclamă de întuneric și aici e luminat „a giorno”.

- A, este doar ca să alegeți meniul, ne lămurește ea zâmbind.

Zis și făcut. În plus, ca să creștem un pic adrenalina, ne înțelegem între noi să luăm fiecare câte un fel „surpriză”, adică să nu știm ce avem în farfurie și să trebuiască să ghicim. Cu inima strânsă, dar cu gândul la „ce-o fi, o fi”, eu am ales chiar felul principal să mă surprindă. Când am returnat meniurile, barmanița ne întreabă dacă avem nevoie la baie. Am zis că nu, mirați de o așa întrebare. Apoi, ne-o prezintă pe Lili, ospătărița noastră. Ne așteptam să fie oarbă și chiar așa era. Subțire, cu o voce caldă, se prezintă și ne pune aceeași întrebare, dacă avem nevoie la baie. Chiar dacă s-a justificat că în sala de mese nu există toaletă, eu m-am gândit la vorba aia românească: „dacă doi îți spun că ești beat, te duci și te culci”, așa că ne-am conformat. „Știu ei ce știu”, mi-am spus eu în gând. Lili ne invită „să facem trenulețul”, adică să punem fiecare mâinile pe umeri celui din față. Intrăm cu inima strânsă în primul coridor mai întunecat, apoi bate la o ușă în fața noastră și anunță că suntem trei persoane. Trecem de ușă și intrăm în obscuritate. Totală. Când ești la țară și închizi lumina, la început ai senzația că nu vezi nimic, dar apoi începi să mai întrezărești ceva la lumina lunii sau... Ei bine, aici era noapte adâncă. Am făcut ochii cât cepele, doar-doar să zăresc vreo licărire. Nimic. Bezna era totală. Mi-am adus aminte de nopțile pe vapor, când aveam cabină fără geam. Cam tot așa. Doar că acolo urma să dormim, nu să mâncăm. În sfârșit, mergem unul după altul, pas cu pas și ajungem la destinație, după spusele ei. Ca să destindă atmosfera, ne-a întrebat în treacăt dacă ne place cum e decorată sala. Da, râsul ne-a făcut curajul necesar ca să nimerim cu mâinile întinse marginea scaunului și masa. După ce ne-am așezat, a urmat instructajul:

- În stânga aveți două furculițe, iar în dreapta un cuțit de unt. La mijloc este un coș cu chifle calde și unt, iar la perete un pahar de apă cu gheață. Le-ați găsit?

Pipăind cu grijă peste tot, am descoperit că mâinile au ochi.

Lili a plecat să ne aducă cocktail-urile. Am rămas singuri, ca pe o insulă pustie, noaptea. Dar nu eram singuri de loc. Încetul

cu încetul, urechile noastre au început să perceapă sunetele: conversația celor din spatele nostru, vocile copiilor de la o masă mai îndepărtată (da, erau și copii!) și chiar muzica. Până la sfârșitul mesei, am ajuns să ne plângem că era atâta zgomot. Incredibil.

Ce de arome am descoperit în amestecul de băuturi! Senzații noi. A urmat antreul. Ca și felul principal, totul a fost deosebit de gustos. Fie că bucătarul era foarte bun, fie că simțurile noastre, papilele gustative erau exacerbate în lipsa vederii minunatelor preparate. Pentru că, de obicei, „mănânci cu ochii”, în sensul că o masă frumos aranjată îți stârnește apetitul și crește plăcerea de a mânca.

La felul surpriză a fost ușor să identific legumele și mărul caramelizat. Delicios. Mai greu a fost însă cu carnea. Dacă la început, am crezut că este „porc effiloché”, pe urmă am fost convinsă că mănânc „côte levée”. Lili mi-a spulberat visele, anunțându-mă că de fapt m-am desfătat cu „canard confit”. Că am dus de zece ori furculița goală la gură nu contează, important că nu mi-am scos ochii. Oricum, am savurat fiecare înghițitură.

La un moment dat, obosită să tot încerc să văd ceva, am luat hotărârea să fac „economie la vedere”, adică am ținut ochii închiși. La ce bun să-i țin deschise? Dar cum obișnuința este a doua natură, n-a durat mult. Cum să mesteci cu ochii închiși?

Pe când ne savuram ceaiul verde de la sfârșit, îl aud pe Vali că spune că-și vede mâna. Fac ochii mari și încerc și eu. Nici pomeneală. Întuneric total.

Auzeam în jurul nostru că veneau și se instalau grupuri-grupuri. Se aglomera din ce în ce. Parcă și muzica era tot mai tare. Un scaun este lovit și cineva spune:

- Lili, fii atentă, e un scaun!

La care ea răspunde cu umor-i caracteristic:

- Da, l-am văzut. Merci.

Era atâta lume în jur și nu vedeam pe nimeni. În lipsa luminii, nu aveam nici umbră, dar nu aveam nici identitate prin imagine. Eram invizibili pentru cei din jur și pentru noi înșine. Iată cum numai lumina poate să facă diferența. Și cum întunericul este lipsa luminii.

Am închis ochii ca să văd lumina din interiorul ființei mele: scânteia divină. Se făcea din ce în ce mai mare. Mai strălucitoare. Mai târziu, când am deschis ochii, am reîntâlnit bezna de dinainte.

Încercam să ghicesc decorarea sălii și pipăiam pereții. Piatră sculptată. Masa din lemn. Fața de masă din pânză. Paharul de apă din plastic. Cel de cocktail din sticlă. Mâncarea potrivit de caldă ca să nu te arzi, tăiată feliuțe, ca să nu ai nevoie de cuțit. Ceaiul fierbinte, dar ne-a atenționat de două ori să avem grijă. Totul bine organizat, fără risc de accidente.

- Ce zici, mergem? întreabă Vali, trezindu-mă din studiul mediului înconjurător.

- Da. A fost o experiență interesantă și inedită. Haide!

A urmat trenulețul de ieșire cu aceeași serviabilă și drăguță Lili, care ne-a îndrumat pașii ca unor copii aflați pe cărămidă basmelor.

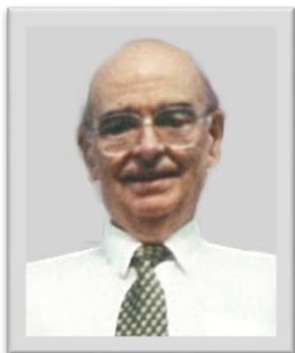
Ieșirea la lumină s-a făcut treptat. Noroc că era seară.

Astfel, am înțeles importanța luminii pentru lumea materială în care trăim și cum să o apreciem când o avem.

SERIA ȘTIINȚE

23. DESPRE REALITATEA SPAȚIULUI

Wladimir PASKIŢEVICI

Dacă materia este reprezentată printr-o funcție matematică, așa cum am văzut în articolul precedent, atunci ce este spațiul și cum îl putem reprezenta? Răspunsul nu este simplu de formulat și trebuie să procedez în mai multe etape.

Paragrafele aride sunt scrise într-un format tipografic diferit și pot fi sărite în prima lectură.

*

a) Spațiul clasic, obișnuit

Pentru majoritatea dintre noi, spațiul este locul unde ne găsim, în care trăim și în care se găsesc toate celelalte viețuiri și toate obiectele inanimate, de la atom la galaxii.

Dar ce proprietăți are acest spațiu? Întâi, câteva proprietăți « evidente »: spațiul este continuu, n-are limite, este omogen (nediferențiat) și isotrop (are aceleași proprietăți în toate direcțiile).

Din punct de vedere geometric, are trei direcții perpendiculare între ele și două linii paralele prelungite, nu se întâlnesc niciodată. În limbaj matematic, trăim într-un spațiu 3-d euclidian.

În fine, ni se pare evident că două persoane diferite dar care se deplasează una față de cealaltă – de exemplu, o persoană așezată pe bancheta unui vagon de tren care trece printr-o gară fără să se oprească, cealaltă așezată pe o bancă pe peronul gării – și care se uită în aceeași clipă la orologiul gării, vor vedea aceeași oră. (În limbaj științific, dacă viteza trenului este constantă, se spune că cele două persoane sunt « observatori în două sisteme inerțiale diferite »).

Apoi, proprietăți « observate »: spațiul, deși este în general vid în imensul cosmos, poate conține materie și poate fi traversat de undele electromagnetice (lumina, microundele sau razele gamma) dar nu și de undele sonore. Apoi, spațiul este sediul diverselor forțe ale naturii (gravitatea, interacțiile electrice sau magnetice, forțele nucleare etc.). În sfârșit, spațiul are o proprietate importantă: în sânul lui, lumina se deplasează cu o viteză constantă c ($c = 300\,000$ km/s în vid).

*

b) Spațiul relativității restrânse

Din cauza relativității, imaginea simplă a spațiului explodează. În anul 1905, Einstein, plecând de la întrebarea « Cum putem demonstra că două evenimente sunt realmente simultane? » și de la faptul că un semnal luminos se deplasează cu aceeași viteză în toate sistemele inerțiale (ca cele două persoane de mai sus), a demonstrat că aceeași experiență dă rezultate diferite depinzând în care referențial te găsești adică dacă ești în tren sau nu!

Ați zis « bizar »? Așteptați restul!

Einstein a găsit că lungimile se contractă (un metru se scurtează) pe când timpul se dilată (un orologiu încetinește). Cu cât? Fenomenul nu este perceptibil la viteze obișnuite, dar devine important atunci când viteza v se apropie de viteza luminii c . Astfel, dacă $v = c/2$, atunci metrul devine 81,6 cm pe când secunda devine 1,225 s!

Mai important, Einstein a găsit două realități profunde: **spațiul și timpul sunt interlegate; masa și energia sunt echivalente.**

În primul caz, pentru o deplasare relativă în direcția x cu viteza v , relația între coordonatele (x, t) ale unui eveniment ce se petrece în referențialul fix (peronul gării) și coordonatele (x', t') ale aceluiași eveniment observat în referențialul mobil (trenul), este dată de:

$$\begin{aligned}x &= \gamma(x' + \beta ct') \\ ct &= \gamma(ct' + \beta x')\end{aligned}$$

unde $\beta = v/c$ și $\gamma = 1/\sqrt{1-\beta^2}$

Din punct de vedere matematic, ne găsim acum într-un spațiu de 4 dimensiuni, numit *spațiu afin pseudo-euclidian*.

O consecință directă este că masa unui corp este și ea variabilă:

$$m = m' / \sqrt{1-v^2/c^2} = m' / \sqrt{1-\beta^2} = \gamma m'$$

Pentru relația între masă și energie, avem formula bine cunoscută: $E = mc^2$. Energia este egală cu produsul masei cu viteza luminii la pătrat. Masa unui corp se poate deci transforma în energie și viceversa.

Această echivalență nu modifică proprietățile spațiului relativității restrânse dar o va face în cazul general.

*

c) Spațiul relativității generale

În acest caz, noțiunea de spațiu devine cu totul străină. Relativitatea generală, formulată de Einstein în 1915, acum 100 de ani, este cea mai complexă teorie fizică existentă. Ea are ca scop să formuleze legile naturii într-o formă independentă de sistemele de referință în care s-ar afla doi observatori diferiți (în viteză relativă constantă sau nu, unul față de celălalt).

Einstein a făcut-o plecând de la două experiențe « gândite ». În prima, a plasat un observator într-un ascensor cu pereți opaci (ca să nu vadă ce se petrece afară) care se deplasează cu o accelerație constantă. În acest caz, observatorul este incapabil să știe dacă senzația pe care o simte este datorită unui schimb al gravității sau al unei forțe exterioare.

De aici a dedus **că masa gravitică a unui corp** (rezistența la forța gravitației) **este echivalentă cu masa sa inerțială** (rezistența la o forță exterioară oarecare).

În a doua, a plasat observatorul în centrul unui disc de rază foarte mare, în rotație foarte rapidă în jurul unui ax. Observatorul examinează fenomenele ce au loc în periferia discului. Acolo, perimetrul discului **trebuie** să se contracte conform relativității restrânse, dar raza discului rămâne constantă fiind perpendiculară cu direcția vitezei. **Spațiul trebuie deci să se «deformeze»**, ca în cazul unei suprafețe lichide orizontale în prezența unui puternic vârtej.

Din punct de vedere fizic, în relativitatea generală, **o masă produce o curbura în complexul spațiu-timp**. Această curbura modifică atât traiectoria unei raze luminoase cât și cea a unui corp care se deplasează în acest spațiu. Astfel, Soarele deformează spațiul și această deformare este cea care determină traiectoria Pământului – și a celorlalte planete –, nu gravitatea.

Astfel, Einstein a înlocuit teoria gravității universale a lui Newton cu o deformare a spațiului-timp: un obiect nu se mai deplasează în spațiul nostru obișnuit fiind atras de alt obiect (un măr ce cade din pom spre pământ, sau Pământul care se

învârtește în jurul Soarelui) ci se deplasează pe o *geodezică* (cea mai scurtă linie între două puncte) din spațiul-timp deformat de corpurile în chestiune.

Din punct de vedere geometric, spațiul lui Einstein este reprezentat printr-un tensor, o entitate matematică ale cărei componente depind de toate direcțiile spațiului (un vector nu depinde decât de o singură direcție).

Din punct de vedere fizic, ecuația fundamentală a relativității leagă tensorul reprezentând curbura spațiului-timp de cel reprezentând densitatea energiei-impulsiei într-un punct dat, aceasta ultimă cuprinzând toate formele de masă-energie în acel punct.

Sub forma sa cea mai condensată, **ecuația lui Einstein**, numită « de echivalență », se prezintă sub forma :

$$G_{ij} = \chi T_{ij}$$

unde G_{ij} și T_{ij} sunt componentele tensorilor de curbura a spațiului G și de densitate energiei-impuls T ; indicii i și j se referă la direcțiile în care se iau derivatele parțiale care apar în acești tensori. χ este un coeficient infinitesimal care arată că deformarea spațiului nu devine observabilă decât în prezența unei mase sau energii enorme :

$$\chi = 0,000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000\ 02$$

Ecuația de mai sus reprezintă 16 ecuații diferențiale parțiale, cuplate și nelineare ! Un adevărat coșmar matematic...

*

Ceea ce cititorul trebuie să rețină este că ecuația lui Einstein a prevăzut anumite fenomene astronomice în sistemul nostru stelar neexplicabile înainte, existența găurilor negre, comportament pulsarilor (stele de intensitate variabilă), existența *bing-bang*-ului, expansiunea universului, curbura razelor de lumină care trec în vecinătatea unui corp masiv, încetinirea orologiilor într-un câmp gravitațional, existența undelor gravitaționale etc.

*

d) Spațiul mecanicii cuantice

Mecanica cuantică aduce alte modificări conceptului de spațiu. Principala provine din cauza principiului de incertitudine a lui Heisenberg care afirmă că două variabile conjugate ca poziția și impulsul nu pot fi măsurate cu o precizie totală.

Mai precis, produsul între incertitudinea Δx , (*delta x*) cu care se poate măsura poziția unei particule (în direcția x) și incertitudinea cu care se poate măsura impulsul ei (Δp) nu poate fi mai mic decât $h/2\pi$, unde h este constanta lui Planck. Astfel, $\Delta x \cdot \Delta p \geq h/2\pi$ unde $h = 6.63 \times 10^{-34} \text{ m}^2\text{kg/s}$.

Ca exemplu, dacă știm că un electron se găsește undeva în interiorul unui atom de hidrogen, viteza lui poate varia între 0 și cca o mie de km/s ! Reiese deci clar că **în spațiul cuantic nu se mai poate vorbi de o traiectorie** în sensul obișnuit al cuvântului.

O relație analoagă leagă incertitudinile de timp și de energie : $\Delta t \cdot \Delta E \geq h/2\pi$

Dar această relație poate fi interpretată și în alt fel, mult mai revoluționar : **energia unui sistem poate să nu fie conservată** (pentru o cantitate ΔE) dar acest eveniment trebuie să dureze mai puțin decât un timp limitat (Δt egal cu $h/2\pi\Delta E$) !

Cel mai intrigant exemplu este cel al creației de particule în vidul absolut: vidul poate crea particule din propria sa energie, cu condiția ca legile mecanicii cuantice să fie respectate (nu a celei clasice). Aceste particule pot fi electroni, protoni sau altele. Ele sunt numite « virtuale » pentru că apar și dispar imediat după aceea.

Chiar dacă existența particulelor virtuale este efemeră, dat fiind că vidul conține o infinitate de puncte care pot crea materia

putem spune că **există în permanență materie în vid** ! Acest fenomen provine din așa zisele « fluctuații cuantice ale vidului ».

Creația de particule a produs fenomene observabile ca în cazul atracției între două plăci metalice paralele, separate între ele de câțiva microni (efectul Casimir), sau « polarizarea » vidului care modifică puțin nivelele de energie ale atomului de hidrogen (efectul Lamb).

*

e) Cuantificarea câmpurilor de forță

Am indicat, la începutul acestui articol, că unul din caracteristicile spațiului este că acesta este sediul câmpurilor de forțe gravitațională și electromagnetice. Același lucru se aplică și forțelor nucleare și forțelor de intensitate slabă (sau electronucleare). Toate aceste câmpuri de forță pot fi « cuantificate » : ele pot fi înlocuite deci cu particule, așa cum am indicat în articolul citat, ca de exemplu fotonul, gluonul și gravitonul.

În mecanica cuantică a câmpurilor, acestea sunt reprezentate prin « Funcții de stare », așa cum am văzut pentru particulele obișnuite, numai că aceste funcții nu mai sunt funcții de spațiu ci funcții de vectori într-un spațiu algebric de ordin superior (spațiul lui Hilbert). Reprezentarea spațiului devine astfel din ce în ce mai abstractă.

O consecință surprinzătoare este faptul că nivelul minimal de energie al unui câmp cuantificat nu este zero : **spațiul vid este încă plin de energie!** (Din păcate nu știm să-l utilizăm ; poate doar Universul...).

*

f) Colocări ai spațiului

Cu spațiul astfel descris mai sunt asociate două entități misterioase : *materia neagră* de natură încă necunoscută și *energia neagră*, și ea de origine misterioasă, ambele entități necesare pentru a explica anumite fenomene cosmice.

Parafrazând o celebră replică a lui Hamlet : « *Există în spațiu mult mai multe lucruri, Horatio, decât visate de filozofia ta* ».

*

g) Concluzie

Cuvântul « spațiu » provine din latinul « *spatium* » care înseamnă stand, estradă, arenă etc. Așa « scenă ».

Dar spațiul fizic nu este scena în care se joacă istoria naturii. Spațiul este o entitate abstractă, care a apărut odată cu timpul, cu care este intim asociat, și totodată cu materia și energia radiantă care-i modelează permanent structura. Apărut acum cca 13,7 miliarde de ani, într-o explozie cosmică, spațiul s-a dilatat până acum în mod continuu.

În sediul spațiului se petrec multe fenomene surprinzătoare și desigur că se vor mai descoperi și altele, atunci când teoria relativității va putea fi reconciliată cu teoria cuantică și când se va putea preciza teoria creației universului... din nimic.

Spațiul este actualmente descris printr-un tensor, o entitate matematică abstractă. Dar cosmosul poate fi și o hologramă. Dar asta-i altă poveste...

Spațiul modern nu este o scenă. Spațiul nu este un obiect static, el este dinamic și evoluția lui depinde de prezența materiei și energiei în sânul său. În toate cauzele, spațiul, ca și materia, este descris printr-o entitate matematică abstractă !

* * *

Referință : EINSTEIN – « *How Relativity Changed the Rule of our Reality* », numărul întreg din *American Scientific*, September 2015.

POEZII

LUCIRI DE REVERIE

Ascult în vremea asta doar tăcerea,
Respiră înserarea prea liniștit, egal...
Se-aude ora curgând în adierea
Aerului ce se-mbracă-ntr-un albastru pal.
Viclean mărește visul distanța și-o reduce,
Apar frânturi de viață și iarăși se ascund
E moale seara! Și...nostalgia dulce
Se luminează în vârtejul în care mă afund.
Dezvelind clipa sărită-atunci din ornic
Cum se perindă imagini ce s-au dus!
Căci gândul scormone, mereu, atât de dornic
S-aducă umbra din trecutul ce-a apus :
O umbră cam brunetă de atâta vară,
De-atâta dragoste era, ușor, uimită
Și... în parfum de chiparos și tămâioară,
Candoarea-i fu cu zâmbete acoperită...

Seara, peste vise, lasă așteptat ecou
Mă simt lângă umbra radiind lumină,
Din lumină se desprinde un miracol nou
(E-un fel de bucurie cu plângere divină).

MIRESMĂ DE PRIMĂVARĂ

Miresmele au răsărit deja,
Zvâcnesc din muguri...Vremea e zvultă!
În dorul de viață primăvara
Se topește-n euforia-i certă
Și-nvăluită-n argint de lumină
Înșiră pe crengi atâta verde!
Secundele pășesc în surdina,
O, cum timpul prin ele se pierde!
Velința pământului este-n ton
Cu frunzele din spuma norilor.
Mugurii se sparg în alb și roz-bombon,
Se nasc umbre -chiar- dedesubtul lor.
Trece zefirul,...dirijează-un cânt
-Slavă dedicată-acestei nemuriri-
În iarba care șoptește un cuvânt
Ce curge treptat în atâtea iubiri...

Și... mă așez sub pomu-ncăruntit,
Doar el îmi poate vorbi despre tine.
Pe liniștea din timpul amorțit
Vine trecutul să mă aline...

PAGINI DE TIMP

Soarele, din nou, se miră la ferestre,
Timpul strânge clipe prea pline de parfum,
Sub coviltir senin se-ncheag-atâta zestre
Și arde-n amintire privirea noastră-acum!
Văzduhul, iar se umple de taină și uimire
Și sar, din suflet, vorbe pe nesfârșitul scris
Imagini regăsite -păstrate cu iubire-
Că sunt trăiri prea pline care se cheamă vis.
Pământul e-n asediu sub vremea ce îl fură,
Pe roata divizată, cu brațe de argint,
Ce îi croiește-n cifre o poveste pură
Sclipind în dăruire sub raze de alint.
Înmugurește alb! Din nou e sărbătoare,
Îmi reazim dorul de înc-o zi și înc-un vis.
Petale dulci de zarzăr ning cu împăcare...

Număr pagini de timp! Când vii?..Parc-ai
promis!?

RUGĂ-N PRIMĂVARĂ

Acoperă-mi privirea ce plânge,
Primăvară dulce, cu clipe-nsorite!
Privirea-n care iubirea se strânge
Când sunt cu tine iubite.
Flori de câmp cu petale cărunte
Împletite în lumină picurată
Așază-mi-le coroană pe frunte
Veselă doamnă mirată!
Prinde-mi auzu-n foșnet de frunză,
Calde zâmbete-ntr-un poc al ceresc,
Să-mi fluture vântul în bluză
Întâmplarea-n care vreau să călătoresc...
Și lasă-mi raza să-nflorească chipul,
Precum iubirea roșește-obrazul,
Visul să curgă ca,-n clepsidră, nisipul
Și să-mi aducă extazul.
Trece-mi iubirea prin nopți albastre
Și scutură fragedul nor!
Pe-un ecran magnetic inimile noastre
Să se suprapună într-un val de dor...

DULCE ÎNCHIPUIRE

Flori de ii, din roz arnici, prin crengi de cais...
Dulci petale-n parfum se tot rup și chiar ning,
Când pale de zefir se aprind și se sting,
Printre ramuri muzicale ca într-un vis.
Trec păsări amintind, alte gânduri, prin timp.
Așteptând, roz-fulgii-au căzut pe negru păr...
O vioară cântă dorul peste anotimp.
Însetată privirea n-are astâmpăr!
Cântecu-i presărat în coperti de argint
În această zi colorată a lumii,
Învie parfumul amărui de absint
Cu valuri duioase-n clipa rugăciunii.
Magnetice, cuvintele iar se rostesc,
Suflu-mi înflorește-n poemul iubirii,
Se trezesc idei aurii ce povestesc
Că aici este arhiva fericirii...

Ai trecut și revii timpul meu plin de dor,
Simt clipa cum mă-nchide-ntr-un cerc mirat
Și tu, închipuire dulce ești iarăși în zbor!
E scris să-mi amintesc de-un sentiment
curat...

ÎN INIMII MURMURA TIMPUL

Surâsul vremii s-a aprins...
Ne plimbam, de mână, parcă,-n rai,
Pe un portal de umbră nins

Lia RUSE

Crinii dilatau iar, luna lui mai !
Pe punți magnetice priveau
Ochii noștri sub cerul pictat,
Inimile noastre ardeau
Prinse-n cleștii ceasului argintat.
Eram fericiți! Nu vorbeam...
Fierbinți săgeți treceau prin vreme,
Nici un sunet nu auzeam,
Amândoi ne-nălțam în poeme.
A cântec, timpul murmura
Iubiri într-o zi de Armindenii,
Minunea iar ne-nfrigura,
Visul ne-nsoțea pretutindeni...
Și... vremea prea nebunească
Ne îmbăta, a câta oară?
Cine putea să vorbească,
Când totu,-aiurea, părea de ceară ?!

PE POTECE UMBRITE

Pe poteci umbrite clipa-a-alunecat,
Un sentiment aleargă , peste vară,
Într-un vis cu doruri ușor legănat.
Ochi fierbinți de soare -peste noi- coboară,
Scaldă iar grădina cu miros de crin,
Cald, aerul vesel tremură miraje,
Miere și iubire - timpul trece lin.
Tu mă chemi, eu vin cuprinsă de vrajă...

Cum arde privirea! sufletele sună,
Vara curge-n vene, curge într-un cânt,
(Note muzicale plutesc și se-adună),
Iluzii despletite,...tremură un gând...
Iubirea luminează lângă pragul lumii,
Se-oprește la mine, ametește-n sânge,
Gura-i prinsă-n clește, -zodia minunii-,
Puternic fioru-n brațe mă strânge...

VARĂ

Vară acoperită de ierburi în smaralde
Și pictată-n culori de Dumnezeu pe pământ,
Vară luminată de-atâtea clipe calde,
Răcorită de evantaiul frunzelor vânt,
Tu ești-mbăiată-n ploii și zvântată la soare,
Primenită cu fotă și ie-n mărgele,
Zilele tale sunt mereu în sărbătoare,
Iar nopțile albastre doldora de stele.
Arborii, pomii-și agață, pe ramuri, cercei
Câmpul se transformă-n galben din verdele crud,
Fiecare vietate-și țese umbra ei,
Iar soarele coboară-ncetător către sud...
Cerule zburdă-n simfonia păsărilor,
Timpul tău dulce e jucat de insecte,
Împodobită de-un zeu, prin geamul zărilor,
Ești prea elegantă și ai gesturi selecte...

Venită din topitura, cerului, albastră
Sub răsuflarea ta crește clipa nemuririi!
Ce sentimente îmbulzești în viața noastră
Că noi, robiți, urcăm pe treptele iubirii?!

TREI CĂRȚI

Al FRANCISC (poetul orb)

Abia mi se pronunțase divorțul și eu eram nefericit ca un păr care nu mai fusese lăsat să rodească de multă vreme și asta fără vreun motiv anume . Nu puteam să concep că deja eram pus să îmi risipesc urmele pașilor prin tot locul, fără să mai trebuiască să dau socoteală persoanei . Nu puteam și pace.

Pe fosta soție sufletul o considera ca fiind tot a mea , așa că o așteptam în adâncul întinericului, alături de fața blocului în care îi locuia sora, la parter , loc pe unde știam că trecea seară de seară ca o soartă fără nume.

Aveam chiar și o bancă la dispoziție, una care își vâra barele vopsite de lemn de-a dreptul în șezutul meu dar pe vremea respectivă eram anesteziat cu totul de o patimă grea despre care mătușa mea zicea că I-A PUS-O PE NAS, DRAGĂ, NU MAI AI CE SĂ ÎI FACI.

Nu eram în stare să simt dacă se râdea copios sau nu pe seama așteptărilor mele îndelungi și lipsite de roade.

Trecea repede la oarecare distanță de mine, fără să mă bage în seamă, ca mai apoi să reverse tone de drăgălășenii asupra surioarei și chelului ei de cumnat .

Doar eu rămâneam cel trecut cu vederea la astfel de evenimente .

În câteva luni am slăbit zece kilograme numărate puțin mai repede și mai des , ajungând la o talie de dansator de samba cu apariții la televizor .

La judecată urmă să nu înțeleg nimic. Mă pusese fără fasoane să îi semnez vreo două hârtii dar cred că așa fi făcut-o chiar și cu o sută de vreme ce eram imunizat de prezența ei care încă mă vrăjea . A trebuit să mai zic DA de vreo două ori după care judecătoarea, cea care mă privise mai tot timpul ca pe un criminal, ne declară divorțați, spre bucuria ei și nedumerirea mea.

Cortina căzuse dar eu continuam să rămân pe scenă .

Într-o seară necunoscută aveam să stau până foarte târziu pe banca de așteptare iar ea să nu apară.

De vreo două ori m-am dus aproape de bloc și mi-am lipit urechea de apartamentul sorei ei aflat în continuare tot la parter dar nu am auzit nimic. Și nu am putut nici să îmi imaginez mare lucru, de asemenea .

Până la urmă am luat un autobuz la întâmplare și am coborât în centru, ca mai apoi să mă învârt fără țință prin luminile firmelor din zonă care făceau reclamă la prezervative .

Am început să respir adânc dar exercițiul nu mă apropia de nici o soluție salvatoare așa că am urcat în primul autobuz care promitea să mă ducă acasă la bine . Am luat loc lângă geam pentru ca peste câteva minute mai târziu o voce plăcută să îmi ceară voie să ia loc alături de mine . I-am făcut semn să stea fără să o privesc de vreme ce îmi pierdusem ochii afară. Simțisem că era o femeie dar nu voiam să îmi întorc privirea s-o văd. S-ar fi putut să fie Gorgona și să mă transforme într-o stană de piatră . Femeile începuseră să îmi producă o stare de neliniște și nesiguranță absolut evidente .

Avea o grămadă de cărți pe care le ducea într-o pungă ieftină și transparentă.

Gândul că putea să aibă și hainele la fel de transparente mă făcu să clilesc mai des și să îmi întorc privirea către ea. Era genul șoricel și se uita la mine zâmbind de parcă mi-ar fi numărat ridurile .

-Nu ți-e prea greu să te uiți la mine?

Întrebarea ei încălzi atmosfera.

-Autobuzul merge pe Saturn cumva?

-Vreau să văd cum ai să reacționezi când are să o ia pe un alt drum.

Da, la replicile astea se putea râde oarecum liber. Din vorbă în vorbă am aflat că îi plăcea literatura. Mie îmi plăcea exact același lucru așa că ea se recomandă spunându-mi că nu îi plăcea să stea de vorbă cu necunoscuți. Am căutat să nu rămân dator așa că i l-am spus și eu pe al meu după ce îmi trecu prin minte că așa fi putut să îi zic un altul, unul necunoscut până și mie .

Și aveam senzația că brațul meu căuta să se apropie de al ei, pornire pe care nu o mai avusesem de foarte multă vreme.

Nu mai trecusem prin așa ceva nici măcar în luna de miere petrecută la Izvorul Mureșului cu fosta. Avusesem parte în prima noapte de o cameră într-o anexă al cărei geam era spart cam cât de o monedă de cinci lei .Mie îmi venise de dragoste tot atunci, moment în care aerul rece de afară avea să năvălească în fundul meu absolut dezbrăcat. Adică avusesem parte de cele mai bune condiții de cazare .

Dar chiar și așa, focul din mine avea să rămână la fel de intens.

Autobuzul făcu o curbă neașteptată la care punga fetei avu grijă să arunce pe jos vreo trei cărți. Fata le privi oarecum descumpănită dar eu nu am lăsat să îmi scape ocazia, le-am cules de pe jos, le-am înapoiat fetei și pentru chestia asta m-am ales cu un surâs imens care, la o adică, ar fi putut să mă lase să o iau de mijloc.

Dar nu cred că mi-ar fi ajuns doar atât . Și asta fiindcă uitasem deja de tot restul universului.

Conversația curgea așa de repede că avea să ne aducă în stația ei de destinație în mai puțin de un minut . A mea nu mai conta. Puteau să coboare acolo toți cei care aveau chef .

M-am dat jos și am ajutat-o și pe ea să facă la fel.

Autobuzul plecase de oarece vreme dar noi continuam să stăm tăcuți unul în fața celuilalt ca la un studiu de compoziție .

-Ai cumva un telefon?

Mi l-a spus și eu m-am agățat de el ca de un colac de salvare. După care ea îmi arată cu o mână subțire locul unde locuia. Îmi venea să i-o iau chiar și cu chirie dar o voce interioară îmi ceru să nu mă grăbesc așa că am lăsat-o să plece cu un salut civilizat, lipsit de romantism sau poezie .

Am rămas cu ochii lipiți de silueta ei care se topea în întineric.

Abia vizionasem primul episod al unei telenovele, ce mai.

Și noaptea respectivă nu era destul de rece ca să mă răcoresc. Sau fosta prin apropiere. Mă surprinse faptul că nu îi mai rostisem numele de vreo câteva ore . Nu îmi venea să cred că lucrurile puteau să meargă și într-o astfel de direcție .

În locul în care îmi spusese că locuia se aprinsese o lumină și ar fi fost interesant să fie a ei.

M-am întors către casă fără să mai aibă importanță dacă drumul meu era lung sau scurt. Sau dacă ziua următoare de lucru avea să fie obositoare. Toate amănuntele astea dispăruseră cu desăvârșire. În plus de astea, devenisem ușor și simțeam că puteam să zbor până la o fereastră anume.

Și toată istoria pornise de la nenorocitele alea de cărți, trei la număr, care nu avuseseră nimic mai bun de făcut decât să se arunce pe jos, la picioarele mele.

În blocul meu toată lumea dormea. Toate vecinele alea drăguțe care ieșiseră la cutremur doar în furouri, care mai de care mai transparent, pretinzând cu zâmbete șăgalnice că doar de frică. Dar avuseseră grijă să se lase văzute din toate direcțiile.

Doamne, ce viață frumoasă. Ca atunci când domnul Filip avea să îl fugărească pe amantul doamnei Filip în jurul tuturor

întâmplărilor pline de nefericire din căsnicie . Alte vremuri, alți oameni.

Nu mai aveam mult de dormit chiar dacă interiorul meu mă corecta și îmi zicea că nu mai aveam mult de trăit și nu de dormit

PĂI ÎN CAZUL ĂSTA TREBUIE SĂ MAI DĂM DE POMANĂ.
Nu puteam să înțeleg de ce foloseam pluralul de vreme ce eram singur. Am adormit zâmbind, cu gândul la ziua care abia începuse și promitea o prăjitură bună de la MICȘUNICA, una cu frișcă deasupra .

Toată ziua de muncă avea să treacă asemenea unui tren expres care nu mai avea de gând să oprească nici măcar în stația Turnu de parcă ar fi fost o ființă vie cu posibilitatea de a alege persoana cu care avea să iasă la dans. Vreme în care părinții stăteau atenți pe margine . În mine începea să crească un sentiment de neliniște din ce în ce mai puternic fiindcă mai întâi trebuia să îi dau telefon și hotărârea ei de a mă mai vedea urma să atârne de cele două sau trei minute de pălăvrăgeală în receptor. Trebuia să fiu vesel și relaxat dar începusem deja să zvâcnesc din toate cele.

M-am oprit în fața complexului din apropierea apartamentului ei și am pus mâna pe telefon, uitând aproape cu totul de monedă.

Am respirat încredere și i-am format numărul, cu conștiința acoperită de sudoare.

-Alo? I-am auzit eu vocea întrebătoare și circumspectă.

-Bună, i-am răspuns eu calm, calm pe naiba, mai ai cărți pe jos?

Ea își aduse aminte de mine, râse cristalin și mă întrebă dacă puteam să i le ridic pe loc la care eu i-am spus că da , numai că trebuia să zică DA și ea la care ea râse din nou și mă invită sus la ea . La etajul doi, apartamentul zece.

Mă îndreptam către apartamentul ei zicând mereu ZECE, ZECE, ca personajul lui Caragiale, ca nu cumva să pierd ocazia.

Devenise aproape o alegere între viață și moarte. Dar eul meu interior îmi ceru să mă liniștesc și îmi spuse că aveam înaintea doar o întâlnire oarecare cu o fată obișnuită, să nu mă agit degeaba .

Și fata aia obișnuită îmi deschise ușa, îmbrăcată doar cu un capot subțire și delicat care îi dădea genunchii de gol.

-Nu te așteptam așa de repede, încercă ea să îmi taie din avânt. Ei, nu-i nimic, am luat-o eu în brațe și am sărutat-o cu o tandrețe la care, măi vere, ea avea să îmi răspundă fără să mai trebuiască să inventez și aici , pe onoarea mea .

Venise la intrare cu un mijloc de floare și mă țineam de el de parcă eram pe punctul de a mă pierde de istorioară dar ea îmi dădu mâinile jos cu delicatețe și mă întrebă dacă nu eram de părere că mai întâi trebuia să ne cunoaștem puțin și abia mai încolo să trecem la joacă. Am întrerupt-o și i-am zis cât de încolo, frază la care ea renunță la proteste.

Apartamentul ei era de fapt o garsonieră și îmi apărea ca atare chiar și prin crețul zuluilor părului ei care mă făceau să respir puțin mai greu.

Până la urmă se hotărî , mă luă de mână și mă așeză pe un scaun de piele din bucătărie.

-Vrei dincolo, mă iscodi ea vesel, cu degetul îndreptat către locul cu pricina. Eu am dat din cap către dreapta și stânga la care ea începu să chicotească.

Hohotele ei aveau efect de șampanie. Nu puteam să mă mai gândesc la nimic altceva .

În plus, noaptea devenise deosebit de romantică.

Și nu mai îmi aduc aminte de cele petrecute ulterior.

Mai știu doar că la plecare avea să se agațe de mine minute în șir.

Publicul din sală se ridicase în picioare și trecuse la BIS. Ei, data viitoare.

FUNIA ROȘIE

– continuare –

Leonard VOICU

- Hai, mă, dă pase! striga în mod repetat Nicu al lui Moraru către Dan Vardan.

Câteodată, Dan îi făcea cadou o pasă de gol, dar Nicu dădea pe lângă minge. Numai gura era de el. De aceea, de cele mai multe ori, Dan dribla de unul singur până ajungea la poartă, cel mai frumos gol fiind acela când trecea mingea printre picioarele portarului. Așa jucau ore în șir pe terenul de

lângă magazinul satului și numai ploaia ori întunericul îi putea opri. Nu conta cine câștigă, pentru copii era important să joace, să înscrie goluri și să rădă. Iar astăzi era o zi specială, Dan dribla cu și mai mult chef, deoarece era prima dată când juca fotbal, după cele întâmplare săptămâna trecută pe miriște, când a fost cu caprele.

Ca de obicei, pe la două după-amiaza, un camion cu marfă sosi la magazin, de data aceasta era încărcat cu lăzi de bere. Chelu se apucă de descărcat în grabă. Nu dură mult și din greșală, alunecă și căzu de la înălțimea camionului. Toți băieții, care jucau fotbal pe terenul alăturat, au auzit o bufnitură înfundată iar apoi, gemetele lui de durere. Gestionarul magazinului apărură repede și împreună cu șoferul

de camion l-au așezat pe o bancă alăturată. Mai multe persoane s-au apropiat, chiar și copiii au lăsat joaca și au venit să vadă ce se petrece. Ghinionistul a scăpat relativ ușor, după o sumară examinare au înțeles că avea afectată numai glezna stângă care îl dureau, și începea să se umfle. Au dedus că este numai o luxație pentru că putea să miște degetele de la picioare și cineva, care știa ce e de făcut într-o asemenea situație, a adus gheață să-i pună pe picior. Tocmai când Dan Vardan și ceilalți tineri doreau să se întoarcă la joacă, toată lumea prezentă a auzit chemarea șoferului de camion:

- Și mie cine-mi descarcă marfa? Că trebuie să plec. N-am timp de pierdut.

- Vrea cineva să mă ajute? întrebă Chelu cu glas stins și fața schimonosită de durere.

Când au înțeles că e de muncă, cei prezenți la fața locului au întors spatele plecând unul câte unul, prefăcându-se că sunt preocupați și grăbiți.

- Te ajut eu unchiule! își oferii ajutorul Dan Vardan cu hotărâre în glas. Chelu nu-i era rudă, totuși, Dan prefera să folosească această formulă decât să-i spună pe nume, ori și mai rău, să-i folosească porecla.

- Bine, Dane, dar tu ești încă un copil, păru Chelu surprins.

- Ce copil, unchiule? Măine poimăine am optsprezece ani.

- Uite ce a trecut timpul și ce băiat mare te-ai făcut, parcă te văd în scutece la maică-ta în brațe...

- Ai cunoscut-o pe mama? îl întrerupse Dan, care deveni deodată foarte atent.

- Da! Dar nu e momentul și locul să vorbim despre aceasta acum. Șopti Chelu, potrivindu-și sacul cu gheață pe glezna dureroasă, privind pieziș și evitând să dea alte amănunte.

Fără să mai insiste, înțelegând că e mai bine să aștepte, Dan Vardan s-a apucat de treabă. Lăzile erau destul de grele, dar el lua munca drept un exercițiu pentru a întări mușchii brațelor, de aceea descărca cu rapiditate și spor. La început Chelu era preocupat de durere și de umflătură, dar pe măsură ce avansa, Dan își dădu seama că era din ce în ce mai supravegheat. Uncheșul, îl privea îndelung cu ochi cercetători. Pentru că era cald, își dăduse jos tricoul alb cu mâneci scurte și rămăsese cu bustul gol, mușchii săi puternici erau puși ușor în evidență și corpul său athletic lucea în lumina soarelui.

Când era aproape pe terminate, Chelu voi să se dumirească:

- De unde ai rana asta pe spate? Te-a bătut unchi-tău ori bunică-tu?

- Cine?! Nici vorbă! răspunse scurt Dan, fără să se oprească din treabă. Dar Chelu nu se mulțumi numai cu atât și insistă:

- Asta seamănă cu o lovitură de băț, pentru că o nuia lasă o cicatrice mai subțire. Cine te-a lovit? reformulă întrebarea, în timp ce-l cerceta pe băiat cu o privire pătrunzătoare.

Dan Vardan dorea să uite acel episod cu a' lui Fleacă, dar se părea că mai avea de dat explicații despre această întâmplare.

- Eram cu caprele pe miriște acum câteva zile și a' lui Fleacă a vrut să-mi confiște caprele, iar eu m-am opus.

- A' lui Fleacă? strigă Chelu surprins, devenind agitat. Da' cum așa?

(va urma)

FRAGMENT DIN VOLUMUL INIMA PE CALDARÂM

Carmen IONESCU

Râșnița veche, de alamă, tocită, se străduia cu opinteli să strivească boabele lucioase de cafea. O măcina între dinții ei știrbi ca și cum i-ar fi fost teamă că grăunțele unsuroase se vor năpusti, una după alta, în afara capacului ciobit. Mâini obosite, roteau mânerul cu bumb auriu într-un ritm sacadat. Boabele se frecau între ele și se loveau cu strășnicie împingându-se pe rând către fundul râșniței, căzând în ploi de catifea aromată - pulbere fină ce va aduce atâta savoare și plăcere. Răsturnată cu un gest mașinal într-o cutie veche de halva, cafeaua se răsfață în dune fine și se alintă în alunecări grațioase, ca ale unei fuste de tafta care, languroasă, nepăsătoare și obraznică dezgolește gleznele unei domnișoare inocente. Pudra diafană cade lent, formând mici coline din vârful cărora o ia iar la vale, încet, ca după un somn adânc, pentru a se dezmorți brusc la clătinarea scurtă a cutiei de metal.

În ibric, apa se învolbură pe aragazul vechi și bulbuci clocotiți se azvârlu în neant sfârâind pentru o clipă pe emailul ros și el de timp. Viața lor se stinge la atingerea rece și neprimitoare, lăsând în urmă doar pete nedesluite ce vor fi și ele uitate de vreme. Mâna străvezie dă ibricul la o parte și dintr-o linguriță antică, de alpaca, aruncă zahărul zgolbiu înăuntru-i înecând-o apoi în apa clocotită, peste nisipul negru dătător de atâta plăcere. Lingurița intră în infernul tremurător și se învâрте purtată cu siguranță în rotocoale, parcă pierzându-și cumpătul, pentru ca apoi, cu o bătaie scurtă ca un frison, să fie aruncată în chiuveta mâncată de apa care i-a curs prin vene. Între timp, caimacul se ridică la suprafață, gata să își țipe durerea fierbințelii. Flacăra roșiatică îl face să se ridice și să se coboare în ritmul unei muzici neauzite. Se lasă purtat de ultimele clătinări, pentru ca apoi să se așeze liniștit, așteptând cu răbdare, sărutările precaute ale gurilor țuguiate.

Pe masa rotundă, uitată de vremuri lângă fereastră, o mică farfurioară găzduiește în căușul ei o cănuță de cafea. Tortița ei se contorsionează ușor, mângâind porțelanul fin, pentru a se termina între petalele florilor desenate pe

coapsele voluptoase ale cănii. Bumbi de liliac alb îmbracă precum o mantie poalele strălucitoare ale acestora și se răsfață precum obrajii unui copil andru între mâinile celui care o ridică pentru a savura minunata aromă.

Deodată, camera se transformă într-o imagine de poveste unde totul este posibil. Perdeaua de dantelă se înfioară în bătaia vântului proaspăt de dimineață și atinge fără chef soba din colțul camerei. Până și florile aproape veștejite se întorc la viață sub mireasma răspândită cu nonșalanță.

Mirosul ne ia pe neașteptate și ne învăluie nările punându-ne la încercare fiecare simț. El urcă și se coboară în noi pe nesimțite. În fața lui, ne aflăm de fiecare dată nepregătiți, ca și cum am fi uitat de minunata experiență pe care ne-o oferă. Jocul aromei și al mirosului se împletesc într-o horă unică ce trezește sentimente uitate peste noapte.

Cu o mișcare perfecționată de-a lungul anilor, mâna ridată toarnă în valuri de pluș cafeaua care curge un pic obosită de atâtea aventuri trăite într-o viață atât de scurtă. Prima senzație este electrică, dar apoi se desfrânează în gesturi lente de-a lungul pântecului atât de primitiv și se lasă dusă cu grijă înspre marginea cănii.

Savurând cu ochi întredeschiși această minune a lumii moderne, amintiri se bat la porțile timpului și se îngheșuie precum niște copii chemați pentru întâia oară la premiere, duhuri uitate în unghere ascunse. Ea trezește emoții trecute sau lasă gândul să zboare aiurea fără țărături, născând vise.

La sfârșit, zațul urcă precum o lavă nedorită, pietriș înecăcios și amărui, iar în drumul lui creează arabescuri pe care minți deosebite le citesc și le aduc la viață sub forme mai mult sau mai puțin dorite. Aici, trecut și viitor, bun sau rău, adevăr sau imaginație se împletesc toate cu nesaț în lianele de nimeni știute cu adevărat, de nimeni explicate științific, se atârână unele de altele creând prevestiri uimitoare.

Cafeaua va străjui peste epoci, adulată până peste limitele

raționamentului, ea se va metamorfoza continuu pentru a deveni licoarea amăruie, dulceagă, catifelată, cu mireasmă îmbătătoare pe care cei mai mulți nici nu o mai apreciază.

Ea va rămâne prințesa dimineților, cea care primește

mereu prima sărutare cu adevărat pasională, și ne va urma în viața cotidiană, umbră permanentă, ancorată pentru totdeauna vieților noastre stereotipe sau idilice.

CUCERIREA PREFECTURII DOLJ, LA DATA DE 17.02.1945 SAU DEBUTUL PARADOXURILOR

Ion Anton DATCU

Așa cum se știe, după arestarea mareșalului Ion Antonescu, la 23 august 1944, armata română a întors armele și a continuat războiul spre Berlin, alături de noul aliat sovietic. Comuniștii români au fost eliberați din închisori, unde intraseră în mod intenționat, pentru a nu participa la luptele campaniei spre Stalingrad, adică, împotriva "fraților de la răsărit".

După ce au ieșit în libertate, cu

toate că, majoritatea erau tineri, **niciun comunist nu a cerut să plece cu arma în mână spre Berlin**, pentru a învinge hidra fascistă, nazistă, hitleristă și alte sinonime ale epocii. Ei se recomandau mari patrioți, având multă treabă la București și în marile orașe, pentru cucerirea puterii, ca marionete ale Moscovei.

La Prefectura Dolj, colonelul Ilie Dimitriu a fost ultimul prefect dintre cei care și-au desfășurat activitatea înaintea instaurării comunismului. Pe fondul înaintării trupelor române și sovietice spre vestul țării, cu zece zile mai înainte de eliberarea orașelor Carei și Satu Mare, a avut loc la Craiova o primă tentativă comunistă de cucerire a Prefecturii Dolj. Încercarea din seara zilei de 15.10.1944, s-a transformat într-un eșec cu pierderi mari, deoarece în clădire se aflau puternice forțe de apărare. Promovând ateismul, comuniștii acționau ca titulari în cadrul Frontului Național Democrat (FND), înființat la 12.10.1944. Inițialele FND erau percepute altfel de majoritatea populației: **Fără Neam și Dumnezeu**.

Tensiunile erau în creștere, populația Craiovei fiind intimidată de imensele tancuri sovietice, care circulau pe străzi în mare viteză, provocând un zgomot asurzitor. (Printre soldații ruși erau câțiva dintre frații noștri basarabeni, mobilizați în Armata sovietică, încă de la începerea războiului, la 22.06.1941. Se cunosc situațiile în care și-au făcut pe deplin datoria împotriva fraților români, mai ales pe frontul de est, ca inamici fără milă și regrete!) Trupele sovietice de ocupație erau cazate în incinta vechilor clădiri militare de artilerie de pe strada Caracal. Comandamentul sovietic se afla în centrul orașului, la Palatul Jean Mihail, actualul Muzeu de Artă. În săptămânile care au urmat, comuniștii Craiovei au început pregătirile unei noi încercări de a cuceri Prefectura Dolj **"ultimul bastion al moșierilor și industriașilor, care au supt sângele poporului"**. Am folosit frazeologia timpului. Viața orașului parcă încremenise. Țara suporta cu greu prelungirea războiului spre Berlin. Mai

erau câteva luni până la capitularea Germaniei, survenită la 9.05.1945.

Înainte de sosirea frigului, în Parcul Poporului, fost Bibescu și actual Romanescu, activitatea debarcaderului era blocată în prima parte a zilei de către soldații sovietici. Toate bărcile erau folosite de acei tineri guralivi, care nu plăteau niciodată. Pe luciul apei se ciocneau, urlau, se loveau cu vâslele, se comportau ca autentici stăpâni. În acel joc glazurat cu violențe imprevizibile, un soldat lovit la cap de către camarazii săi a decedat. A fost declarat erou, căzut în lupta cu inamicul nazist, după care a fost îngropat la Monumentul eroilor sovietici din cimitirul Sineasca. Mulți dintre astfel de aliați erau adepții trocului la vedere. Pentru un litru de țuică, oferta era generoasă, adică, cel mai strălucitor pistol automat sau de buzunar. Toți cumpărătorii acelor arme urmau să fie arestați. După orele 11.30, sovieticii se retrăgeau la masă, așternându-se liniștea. Începând din acea clipă, vizitatorii pașnici ai parcului puteau să închirieze o barcă, evident, dintre cele care nu fuseseră sparte, ceva mai înainte.

Primele elemente vulnerabile, ușor de a fi instigate la revoltă, au fost tinerii care munciau la Tipografia Scrisul Românesc, aflată în apropierea Prefecturii, adică a obiectivului ce trebuia cucerit. Pentru a fi atrași într-o acțiune plină de riscuri majore, promisiunile au fost tentante, adică, un viitor frumos și sigur, după care, fiecare tipograf a primit câte o carabină cu armament de război. Printre ei se afla Tudor Gavrilă, Ion Tomescu și alți tineri interesați să atingă rapid culmi nesperate, adepți ai entuziasmului exploziv, specific vârstei. Refuzul de a participa la astfel de acțiuni însemna sabotaj sau complicitate cu dușmanii poporului. Egalitatea între oameni era o promisiune atrăgătoare. Erau convinși că vor pune bazele unui regim care va satisface pe toată lumea. O lume dispărea fulgerător în fața lor și ei se credeau atrași spre acea chemare irezistibilă de a contribui la schimbări cruciale. Nu s-a anticipat că, regimul comunist va fi unul ilegal și nelegitim, pe fondul unor cumplite răzbunări politice și justițiare. Ca punct de reper, pe plan internațional se poate aminti că, între 4 și 11.02.1945, cei trei lideri care s-au întâlnit la Yalta - Stalin, Churchill și Roosevelt, și-au partajat interesele lor geopolitice.

În aceste condiții, în dimineața zilei de 17.02.1945, clădirea Prefecturii Dolj a fost luată cu asalt, după ce, în prealabil, firele electrice și cele telefonice fuseseră tăiate. Pentru sporirea curajului revoluționarilor, dar și pentru intimidarea celor din interiorul instituției, erau de față, în mod ostentativ, două tancuri sovietice, amplasate strategic în colțurile edificiului. Echipajele asistau cu calm la etapele unui

asediu cu deznodământ previzibil. S-a încercat mai întâi spargerea ușilor metalice de la intrarea principală. În urma eșecului, sub o ploaie de gloanțe, a urmat o nouă tentativă, la ușile metalice din spatele clădirii, urmată tot de o nereușită. În ultimă instanță s-a spart ușa laterală din stânga clădirii impozante.

La etajul întâi, un căpitan de jandarmi alerga într-o derivă totală, deoarece nu știa cum să acționeze în continuare, neavând cartușe suficiente și fără căi de comunicare, pentru a raporta superiorilor situația critică, în care se afla plutonul izolat. În fruntea primelor rânduri, care au năvălit în interior, se afla comunistul Ion Tomescu, aflat într-o stare de ebrietate care îi dădea curaj. Prima amenințare pe care a adresat-o unui soldat a fost precedată de o înjurătură. Jandarmul, tremurând de frică, l-a împușcat, la rândul său fiind și el ciuruit de revoluționari. În urma acestui incident, Ion Tomescu a fost declarat erou. Numele său a fost atribuit străzii Banu Mihalcea. Din confruntări au rezultat în jur de 30 de morți și 50 de răniți. După cucerirea Prefecturii Dolj, primul lider comunist instalat ca prefect s-a numit Nicolae Celac, originar din Bolgrad - Basarabia. (Fiul acestuia, Sergiu Celac, a fost ministru de Externe în Guvernul Petre Roman, după care a fost acreditat ambasador la Londra). A fost prima prefectură cucerită de comuniști pe teritoriul României. A urmat Prefectura de la Constanța.

Presat de sovietici, la 6.03.1945, regele Mihai l-a numit ca șef de guvern pe dr. Petru Groza, un burghez oportunist, care fusese ministru în guvernele interbelice, precum și deputat. La mijloc era un mare troc. Acceptarea ca Petru Groza să fie premier, însemna retrocedarea Ardealului. În perioada următoare, la 12.04.1945, a decedat Franklin Roosevelt, președintele SUA, înlocuit de Harry Truman. Stalin era din ce în ce mai puternic. Deși avea înălțimea de 162 cm. îi sfida pe uriașii lumii.

Pentru acapararea totală a puterii de către comuniști s-au organizat celebrele alegeri din 9.11.1946, care urmau să fie truate într-un mod unicat. Indicația Marelui Stalin trebuia respectată: **"Nu contează cine votează, importantă este numărătoarea voturilor"**. Partidul Național Țărănesc era pe primul loc în preferințele electoratului. Sigla sau semnul său electoral era - **ochiul**. Din propriile relatări, tânărul Tudor Gavrilă, care, la acea dată avea vârsta de 21 de ani, a primit o sarcină de partid deosebit de importantă și secretă. A făcut parte dintr-un grup care, în podul Restaurantului Craiova, din orașul cu același nume, a schimbat, în proporție de 80% buletinele de vot aduse de la secțiile de votare. În acest mod a ieșit învingător, cu procentajul de 79,86%, Blocul Partidelor Democratice, în care comuniștii aveau rolul esențial. Semnul electoral al acelei alianțe era - **soarele**. Astfel se explică apariția versurilor, care au făcut istorie după publicarea rezultatelor alegerilor: **"Foaie verde de cicoare, votezi ochi și iese soare!"** În acest mod se pregătea următoarea etapă finalizată cu izgonirea regelui, la 30.12.1947. Acceptând toate pretențiile comuniștilor, regele crezuse că va fi etern.

Populația Craiovei era într-o degringoladă totală. Grupurile de țigani agresivi, întorși de la Bug, erau setoși de răzbunare. Refuzau să recunoască motivul pentru care fuseseră izolați dincolo de Nistru, acuzați la acea dată că

jefuiseră, în primii ani războiului, locuitorii orașului sub amenințarea armelor de foc. Stăruind asupra acestui episod, măsura deportării celor certați cu legea a fost luată la **cererea populației**, ajunsă la capătul răbdării, disperată și ruinită. În acel interval de timp, 15.08 - 16.09.1942, în funcția de prefect era colonelul Pavel Florescu. Ulterior, comuniștii au încadrat acea deportare în categoria persecuțiilor etnice și rasiale. O parte dintre cei reveniți în țară, înfășurați în drapelele sovietice, din care își făcuseră cămăși, s-au înscris rapid în Partidul Comunist. Au fost numiți apoi în funcții de decizie, ca activiști devotați cauzei. Aveau prioritate în fața celor care luptaseră efectiv pentru cucerirea prefecturilor. Referitor la țișanii pașnici, de ei nu s-a atins nimeni. Au stat pe loc, fără să fie trimiși în Transnistria. Erau instrumentiști desăvârșiți, frizeri renumiți, zugravi, tinichigii, sobari și cărămidari, cu o clientelă fidelă, respectați pentru munca lor, prin care își câștigau existența. (În conformitate cu ultimele impuneri de revizuire a istoriei, suntem nevoiți să acceptăm o importantă reconsiderare a faptelor. Este vorba de o nouă formulare, care stabilește că, țișanii deportați au fost total nevinovați și populația vătămată trebuie acuzată de vederi rasiale).

Revenind la soarta revoluționarilor Craiovei, conform promisiunilor anterioare, tânărul tipograf Tudor Gavrilă a fost numit în funcții de conducere. Printre altele, a deținut funcția de secretar de partid al Portului Constanța și director la diferite întreprinderi agricole de stat. Din fascinantele sale mărturisiri am înțeles că nu s-a menținut în vârfurile piramidei sistemului, deoarece a evitat să facă rău celor din jur. A considerat că, cel pedepsit nu te va uita niciodată. Și astfel, în mod firesc a fost retrogradat pentru slabă activitate politică. S-a simțit trădat de foștii camarazi de luptă. A trăit drama celui lăsat în urmă sau scos din ecuație, dar a căutat să rămână demn. Căzuse pradă utopiei că va îndrepta o lume strâmbă.

Cu timpul a fost marginalizat de noua garnitură comunistă, ajungând să vândă lozuri în plic. La finalul activității, în anul 1986 s-a pensionat cărând tuburi de oxigen pentru șantierele de construcții. Ajuns la o vârstă înaintată se uita mirat la noua ciocoime roșie, care "muncea din greu" pentru acapararea de privilegii, apelând la abuzuri în serie. Pe astfel de comuniști de tip nou nu-i interesa că, printre ei se afla un bătrân comunist onest, cu o funcție modestă care, în 1945 a supraviețuit gloanțelor neiertătoare, pentru a deschide unora un drum larg și de a asigura altora o ascensiune sigură. Istoria imprevizibilă și-a selectat victimele. Decepcionat de farsele istoriei perverse, singura sa consolă a însemnat cei trei piloni ai familiei, energica soție și cei doi copii, care i-au fost alături până la decesul survenit la 16.05.2000. O lună mai târziu ar fi împlinit vârsta de 75 de ani (n. - 12.06.1925).

Prin aceste rânduri am încercat să scot din negura uitării, faptele unor curajoși care lipsesc din manualul de istorie. Este vorba de acei cutezători, care au fost respinși în mod deliberat, spre un nedrept anonim. Am considerat că este bine să le cunoaștem victoriile și înfrângerile, indiferent din care parte a baricadei facem parte, alături de ei sau ca opozanți.

POEZII

Marcela STRAUA

Croiește-ți drum prin aisberg....

N-ai obosit, privind în gol ,în noaptea nesfârșită,
Cu întrebări fără răspuns, cu fața-mpietrită?
Cu umbrele din jurul tău ,dansând dezlănțuite?
În strigăte fără răspuns, în șoapte-năbușite?
O stea căzând ,un licăr slab, ce se pierde-n abis
Și luna ce-a intrat în nori ,să caute un răspuns,
Trăim așa cum merităm, nu este: "așa mi-e scris",
Ridică fruntea tot mai sus, nu te îneca în plâns.
Așteaptă zorile, o rază-ți va lumina fața,
Croiește-ți drum prin aisberg până dispăre gheața,
Nu te lăsa purtat de val, luptă și -nvinge viața,
Singur, te vei ridica, dacă urmezi povața.

Credeai că viața-i doar izbândă...

Credeai că viața-i doar izbândă , succes
Că nu trecem prin suferință , luptă,
Că dintre bogații ,tu ai de ales,
Îndemnat fiind: "ia și te înfruptă!"
Și fără a da iubire,-o vei găsi,
Convins fiind, că ea ți se cuvine,
Că doar călcând, strivind, poți reuși,
Insensibil, arogant, plin de tine.
N-ai știut că semănând un caracter
Peste un timp ,vei culege un destin?
Că sunt succese ,care te-njosesc, pier
Și-nfrângeri ,care te- nălță în divin?
Că măsori succesul, în puterea
Dorinței, de mărire a visului,
Că știind gestiona dezamăgirea,
Urci lent ,pe treptele progresului.

Aș vrea să fiu poet..

Versul tău, cel zilnic așteptat,
Cafeaua-i ,servită dimineața.
O bucurie ,greu de relatat,
O savurez și îi simt dulceața.
Citindu-te, ideea s-a format
Am un prieten foarte talentat!
Chiar și eu de scris m-am apucat,
Dar nu-s ca el, că-i greu de egalat...
Muncesc din greu, dar ziua-i mică,
Să îl ajung, oare sunt curajos?
Să am măcar o cârtică...
Dar drumul e lung și-anevoios...
Se anunț- o antologie
Ieri m-am înscris și-am fost acceptat
Apar- n cartea de poezie,
Tu, Doamne ,rugile, mi-ai ascultat!

POETULUI...

I-aș așterne la picioare un covor de
cuvinte,
Livrescul, pentru poet ,este nobila
sorginte.
Cum el, zi de zi, prin versuri, oferă
sublimul,
Eu i-aș pune un nume mai potrivit,
heruvimul.
Cu evantaiul filelor de cărți ,l-aș alinta
La jocul rimelor împerecheate , l-aș invita,
Parfumul din versurile sale, l-aș
adulmeca,
În ritm coriambic, în picior metric aș
aluneca.

De-aș ști, că mă mai ierți...

Dacă aș ști, să te opresc, acum,
Te-aș stropi cu-o ploaie de culori,
Pe-un arc de curcubeu ți-as face drum
Pavându-l cu petale de flori,
Te-aș îmbraca în straie de alint,
Din luceferi ți-aș croi hlamidă
Ți-aș țese aripi cu fir d- argint,
Să zbori dintr-o lume perfidă.
Cu fruntea plecată, m-aș spovedi,
Să am-n astă lume, judecată,
Dacă din drum te-aș mai putea opri,
De-aș ști, că mă mai ierți, o data..

Mai ține-mă, o dată de mână...

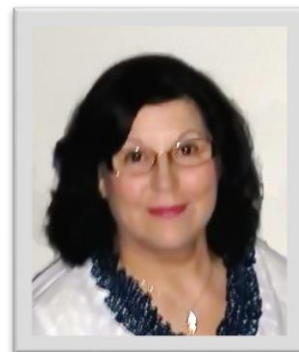
De-ai vrea, să mă mai ții, de mână..
Mai am câteva vorbe să-ți spun
Nu pot să-ți scriu, doar împreună
Cu tine, când sunt, pot să m-adun.
Online, ți-am scris, am șters mesajul..
Cu telefonul ,am încercat..
Să-l deschid, îmi lipsește curajul,
Chiar și cifre ,greșit ,am tastat.
Dorințe nemărturisite,
Ascunse-n labirint de vise
Și în cuvinte nerostite,
Credeam că îmi sunt nepermise.
Mai ține-mă o dată, de mână
Cuvintele ce le-am reprimat
Așteaptă, doresc să îți spună
Că n-au vină, eu le-am sufocat.

Mă-nchin la templul tău, FEMEIE!

Mă-nchin ,la templul tău, FEMEIE,
Zămislitoarea lumii, zee,
Numele tău e sacrificiu,
Iubirea ta, un edificiu.
Din infinita-ți bunătate,
Pui pasiune -n tot și-n toate
Și dragoste, când dăruiești
VIAȚĂ, și VIAȚA când iubești.
Nu știi, frumoasă-i sau urâtă,
Trebuie ,bine cunoscută
De-i frumoasă,-i bijuterie,
Cu suflet bun, e bogăție.
Poate ,suferi în tăcere
Când viața impune și cere.
Pentru dreptate și credință
Luptă, n-acceptă umilință.
Poate să conducă, ascultând,
Topește inimile, plângând,
Soțul, iubitul unei FEMEIE,
Vede universu,-n ochii ei.

LUMEA

Lumea-i rană, osândire,
Golgotă și răstignire,
Dar mai e dorul din vis,
Cer ,pământ si paradis.
Lumea e o judecată,
Tribunal, lege-ncălcată,
Dar e și-o poezie,
Sublim și armonie.
Lumea e ca o răscruce,
Noi purtam a vieții cruce.
Tril e, de pasăre-n zbor,
Soare și cer fără nor.
Răspunsu-l găsești în NOI
Este ca mine, ca VOI,
Hâda e dar si frumoasă,
Mă simt în ea ca acasă.

GÂNDURI DESPRE MERSUL LUMII

Elena BUICA

Errata: În numărul trecut, articolul de pe internet "Lumea invizibila din jurul nostru" a apărut dintr-o eroare ca fiind semnat de dna Elena Buică. (n.r.)

Am stat în cumpănă, să abordez sau nu acest subiect, fiindcă nu e ușor să găsești un algoritm inedit al înțelesului evoluției acestei lumi, dar ca orice "trestie gânditoare" (Pascal) ce mă aflu și eu pe acest pământ, nu pot pune stavilă gândurilor care își cer dreptul la întrupare prin cuvânt, după puterea mea de înțelegere. Ceea ce se petrece în lumea de azi, chiar dacă este „cea mai buna din toate lumile posibile” (Leibniz), ne creează imense neliniști și ne pune pe gânduri.

Am încercat să surprind noi forme care își caută făgaș în peisajul scurgerii rapide a prefacerilor, de parcă oamenii nu-și mai găsesc locul. Viteza cu care se schimbă fața lumii sau cea a scurgerii timpului în care nu mai încapă înfăptuirea celor ce ne-am planificat, ne creează percepția că un deceniu în urmă este atât de îndepărtat cât aproape un sfert de veac. Mai multe decenii, precum vremurile copilăriei mele petrecute acum 70-80 de ani, au ecoul unei istorii foarte îndepărtate, parcă aparținând altui veac apus.

Era firesc, galopul evoluției tehnologiei ne-a ajutat, dar în același timp a depășit ritmul nostru biologic și ne-a dat puțin peste cap. Acum se impune un schimb mai alert al schimbării mentalității oamenilor, a raporturilor între ei, a unor criterii de promovare a valorilor, pentru care nu suntem prea bine pregătiți. Se schimbă rama tabloului, dar mai ales se schimbă tabloul faptelor de viață, în timp ce omul se schimbă mai încet. După o pauză de câțiva ani, revăzând recent locuri din America, impresia a fost că ceva din strălucirea acestei puternice țări, nu mi-a mai vorbit pe același ton ca în urmă cu aproximativ un deceniu. Mi se învârtău în minte mișcările acestei lumi, acum mai ușor de surprins cu ajutorul internetului care ne pune la îndemână imagini și informații cu care poți călători nelimitat în timp și spațiu. Noile schimbări au adus și noi probleme care cer alte căi de rezolvare, adesea cu implicare intercontinentală, aspecte complexe, greu de rezolvat.

Am fost și în România pentru a-mi încălca sufletul cu cele sfinte inimii mele și dătătoare de viață. Dar n-am întâlnit liniștea așteptată. Prin fereastra numită România, venea din partea Europei un vânt neliniștitor. Europa de acum e cu totul diferită față de cea care își făcuse un alt tablou în mintea mea din anii tinereții. Mi s-a părut o Europă slăbită în puteri, clatinându-se în luarea unor decizii. Am luat firul gândului înapoi să-mi limpezesc modul cum s-au petrecut aceste schimbări strecurate tiptil prin timp.

Și tot răsucind problemele pe toate părțile mi-am zis cu regret: astăzi nu mai sunt europenii de altădată care proslăveau mitul culturii, al subtilităților și rafinamentelor de tot felul, care puneau preț pe ce era mai valoros din trecutul lor glorios. Moda, ținuta vestimentară, pălăriile, pantofii, parfumurile, multe elemente de cochetărie din perioada interbelică atingeau culmea rafinamentului în marile orașe europene precum Parisul, Viena, Londra... Chiar Bucureștiul nostru se bucura de o bună faimă, fiind recunoscut ca „Micul Paris”. În Europa, arta era în plină înflorire, cultura era la preț mare, multe școli înalte erau celebre,

spre care își îndreptau ochii toți tinerii setoși de învățătură. Un aer de noblete, de aristocrație spirituală era afișat în văzul tuturor, la teatru, la cafelele renumite, la întâlniri și sindrofii de mare rafinament. Frumusețile acelor vremuri dădeau naștere unei intense poftă de viață, ofereau oamenilor o existență relaxată și nu de puține ori cu tentă boemă. Oamenii aveau o mare siguranță de sine, o verticalitate de invidiat, o putere economică, ceea ce le asigura o puternică influență asupra restului lumii. Europa, considerată leagănul culturii și al civilizației, era modelul de urmat, era visul omenirii.

Această strălucită etapă de viață a început să apună după cel de al doilea război mondial și de atunci nu și-a mai putut reveni. Astăzi europenii se hrănesc cu amintirea acelor timpuri încercând să reînvie câte ceva din gloria și strălucirea de altădată. Siguranța de sine s-a diminuat. Treptat, centrul atenției a început să se închege în altă parte a rotundului pământ, pe continentul Lumii noi - America. Americanii au început să strălucescă prin alte valori. Au impus un stilul de viață foarte simplu, dar eficient. Americanii nu au exploatat mitul culturii sau al rafinamentului, ci pe cel al bunăstării, al societății libere, al democrației și al spectaculosului modernității remarcată prin linia simplității și a utilului. Au reușit să creeze acest stil nou pe care l-au împins până la apogeu. Acesta a devenit curând noul ideal spre care privea lumea întreagă. America devenise puterea invincibilă, la care și țara noastră a visat mai bine de un deceniu, nestrămutată în credința exprimată scurt: „Vin americanii!”. Considerați atotputernici, era firesc și logic că trebuie să ne scape de ruși ca să reintrăm în firescul vieții. Noutatea zgârie-norilor ne fascina, iar zborurile rachetelor în Univers a uimit lumea. Verzișorul, dolarul american, era atotstăpânitor în lumea banilor.

După prăbușirea comunismului, centrul de greutate a început să se mute încet-încet, spre lumea Orientului. Japonia uluiește lumea cu organizarea vieții și a muncii cu rezultate incredibile. China devine o forță economică pe cale de a depăși piscurile unor realizări la care America și tot mai puțin Europa nu le mai pot ține piept. Emiratele Arabe Unite ne taie răsufierea prin extravaganta arhitecturii. Petrolul și numărul locuitorilor acum își impun forța. Vocile din Orientul Mijlociu se fac tot mai sonore. Terorismul a zdruncinat cele două continente dându-ne fiori pe șira spinării prin atentatele săvârșite în întreaga lume, amenințând tot mai apăsător că vor să distrugă aceste două civilizații pentru a o impune pe a lor. Recent, evoluția evenimentelor din Siria a creat noi probleme Europei la care nu mai poate face față, nu-și mai găsește forța necesară pentru a rezolva aceste dificile probleme. E nevoită să facă un pas înapoi. România este și ea prinsă în această horă în care trebuie să joace în pasul impus de Comunitatea Europeană.

Mai lent până acum, în galop în zilele noastre, iureșul schimbărilor ne sună în urechi. Dar ce e veșnic în lume? Unde e vechea Grece, vechiul imperiu Roman? Unde sunt atâtea alte împărății? Meandrele seismice ale destinului uman sunt valabile și pentru destinul marilor puteri ale omenirii. Chiar noile forțe ce se nasc acum sub ochii noștri, cele ce izvorăsc din adâncurile care găzduiesc petrolul, ar putea să se stingă atunci când alte energii și inovații tehnice vor înlocui petrolul. Așadar, ai putea să-ți sustragi gândurile privind mersul acestei lumi când neliniștile ne dau fiori și ne tulbură existența?

COPIL CA TINE SUNT ȘI EU

- recenzie carte -

Elena OLARU

Volumul **Copil ca tine sunt și eu** semnat de profesorul educator Mariana ȘURPANU a apărut în 2014 la Editura **StuDIS**, cu un „Cuvânt înainte” semnat de distinsul profesor universitar și critic Liviu ANTONESCU. Motto-ul, motivat de altfel „*Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de celelalte în spiritul fraternității*”

Foarte bine ales, adecvat volumului ca atare, acesta, în cuprinsul său, abordează și lasă cititorului să observe că și în viața de zi cu zi diversitate există între semenii noștri vis-a-vis de culoare, cultură, tradiții, chiar comunicare.

Desigur, la naștere, copiii s-au hrănit cu laptele matern. În limba fiecăruia, au rostit cuvântul **mama**, au învățat să privească soarele, pomii, păsările; au primit căldura razelor de soare ce le-a rumenit obrazul, au zâmbit fericiți văzând cum florile din pomi se transformă și fructe apoi se pârguiesc, au murmurat la răndu-le imitând trîlul păsărilor. Dar au și suferit atunci când și-au atins degetele de marginea plitei învățând când trebuie să se oprească cu îndrăzneala...

„Dacă trăsăturile biologice definesc oarecum modul în care gândesc oamenii”, afirmă autoarea, acestea se „comportă și interacționează(...) în totalitate funcție de rasa, fiecăruia, de caracteristicile fizice, precum culoarea pielii, trăsăturile faciale și tipul părului care sunt comune unei populații izolate geografic, o clasificare biologică care este privită în prezent ca fiind absurdă”. Și dacă zilnic întâlnim aceste populații în drumul nostru spre locul de muncă ori în sala de clasă, „aceste grupuri rasiale – în cazul nostru rromii, se pot identifica pe același grup etnic” fiind formați în cercul lor să păstreze intacte tradițiile, cultura, limbajul adecvat rasei cu care nu de puține ori ne pun în încurcătură... Vai de el român săracul: i se pune la dispoziție – gratuit, să învețe două sau trei limbi, și nu și-o cunoaște bine nici pe a sa... Educația și transmiterea orală își spune cuvântul, copiii acestor grupuri etnice învățând „din mers” să vorbească atât limba maternă cât și cea a poporului unde își duc existența, pentru a dăinui în vreme. Ne spune autoarea „totuși, rasa nu este cultură, nu înseamnă că impactul culorii și al privilegiului pe care-l au albi, să determine ca unii să rămână cumva în afara diversității promovate de pildă de programe și activități care să includă alte culturi, alte etnii punând accent pe situația rromilor din România”.

Așadar, unitate în diversitate! Numai cunoscând cultura altui popor, altei confesiuni, altei etnii în cazul de față, înțelegem, admirăm, evidențiem și promovăm ca fiind un mod de viață primit și transmis din generație în generație, cum ar fi la români „Călușarii”, de ce nu acele colinde specifice fiecărei zone din țară.

În momentul în care ea cultura se omogenizează, oamenii devin niște tabu-uri, gândesc socializat, membrii unei caste devin supuși, umili, fără să crâcnească, fără să-și exprime punctul de vedere. Ce s-ar alege de pământul acesta!? Până și Mântuitorul Iisus Hristos trimite la cunoaștere, la iubire, la

prietenie și jertfelnicie pentru ca celui de lângă tine să-i fie un pic mai bine. Însă nu la sinucidere în favoarea celui alt.

Chiar dacă limba unui popor este identică – ca limbă oficială, fostele colonii engleze și franceze chiar, și-au păstrat tradiția; între identitatea etnică și foștii colonizatori existând diferențe de cultură, opinie, socializare. Nu că cei dintâi erau analfabeți! Nicidecum! Doar toleranți cu populația lacomă de a le lua cu de-a sila bogățiile. Ca și în zilele noastre de altfel. Nu putem spune că poporul român este un popor înapoiat. Cel care voiește să anihileze cultura, economia, spiritul creștin-ortodox ale acestei nații nu are alt scop decât destabilizarea: din toate punctele de vedere. Iar pentru a se ajunge aici s-a apelat întâi la încultură; setea de înavuțire rapidă, insensibilitatea și lipsa de patriotism a facilitat și determinat ca poporul să-și piardă încrederea în forțele proprii. Îngrădirea socială, lipsa de libertate – voită, *egalitatea* ca centru de greutate a inteligenței – ceea ce nu se poate, acel „*conformism*” prin care oamenii sunt ancorati în „*norme și obligații sociale*”, doar relativ fiind considerați „*oameni liberi*” au dus la scăderea *ierarhiei valorilor, prosperitatea* din viața de zi cu zi rezumându-se la bani, proprietăți particulare dar așa zise în comun și timpul liber organizat de către ceilalți și controlat.

„*Prosperitatea*” unui popor înseamnă libertate de exprimare, educație, accesul la comunicație și informare, sănătate, recompensarea valorilor; ceea ce într-o țară așa zisă democrată nu prea se întâmplă... din varii motive: *spațiul* de desfășurare a activităților pentru unii este finit, definit, marginalizat iar pentru alții infinit. De multe ori infinitul, incommensurabilul duce la haos și *deșertăciune*.

În propășirea unei culturi, o profundă experiență, dezamorsare și schimbare de idei o are și timpul. Istoriceste vorbind și propice pentru aștinerea anumitor interese, *timpul* îl ajută pe individ să urce pe scara valorilor sau să coboare, funcție de apartenență politică de multe ori și/sau stare socială. „*Cultura*”- funcție de timp, are un puternic impact asupra *variabelor aspecte ale educației. Educația și conceptul de învățare fiind diferit de la o cultură la alta*, de la o societate la alta. Scopul educației fiind acela de a *învăța subiectul* pentru a face față situațiilor noi, necunoscute pe când *învățarea*, de ce nu acomodarea, descrie momentul în care individul devine capabil să se adapteze condițiilor sociale și climatice. *Asumptiunea*, spunea prof. Constantin Cucoș, are un caracter *continuu, nu se termină niciodată*.

Desigur, **interculturalitatea** are influență notorie asupra schimbării comportamentale; dar atâta vreme cât grupul etnic are domiciliul stabil o perioadă de vreme în cercul în care-și desfășoară viața de zi cu zi. Exemplu concludent, populația rromă nomadă deprinsă din pruncie să învețe și să acumuleze cuvinte, expresii, obiceiurile altor popoare dar definindu-se până la urmă cu un comportament specific de nezdruccinat, ce-i întoarce vrând-nevrând la rădăcină, la tradițiile moștenite și obișnuite de-a lungul vremurilor.

Indiferent de culoare, etnie, vârstă, noi cu toții suntem copii: ai părinților noștri, ai unei etnii sau civilizații, a unui popor și de nu vom reuși să-i înțelegem pe cei de lângă noi, mai mult să le respectăm obiceiurile și cultura, nu avem cu să interculturalizăm, să apreciem, să iubim...

O IARNĂ DE COȘMAR

Camelia ARDELEAN

(Premiul al III-lea la Concursul „Alb Hoinar”, Ediția a II-a, februarie 2016, Vrancea)

Căsuța de la poalele muntelui părea gata să se prăbușească sub mormanul de zăpadă care o învelea. Veche și sărăcăcioasă, cu zugrăveala scorjită peste tot și ferestrele afumate, prin crăpăturile cărora vântul se strecura cu nonșalanță, ori de câte ori prindea ocazia, se bucura acum de hăinuța nouă de nea, ca de un veșmânt neprețuit. O liniște de piatră plană ca o regină peste întinderea albă și pufoasă, neîntinată de picior omenesc, liniște tulburată, din când în când, de țipete și râsete de copii, care se auzeau din interiorul casei.

Deodată, ușa de la intrare se deschise cu un scârțâit scurt, izbindu-se cu putere de perete. O mogâldeată de băiețel cu ochii mari și verzi, ascunși sub gene lungi și stufoase de culoare roșcată, la fel ca sprâncenele, o zbughi afară. Era îmbrăcat într-un pulovăr vechi și scămoșat de atâta purtat și o pereche de pantaloni pe măsură. Să fi avut vreo zece ani, deși după privirea vioaie și smecheră, îi dădeai mai mult, iar după trupul pipernicit, mai puțin.

- Unde fugi, mă Ionică? Vino-ncoa, că te-oi răci și-apoi oi vede' ce curele ți-oi da! Parcă n-ai ave' alte încălzări, taman teneșii ăia rupți i-ai găsât? se auzi o voce spartă de femeie, răcnind din toți rărunchii, de pe pragul ușii.

Băiețelul care tocmai avusese curajul să se aventureze pe covorul catifelat al iernii nu păru să se sinchisească de amenințările mamei. Se apucă tacticos să-și confecționeze, cu mâinile goale, câțiva bulgări. Îi piti cu grijă după un butuc aflat în apropiere și așteptă, zâmbind ștrengărește, cu ochii țintă la ușa.

Mama intrase deja în casă, bombănind de una singură ceva legat de „grijanie” și „brăcinar”. De la geam pândea o zgâtie de fată de vreo patru anișori, blondă cu ochii verzi, cu părul inelat și pielea albă ca laptele. Era Măriuca, sora cea mai mică a lui Ionică și frumoasa familiei, pe care o iubeau cu toții, ca pe ochii din cap. În curând își făcură apariția, unul după altul, de după ușa care se legăna cu o liană bătută de vânt, trei băieți, toți tunși la chelie, ca fratele lor.

- Haideți, bă, odată, să facem un om de zăpadă! le strigă Ionică nerăbdător. Cei trei se apropiară cu grijă. De la ultima șotie, când Ionică le turnase apă clocotită în cizmele de gumă, erau foarte precauți în ce îl privea.

Profitând de un moment de neatenție, Ionică își luă „proiectilele” făurite în ascuns și începu să-și împoaște cu ele frații. Pe unul îl nimeri drept în frunte, iar pe ceilalți, pe unde apucă. Se-ncinse o hărjoneală și o veselie de zile mari, veselie mai ales din partea lui Ionică, fiindcă iar le trase clapa. Trecură așa vreo trei ore, timp în care băieții se udară până la piele, fără să simtă frigul. Apucaseră chiar să clădească o jumătate de om de zăpadă, strâmb și vai de capul lui, săracul, dar cui îi păsa? În ochii lor, era cel mai frumos de pe fața pământului!

- Haidarâți la masă, că v-ajunge zbenguiala pe ziua de azi! Executarea! strigă hotărâtă mama din ușă. Era o femeie de cel mult un metru și jumătate înălțime, destul de voinică și autoritară atunci când era cazul, altfel nu ar fi făcut față „armatei de prunci” lăsată în grijă de tatăl lor. Nu trebui să zică de două ori, că năzdrăvanii, lihnii de foame, intrară în fugă și se înghesuiră în jurul mesei, înghiontindu-se, de când se apucară de mâncat, până la ultimele resturi de mămăligă cu fasole din strachină.

Masa se termină, ca de obicei, în chiote și hărjoneli, dar nu înainte ca mama să-și toarne încă un pahar de pălincă (al cătelea o fi fost, al treilea?), nărav moștenit de la soacra ei, care o învățase că „pălinca îți înveselește viața și îți descrețește fruntea la nevoie”. Uită, însă, să-și spună că efectul „leacului miraculos” e de scurtă durată și că, după

ce dispare, pârda lnică de viață e chiar mai cenușie decât înainte. Seara se încheie cu o rugăciune spusă de mamă cu voce tare, în timp ce băieții chicoteau și își dădeau ghionturi pe sub masă.

- Ia mai terminați, că acu' iau brăcinaru' la voi și vă croiesc de nu vă vedeți! se răsti ea. Băieții la adus lemne, fetele la spălat vase, executarea (ăsta era cuvântul ei „magic”, atunci când voia să se facă ascultată), că acuși ne trezim cu tată-tu că intră pe ușă și la noi îi ca în grajd!

Argumentul fu suficient de puternic, ca să îi ridice pe toți deodată de la masă. Îl vedeau destul de rar pe tatăl lor, cam o dată la câteva luni, când venea de la pădure, unde lucra ca tăietor de lemne sau pe post de om bun la toate, iar zilele astea se împlinea sorocul să vină și nu voiau să îl supere tocmai acum.

- Ați venit, mă, cu lemnele, că acuși se stinge focul? insistă mama, când îl văzu pe Ionică moțând lângă soba din fier, care încălzea toată casa.

- Mamă, pe mine m-o cam luat cu frig! răspunse el zgribulit și se trase mai tare lângă plită.

- Ei, na, ia uite cum l-o pleznit lenea! spuse mama neîncrezătoare, mângâindu-l pe chelie. Mă copile, tu arzi! se neliști ea, după ce-l atinse. Ia bagă-te-n pat, să-ți pun un ștergar ud pe frunte! Nu trebui să-i spună de două ori, că Ionică se și cuibări sub pătura de lână, tremurând ca varga.

- Eu ți-am zâs să te-mbraci, da' n-ai vrut, c-așa știi tu s-ascuți de mă-ta! se lamentă ea, vădit îngrijorată, în timp ce-i puneă compresa. Hai, la culcare toți, că mi-ați mâncat zălele! Asta nu fu valabil însă și pentru ea. Toată noaptea stătu la căpătâiul copilului, care începu să tușească și să respire greu, dându-i ceai de soc și udându-i, din când în când, compresa. Degeaba, dimineața Ionică ardea ca focul și abia mai avea putere să se dea jos din pat.

Ziua decurse într-o liniște neobișnuită și fără nicio schimbare în bine pentru Ionică. Frații vorbeau în șoaptă, să nu-l obosească, cu ochii țintă la ușa, doar-doar o veni tatăl. Niciun semn, însă, liniștea trona peste întinderea albă, ca o regină mută, aducătoare de nenorociri.

A treia zi, dis de dimineață, mama nu mai rezistă și le spuse fetelor mai mari:

- Sofică, tu vii cu mine, Lenă, tu rămâi să ai grijă de prunci! hotărî ea.

- Da' unde-om mere, mamă, pe vremea asta, că ninge de nu vezi la un metru 'naintea ochilor? întrebă Sofica, speriată.

- L-om duce pe Ionică în haltă, să luăm trenu' spre oraș, draga mamii, că altă cale nu-i! Acolo or fi doftori buni, să-i dea ceva leacuri, să-l facă bine, că acasă ne moare cu zăle! o lămuri ea. Se apucă să-l îmbrace grăbită pe băiat. Îl înfoli cât putu mai bine, apoi îl înveli pe deasupra într-o pătură de lână.

- Îs patru kilometri până-n haltă! Cum îl ducem, căruța îi la tata și afară îi neaua până la genunchi? întrebă Sofica, uimită.

- Nu-i bai, ne-om descurca noi, ne-o ajuta bunu' Dumnezeu! o încurajă mama, încurajându-se pe sine, în același timp. Apoi îl luă pe Ionică în spate și ieși afară.

Înaintau foarte greu. Peste noapte ninsese întruna și pătura de zăpadă avea aproape jumătate de metru înălțime. Sofica mergea înainte, să croiască drum, iar mama venea după ea gâfâind, cu Ionică în cârcă. Drumul dură câteva ore, cu tot cu pauze. Ajunseră în haltă către amiază. Mama era sfârșită, abia mai respira. Mai trebuia să aștepte vreo jumătate de oră, până veni trenul. Făcură aproape două ore cu personalul până în oraș. Acolo găsiră un șofer care se

îndură de ei și îi duse direct la spital. După ce îl consultă pe Ionică, doctorul fu destul de rezervat:

- Băiatu' ți-o răcit la plămâni, trebuie să rămână aici, să-i dăm leacuri! Vino peste vreo săptămână, să vedem cum reacționează la tratament! Du-te să-ți vezi de prunci până atunci, de el avem noi grijă!

Ilona abia se stăpâni să nu-i dea lacrimile. Nu fusese niciodată despărțită de vreunul dintre copii. Îi mulțumi doctorului și îl rugă să-i facă băiatul bine, apoi îl sărută pe Ionică apăsător, de bun-rămas și fugi repede cu Sofica la tren. Ajunseră acasă frânate de oboasă și înghețate de frig, către miezul nopții, când dormeau cu toții.

A doua zi, dimineața, copiii se buluciră curioși în jurul mamei, nerăbdători să afle vești despre frațele lor. Ea îi liniști cum se pricepu mai bine, dar ochii îi trădau îngrijorarea, iar ei simțiră asta, motiv pentru care ziua trecu într-o tăcere chinuitoare.

Spre seară, se auzi zgomot afară, apoi pașii cuiva care se scutura de zăpadă în fața casei. Dintr-o dată, ușa se dădu de perete și un uriaș își făcu apariția, aplecându-se mult ca să poată pătrunde înăuntru.

- Tati, tati! țipară băieții cu bucurie, împingându-se unii pe alții, să-i sară în brațe.

- Haidarăți la tata, crailor! răsă uriașul, scuturându-și hainele și părul de neaia înghețată. Apoi îi cuprinse pe toți deodată în brațele lui imense și îi sărută, pe rând. Da' unde-i Ionică? întrebă neliniștit.

- Bine că te hotărâși să mai dai pe-acasă, Niculaie, acu', în pragu' Crăciunului! interveni mama cu reproș. Unde să hie, acolo unde trebuia să-l duci tu! și îi povesti de-a fir a păr toată istoria.

- Da' tu de ce n-avuseși grijă de el, să nu răcească, doară altă treabă n-ai? îi întoarse Niculaie reproșul.

- Ia nu vă mai ciondăniți! sări Lena, neștiind cui să-i țină partea. S-o face bine, că-i tânăr! De-al' dată să fie mai cuminte, ca să nu mai pățască de-aistea! făcu ea pe dura, privindu-și frățiorii cu subînțeles, ca un profesor care spera că elevii își învățaseră lecția.

Se liniștiră ca prin farmec și, preț de câteva clipe, se lăsă o tăcere deplină.

- Măi muiere, noi n-om duce-o bine cu comuniștii ăștia! schimbă Niculaie subiectul, de frică să nu se ia iar la harță cu nevasta.

- Da' ce-i baiu'? întrebă Ilona mirată.

- Nici n-or pus bine mâna pă putere, că vor să confiște averile oamenilor, să-i lase în turu' gol! o lămuri el cătrănit.

- Poi și ce treabă avem noi? Suntem săraci lipiți, abia ne ducem traiu' de azi pe mâine, ce să ne ieie, zălele? întrebă Ilona, nedumerită.

- Mă femeie, da' ușoară mai ești de minte! își pierdu Niculaie iar cumpătul. De hectarele de pădure primite de la tată-tu uitași? Dacă ni le-or lua comuniștii, ce-om face? Alea îs siguranța noastră pântru zăle negre! Eu, decât să le dau ceva, mai bine mor, să știi! își vărsă el năduful.

- Taci, mă omule, nu mai grăi de-aistea, că spării pruncii! îl ocări Ilona. Om vedea noi ce-om face, amu' du-te și mânâncă, doară oi fi flămând după atâta drum!

Niculaie se conformă, simțindu-se dintr-o dată sleit de puteri. Ciuguli ceva pe fugă, apoi merseră cu toții să se culce, mai devreme ca de obicei. Deși nu se văzuseră de vreo trei luni, evenimentele neplăcute din ultimele zile le cam tăiaseră cheful de vorbă.

A doua zi, abia se crăpă de ziuă, că se auziră bătăi zdrăvene în ușă:

- Niculaie, deschide, mă! Hai, că avem o vorbă cu tine! strigă o voce autoritară de bărbat.

Niculaie sări din pat ca ars, își trase repede nădragii pe el și deschise furios ușa, curios să vadă cine-i stricase odihna.

- Ah, tovarășu' Mitică, matala erai? întrebă el cam neliniștit, nu de alta, dar de câte ori acest funcționar al Primăriei apărea pe undeva, aducea cu el numai necazuri. Da' care-i baiu', de mă sculași din somn 'nainte de cântatu' cocoșilor?

„Tovarășu'“ nu așteptă să fie invitat, împinse ușa și intră, aducând cu el încă trei gealați, cu fețe ciudate și ochi iscoditori.

- Niculaie, am auzât că te lăudași pe la vecini că nu vrei să dai dărabu' tău de pădure la stat! Drept îi? Acu' îi dată lege, mă, statu' suntem noi, nu mai avem chiaburi! Să faci bine să te supui, că de nu, meri la pârnaie! Adusărăm cu noi niște hârtii, să le semnezi! spuse Mitică și dădu să pună un dosar pe masă.

- Ba n-oi semna nimic! se oțări Niculaie mohorât. Eu nu-s chiabur, am șapte prunci, pădurea o țin pântru ei! Statu' ce mi-o dat mie? Nimic! I-oi vinde-o, dacă îmi plătește bine, da' p' dejaba nu!

- Da' cine te-o pus să-ți faci atâția plozi, te-am pus eu? Asta nu-i treaba noastră! Auzi, ce obrăznicie, să încerci să faci comerț cu tovarășii de la partid! Nu ți-i rușine? Semnezi au ba? insistă Mitică, căruia îi sărise muștarul rău de tot.

Niculaie dădu ferm din cap, arătând că hotărârea lui e deja luată. Mitică făcu un semn discret însoțitorilor lui, care atâta așteptară: puseră mâna pe Niculaie și-l traseră cu putere spre ușă. Acesta se împotrivi vehement, iar gealaților nu le fu ușor să-l țină, căci aveau de-a face cu ditamai omul. Se luptară așa câteva secunde bune, până ce Niculaie reuși să scape din strânsoare și-l trânti pe unul dintre ei de perete. Omul, furios, scoase un pistol din buzunarul hainei și îl îndreptă spre el. Lui Niculaie atâta îi trebui, ca să se înfurie și mai tare:

- Te pui cu mine, mă hoțule? Grijania mamei voastre de bandiți! Nu vă mai satură Dumnezeu! și sări ca un ghepard la atacator, să-i ia arma din mână.

- Niculaie, ogoaie-te, mă! Dă-o-ncolo de pădure, ducă-se pă pustii! strigă Ilona cât o ținua gura, încercând să-i despartă. Copiii începură să țipe și ei de-a valma. Era un vacarm îngrozitor, presărat din belșug cu injurături din toate părțile. Deodată, se auzi o împușcătură. Pistolul se descărcă brusc în abdomenul lui Niculaie, străpungându-i ficatul. În secunda următoare, acesta căzu ca secerat, iar cămașa de pe el se îmbibă de sânge, un sânge negru și gros.

Ilona scoase un țipăt și se prăbuși pe podea, lângă soțul ei. Copiii începură să plângă în cor, iar Măriuca îl strângea de mână, rostind printre lacrimi:

- Tati, trezește-te, tati! Nu înțelegea ea prea bine ce se întâmpla, dar după reacția celor din jur, bănuia că era vorba despre ceva grav.

Tovarășu' Mitică și însoțitorii lui ieșiră val-vârtej pe ușă, făcându-se nevăzuți, înainte de a mai apuca cineva să le adreseze vreun cuvânt. Niculaie gemu încet, apoi mișcă puțin degetele, semn că voia să spună ceva. Făcură cu toții liniște.

- Să ai grijă de prunci, că eu m-oi duce... la Tătuca! rosti el abia șoptit, cu o grimasă de durere pe chip, fixând-o cu privirea pe Ilona. Să nu semnezi nimic, orice ți-or zăce! Auzi? Nimic! Ionică... Doar atât mai apucă să spună, în timp ce îi mângâia cu privirea pe toți, apoi își dădu duhul, strângându-l pe Măriuca ușor de mână, ca de rămas-bun.

*

Crăciunul și Anul Nou trecură pe nesimțite, într-o liniște mormântală. Cu hainele și sufletele cernite, locatarii căsuței uitate printre troiene nu mai trebuiră să-și facă griji cum îi vor da lui Ionică vestea neagră despre moartea părintelui său. Se stinsese în spital, la o zi după tatăl lui, chiar de Crăciun, când împlinise zece ani, fiind prea slăbit să suporte tratamentul.

Ilona stătea împietrită la masă, înconjurată de cei șase copii rămași. Era tot ce mai avea și numai datorită lor nu înnebunise de durere. Credea că i se terminaseră necazurile, dar se înșelase. Peste câteva zile, avea să-i trimită pe băieți la o casă de copii din județul învecinat, la insistențele fratelui ei, care-i spusese că aceasta era singura soluție, ca să nu moară cu toții de foame. Fetele cele mari urmau să-și caute de lucru la oraș, să-i poată trimite bani, ca să o crească pe Măriuca.

Numai Dumnezeu știa ce le mai rezerva viitorul! Cu sufletul destrămat, familia de la poalele muntelui se ținea de mână, într-o rugăciune mută, ca un scut viu împotriva încercărilor ce aveau să vină...

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu” a
Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semenii, generozitatea, respectul față de părinți. Copiii sunt pregătiți să devină oameni de caracter, integri, harnici spre bucuria părinților.

Pe lângă religie, copiii învață obiceiurile creștine ale sărbătorilor românești.

Copii pregătesc momente din slujbele Săptămânii Mari la care vor participa.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 25\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet:

bunavestire.ca/revista-candela
sau, ultimul număr și contact, la
<http://pages.videotron.com/romanblt/>

DONATORI 2016

Prof. Univ. Antoine Soare	300\$
Elena Buica	100\$
Milena Munteanu Lițoiu	65\$
Viorica Tarcău	50\$
Cristache Zorzor	50\$
Total	565\$

ANUNȚ

Joi 21 aprilie, Cnaclul Mihail Eminescu afiliat Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (ACSR) și-a exprimat omagiul doamnei Livia NEMȚEANU, Președinta Cnaclului, CE A REUȘIT SĂ ADUNE LA ȘEDINȚELE LUNARE SCRITORII, POETII ȘI IUBITORII DE LITERATURĂ DIN ZONA MONTREALULUI.

Cu această ocazie, doamna Livia Nemțeanu, din motive de sănătate, a predat președinția Cnaclului poetei Carmen Ionescu.

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

Sărbători religioase

- Sâmbătă 23 aprilie, SF. GHEORGHE.

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2009	113	19	9
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
Total	805	125	42

**PROGRAMUL SĂRBĂTORILOR
SFINTELOR PAȘTI
LA CATEDRALA BUNA VESTIRE
DIN MONTREAL**

- Duminică 24 aprilie, DUMINICA FLORIILOR;
- Luni 25 aprilie, Denii, ora 19:00;
- Marți 26 aprilie, Denii, ora 19:00;
- Miercuri 27 aprilie, Denii, ora 19:00;
- Joi 28 aprilie, DENIA CELOR 12 EVANGHELII;
- Vineri 29 aprilie, VINEREA MARE, orele 9:00 spovedanie; orele 10:00, Sf liturghie al lui Vasile Cel Mare; ora 15:00 Scoaterea Epitafului; ora 19:00, PROHODUL DOMNULUI ; Ocolitul Bisericii;
- Sâmbătă 30 aprilie, orele 12:00 Sf slujbă de ÎNVIEREA DOMNULUI,(începută în pridvorul Bisericii în fața miilor de enoriași);
- Duminică 1 mai, Sf Slujbă de a Doua ÎNVIEREA A DOMNULUI: I-ia zi de PAȘTI;
- Luni 2 mai, a II-a zi de PAȘTI;
- Marți 3 mai, a III-a zi de PAȘTI;
- Duminică 8 mai Izvorul Tămăduirii

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**
Me CEZAR CATALIN MIHAI

Avocat

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626

– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunilor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU

Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

Programul FRC aprilie-mai 2016

- Cnaclul umoriștilor și al prietenilor literaturii „Păstorel Teodoreanu”; joi, 12 mai 2016, la Casa română, 8070 Cristophe Colomb, Montreal, H2R2S9 (lângă Catedrala ortodoxă „Buna Vestire”), între orele 16:30-17:45. Din program: evocarea personalității poezilor Lucian Blaga și Tudor Arghezi, omagierea unor epigrafiști născuți în luna mai.

- Cnaclul de istorie, tradiții și spirit românesc „Mihai Viteazul”, joi, 12 mai 2016, la Casa română, orele 17:45-19:00. Din program: Sf. Constantin și Elena, Unirea principatelor române de către Mihai Viteazul, omagierea „seniorului” Corneliu Coposu.

- Repetiții: formația de dansuri populare a Ansamblului Datina, în fiecare sâmbătă, de la 14 h, începând cu 7 mai, în sala A3-20, pusă la dispoziție de conducerea Școlii Junimea din Montreal, în clădirea Collège Brébeuf, 5625, rue Decelles, Montréal, H3T1W4.

- Repetiții: Corala Ansamblului Datina, în fiecare sâmbătă, de la 15 h, în aceeași sală.

- Pe 21 mai la Soccerplexe Catalogna (1-st ave, Lachine) – Turneu de fotbal – „Cupa primăverii – FRC”, Ediția I urmat de o petrecere câmpenească în parcul Angrignon. Se vor organiza și meciuri de fotbal pentru copii și femei. Detalii: 514-887-8956 (Marius).

Formularul de adeziune la FRC poate fi descărcat de pe site-ul www.getbeget.org, pagina facebook a FRC - Fundația română din Canada sau solicitat unuia din membrii colectivului de redacție.

APARIȚII EDITORIALE (SCRIITORI CANADIENI)

**MELANIA RUSU CARAGIOIU
– BASM ÎN VERSURI ȘI
POEME PENTRU COPII**

Doamna MELANIA RUSU-CARAGIOIU a plecat demult din România și s-a dus peste mări și țări să-și caute norocul. Când a plecat de acasă, a luat cu dânsa toate cele necesare, dar în geamantan i-a mai rămas un locșor liber. Acolo a găsit potrivit să așeze un crâmpel din copilărie, o cutiuță cu amintiri, câteva povești și un săculeț cu dor. După mai mulți ani a constatat că, de fapt, acestea îi erau cele mai de valoare bunuri ale sale. Prin ele era mai bogată decât cei din jur. Atunci a început să le dăruiască și lor câte puțin din această zestre de acasă, ca să-i bucure și să-i adape. Acest lucru îl face și cu noi acum!

Pr. Prof. Al. Stănciulescu-Bârda

AVENTURA DIN PĂDURE

Azi Panda coace plăcinte
Bune, cu miere și linte
Pentru șoricelul gri,
Prietenul de vis-à-vis.

Face dulciuri și surprize
Pentru dragul șoricel,
Colorate și cu gel. [...]

**MILENA MUNTEANU –
DIN ȚARA SOARELUI
RĂSARE**

Călătoria Milenei Munteanu prin lumea fascinantă a Japoniei nu este o întoarcere acasă, nu este nici fuga de realitate, o pierdere în altă realitate, ci este mai degrabă un pelerinaj epistemologic și religios la o altă Meccă, la un alt Munte Sfânt, de unde ne întoarcem mai bogați, mai buni, mai înțelepți. Ne căutăm pe noi, creștem și ne îmbogățim, mutând mai departe, cu pașii făcuți de experiența noastră intimă, marginile lumii cunoscute. În final spunem că ne găsim în fața unei autoare înzestrate și a uneia dintre cele mai bune cărți de reportaj din literatura română.

Din Tara Soarelui Răsare se citește ușor și cu mare plăcere, pentru că este scrisă de un om de știință care este și un scriitor dăruit cu harul cuvântului care curge clipocind viu și care clădește. Ajuns aproape de sfârșitul cărții cititorul și-ar dori ca autoarea să mai meargă în alte orașe, să mai cunoască alte locuri pe care să ni le descrie, deși această carte de reportaj ne dă o imagine bogată, complexă și profundă despre civilizația și lumea japoneză, așa cum există ea acum, la începutul secolului XXI.

Stefan Dumitrescu,
Membru al Uniunii Scriitorilor din
România

**EVA HALUS
–
CARNETUL ALBASTRU**

Nu mare ne este uimirea citind aceste versuri, căci, așa cum o cunoaștem, fiecare poem al Evei este un suspin, un gând ascuns al unor amintiri, trecute (cum altfel!), al unor dorințe omeneste (cum altfel!), al dorului de iubire, al nostalgiei, al tainelor pe care orice suflet le ascunde, al visării, al uitării de sine.

Carnetul albastru, o cameră misterioasă, cu penumbre în care doar imaginea și simțirea se fac prezente. O cameră deschisă către infinitatea cerului, care se uită în jos nestingherit, către agonia noastră a pământenilor, zăbind poate la caznele de toate felurile prin care ne trecem în căutarea unei liniștii absolute, neexistente, de altfel.

Și astfel se naște patosul! Atât de neliniștit e înțelesul/ când într-o hrubă n-ai ecou! pe când semințele (sărutului) ce le-ai sădit acolo/uscate sunt pe gură.

Pentru Eva Halus, timpul (este) (...) lichid, (...) împotmolit, (...) el (...) galopează înainte/avid de vis și copleșit de uscăciune, un timp (...) suspendat/ ca o ramură de cireș în floare, același timp cu-arcadele-mpletite de cais, de parcă autoarea nu se mai hotărășe cum să-l vadă, cum să-l simtă și cum să ni-l descrie mai bine, acel timp care se plimbă nestingherit prin păduri de-opal/și crește de granit, pe când negrul bate albul!

De ce negrul bate și nu albul? De ce lumina, puritatea, gândul bun, se supun unui negru absolut? De ce? Pentru că noaptea coboară în pleoape/până totul devine negru și singur. Astfel că orice vis, orice realitate, se stinge odată cu somnul în care cădem, de cele mai multe ori, fără control. Iar acel somn, poate fi orice! Lăsați-vă imaginația să-și facă de cap!

Redacția

